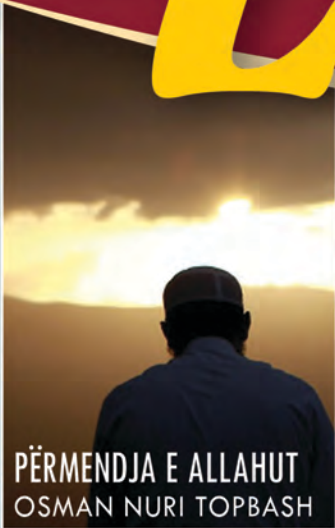

Dhjetor 2015
Numri: 93
E përmuajshme

Revistë edukative-kulturore - www.revistaetika.com

Shqipëri: 200 Lekë
Kosovë: 1.5 Euro
Maqedoni: 90 Den
Evropë: 7 Euro

ETIKA

PËRMENDJA E ALLAHUT
OSMAN NURI TOPBASH

KËRCËNIMI TEKNOLOGJIK
NUREDIN NAZARKO

NË FRYMËN E FUNDIT...
DR. ADEM ERGYL

E DREJTA
PËR TË VDEKUR
ZAIM LAKTI

TË UDHËTOSH
EDISON ÇERAJ

S'KA ARSYE PËR T'U SHQETËSUAR
NUREDIN JËLLDËZ

Nuk është siç PANDEHNI

ISSN 2227-3611
9 772227 361004 1 2

*Shtëpia botuese Progresi
vjen me 6 libra të rinj, të cilët
do të ushqejnë botën tonë shpirtërore
dhe do t'i japin drejtim jetës sonë
individuale dhe shoqërore.*

TË
RINJ

Një këshillë
1001 mësimë
350 Lekë
3 Euro

Si edukonte
Ai (s.a.v.s.)
150 Lekë
1 Euro

101 Parime
në shërbim
200 Lekë
1.5 Euro

Shoqetësimi
për brezat
200 Lekë
1.5 Euro

Udhëtimi
drejt Zotit
200 Lekë
1.5 Euro

Shërbimi
200 Lekë
1.5 Euro

Nuk është ashtu siç kujtoni. Rishikoni mendimet tuaja. Mblidhni mendjen dhe çdo gjë shikojeni nga një pikëpamje tjetër.

"Ata e mendojnë atë (dënim) të largët, kurse Ne e shohim të afërt. Atë Ditë qielli do të bëhet si llumi i vajit e malet do të bëhen si lesh i shprishur. Shoku s'do të pyesë për shokun, edhe pse do të vihen të shohin njëri-tjetrin. Për të liruar veten nga dënimi i asaj dite, fajtori do të sakrifikonte me gjithë qejf fëmijët, gruan, vëllain e vet dhe farefisën, që i gjendej pranë (në jetën e Tokës), si dhe të gjithë ata që gjenden në faqe të Tokës, nëse kjo do të mund ta shpëtonte." (Me'arixh, 6-14)

Mblidheni mendjen! Vlerësojeni drejt Kiametin, Mahsherin dhe përfundimin e keqbërësve në botën tjetër. Shikoni pra, kjo është e vërteta!

"Por jo, (fajtori do të hidhet në zjarr)! Ai është zjarr flakërues, që e shkul (dhe e djeg) krejtësisht skalpin e kokës. Ai thërret këdo që (i) ka kthyer shpinën e (i) është larguar (besimit) dhe që ka grumbulluar (pasuri) dhe e ka fshehur." (Me'arixh, 15-18)

"(O Muhamed!) Ç'është kështu me jobesimtarët, që nxitojnë drejt teje djathtas e majtas, grupe-grupe? A mos çdonjëri prej tyre shpreson të hyjë në Kopshtin e Lumturisë?" (Me'arixh, 36-38) Këta njerëz janë zhytur në mohim, por sipas mendimit të tyre ka njëfarë shprese. Por ja ku vjen menjëherë edhe qortimi i Allahut; "Kel-la".

"Kursesi! Vërtet që ata e dinë nga çfarë i kemi krijuar! (por nuk morën mësim)." (Me'arixh, 39) **"Andaj, lëri ata të zbaviten me gjëra të kota dhe të luajnë derisa të përballen me Ditën e tyre që u është premtuar, Ditën, në të cilën do të dalin nga varrezat duke vrapuar, sikur të ishin duke nxituar drejt një altari, me shikim të frikësuar e të kapluar nga poshtërimi. Ajo është Dita që u është premtuar atyre!"** (Me'arixh, 42-44)

"Kursesi! Beto hem për Hënën, për natën që largohet e për agimin që zbardhëllon." (Muddeththir, 32-34) Këtu, njeriu paralajmërohet duke u betuar në fenomenet e mëdha në gjithësi. Njeriut sikur i thuhet: "Mblidhe mendjen, eja në vete. Nuk është ashtu siç kujton ti. Dëgjo se çdo të të thuhet.

"Se ai (Xhehenemi) është vërtet një nga fatkeqësitë më të mëdha, paralajmërim për njerëzit, për ata nga ju që dëshirojnë të ecin përpara (me vepra të mira) ose të kthehen mbrapsht (me vepra të këqija). Çdo njeri është peng i veprave të veta, përveç njerëzve të krahut të djathtë; të cilët në kopshtet e Xhenetit pyesin njëri-tjetrin për keqbërësit: 'Çfarë ju ka sjellë në Sekar?' Ata do të përgjigjen: 'Nuk ishim nga ata që falnin namaz dhe as prej atyre që i ushqenin të varfrit. Ne lëshoheshim në biseda të kota me llafazanët dhe mohojmë Ditën e Llogarisë, deri sa na erdhi vdekja. Prandaj, kurrfarë ndërmjetësimi i cilitdo ndërmjetësuesi nuk do t'i ndihmojë ata. Atëherë, përse shmangen ata nga këshillimi, sikur të ishin gomerë të egër e të frikësuar që ikin prej luanit?" (Muddeththir, 35-51)

Nuk është ashtu siç mendoni. Është edhe thirrja e Zotit për atë që i kënaqet shpirti me përmendjen e Allahut. Ja shiheni:

"O ti shpirt i qetësuar! Kthehu te Zoti yt, ti i kënaqur me Atë dhe Ai i kënaqur me ty! Bashkohu me robërit e Mi dhe hyr në Xhenetin Tim!" (27-30)

Dhjetor 2015

VITI: IX
NUMRI: 93

BOTUESI

Shtëpia botuese "Progresi"

DREJTOR

Albert Halili

KRYEREDAKTOR

Alban Kali

REDAKTOR

Zija Vukaj

PËRKTHYES

Albert Halili
Artur Tagani
Fatmir Sulaj
Ilir Hoxha

DIZAJN

Bledar Xama

ADRESA

Rr: Studenti; Sheshi "2 Prilli"
Shkodër; Shqipëri

MOBILE

+355 67 607 8484

E-MAIL

rev.etika@gmail.com

WEBSITE

www.progresibotime.com

KOSOVË

Rr: Ardian Zurnaxhiu; pn. Ralin
Prizren; Kosovë
Mob: +377 44 11 9848

MAQEDONI

Drvarska 28; Stara Carsija
Skopje; Makedonija
Mob: +389 7042 8245

ABONIMI VJETOR

Shqipëri: 2000 lekë
Kosovë: 15 Euro
Maqedoni: 900 Denar
Evropë: 80 Euro

Ju bëjmë të ditur se materialet e sjella në redaksi pavarësisht nëse botohen apo jo nuk i kthehen autorit. Koha e botimit të një materiali përcaktohet nga redaksia. Honoraret e shkrimeve autoriale ose përkthimeve duhet të vini t'i tërhiqni pranë Shtëpisë Botuese "Progresi" ose pranë zyrave të përfaqësimit në Kosovë dhe Maqedoni.

Përmbajtja

Krejtimi i traditave jomyslimane
Prof. dr. Sulejman Derin

22

10

Në frymën e fundit...
Dr. Adem Ergyl

34

Përmendja e Allahut -1
Osman Nuri Topbash

28

20

S'ka arsye për t'u shqetësuar
Nuredin Jëlldëz

- 5 **Kel-la! Jo, kurrsesi!**
Nuk është ashtu siç kujtoni...
Ahmet Tashgetiren
- 12 **Të jetosh fenë e dashurisë**
Rabia Christine Brodbeck
- 16 **Ekuilibri mendjemadhësi dhe kryelartësi, modesti dhe përbuzje**
Ali Riza Temel
- 18 **Sexhdja nënkupton Atë**
Osman Sëkëxhë
- 24 **Gjumi, mrekullia që i jep drejtim jetës**
Xhafer Durmush
- 26 **Mos e merrni lehtë**
Samir Ramazanollu
- 27 **Ajo çfarë duhet bërë kujdes**
Sadik Dana
- 28 **Kërcënimi teknologjik**
Nuredin Nazarko

50

Mrekullitë e Kuranit 30

Një Ajet - Një Hadith 32

Të lexosh?! 41

Punë shumë e vështirë!

Idris Arpat

Mistah Ibn Usase (r.a.) 44

Mustafa Erish

Fakte shkencore në Kuran -3 46

M. sc. Artan S. Mehmeti

E drejta për të vdekur 50

Zaim Lakti

Qëndrueshmëria në Islam 58

Naim Drijaj

Gështenja, dobitë e saj 60

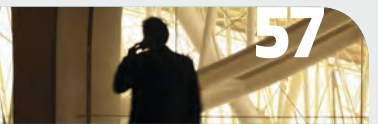
Shëndet

Islami është mëshirë për njerëzimin
M. Ali Eshmeli

52

Të udhëtosh
Edison Çeraç

57

KEL-LA! JO, KURRSESI! Nuk është ashtu siç kujtoni...

Ahmet Tashgetiren

Kurani është Fjala e Allahut Teala. Mesazhi i Krijuesit për njeriun. Prandaj, është e domosdoshme që çdo fjalë, çdo fjali, çdo kompozim fjalësh, madje shpeshherë edhe çdo shkronjë që gjendet në Kuran, duhet ta kuptojmë duke u thelluar.

Ekzistojnë disa fjalë, kompozime fjalësh dhe fjali, të cilat Allahu Teala i ka theksuar në mënyrë të veçantë. Prandaj, ato duhet të trajtohen në mënyrë të veçantë.

Kështu, fjala *"Uejl"* kalon në shumë vende dhe do të thotë *"Mjerë!"*. Allahu Teala, për disa njerëz dhe disa vepra thotë, *"Mjerë!"*. ***"Uejlun jeume idhin lil mukedh-dhibijn / Mjerë ata që e përgënjeshtrojnë atë ditë!"***

Po ashtu, edhe fjala *"Ela"* kalon në shumë vende dhe do të thotë, *"Kujdes! Ejani në vetë! Tregohuni të zgjuar!"* Ndërsa informacioni që vjen menjëherë pas fjalës *"Ela"*, fjalë, paralajmërim apo çfarëdo që të jetë, kërkohet që t'i kushtohet vëmendje e veçantë.

Në suren er-Rahman përdoret shpesh fjalia: ***"Fiebiejji alai rabbikuma tukedh-dhiban / Cilat mirësi të Zotit tuaj po i mohoni?"*** Kjo fjali ka një cilësi pyetëse ndaj birit të njeriut...

Ndërsa fjala *"Kel-la"*, në Kuran kalon në 28 vende dhe në përgjithësi në ajetet Mekase...

Kuptimi leksikor i kësaj fjale është; *"Jo, kurrsesi, nuk është ashtu!"*. Brenda kësaj fjale gjendet edhe një lloj thirrjeje dhe paralajmërimi. Për këtë arsye, pas fjalës *"Jo"*, fjalia duhet plotësuar me një paralajmërim të formës, *"Nuk është ashtu siç kujtoni"*.

Nuk është ashtu siç kujtoni. Rishikoni mendimet tuaja. Mblidhni mendjen dhe çdo gjë shikojeni nga një pikëpamje tjetër.

Në fjalën *"Kel-la"*, ka një koncept njerëzor, një këndvështrim, një mentalitet. Duke urdhëruar, *"Kel-la"*, Allahu Teala e trondit njeriun. *"Mos mendo ashtu!"*, thotë Ai në një farë kuptimi. Pra, këtu bëhet fjalë për një restaurim mentaliteti, duke theksuar se *"Çështja nuk është ashtu siç kujton. Ka gjëra që nuk i di. Shiko dhe mendo për këto."*

Thamë se në përgjithësi, fjala *"Kel-la"* gjendet në ajetet Mekase. Në njëfarë kuptimi, ajetet Mekase realizojnë një pastrim, një korrigjim të besimit. Ato vendosin kriteret e besimit në Allahun dhe besimit monoteist. Në sajë të qortimeve tronditëse, korrigjohen informacionet dhe besimet e gabuara që ek-

zistojnë në lidhje me Kiametin dhe botën tjetër. Ja pra edhe fjala “kel-la” ndikon në zemrat e njerëzve si një mesazh rigjenerues.

Këtë fakt do ta shohim më qartë me shembuj konkretë nga Kurani Kerim.

Në suren el-Mearixh, në lidhje me një grup njerëzish në Ditën e Kiametit apo në sheshin e Mahsherit, tregohet:

“Ata e mendojnë atë (dënim) të largët, kurse Ne e shohim të afërt. Atë Ditë qielli do të bëhet si llumi i vajit e malet do të bëhen si lesh i shprishur. Shoku s’do të pyesë për shokun, edhe pse do të vihen të shohin njëri-tjetrin. Për të liruar veten nga dënimi i asaj dite, fajtori do të sakrifkonte me gjithë qejf fëmijët, gruan, vëllain e vet dhe farefisin, që i gjendej pranë (në jetën e Tokës), si dhe të gjithë ata që gjenden në faqe të Tokës, nëse kjo do të mund ta shpëtonte.” (Me’arixh, 6-14)

Pas kësaj, vjen fjala “Kel-la”. Allahu Teala duke i qortuar sikur dëshiron t’u thotë: “Mblidheni mendjen! Vlerësojeni drejt Kiametin, Mahsherin dhe përfundimin e keqbërësve në botën tjetër. Shikoni pra, kjo është e vërteta!”:

“Por jo, (fajtori do të hidhet në zjarr)! Ai është zjarr

flakërues, që e shkul (dhe e djeg) krejtësisht skalpin e kokës. Ai thërret këdo që (i) ka kthyer shpinën e (i) është larguar (besimit) dhe që ka grumbulluar (pasiuri) dhe e ka fshehur.” (Me’arixh, 15-18)

Po në të njëjtën sure, në lidhje me “mohuesit”, zë vend edhe një paralajmërim tjetër, i cili fillon duke iu drejtuar Pejgamberit (a.s.): “(O Muhamed!) **Ç’është kështu me jobsimtarët, që nxitojnë drejt teje djathtas e majtas, grupe-grupe? A mos çdonjëri prej tyre shpreson të hyjë në Kopshtin e Lumturisë?”** (Me’arixh, 36-38) Këta njerëz janë zhytur në mohim, por sipas mendimit të tyre ka njëfarë shprese. Por ja ku vjen menjëherë edhe qortimi i Allahut; “Kel-la”.

“Kurrsesi! Vërtet që ata e dinë nga çfarë i kemi krijuar! (por nuk morën mësim).” (Me’arixh, 39) **“Andaj, lëri ata të zbaviten me gjëra të kota dhe të luajnë derisa të përballen me Ditën e tyre që u është premtuar, Ditën, në të cilën do të dalin nga varrezat duke vrapuar, sikur të ishin duke nxituar drejt një altari, me shikim të frikësuar e të kapluar nga poshtërimi. Ajo është Dita që u është premtuar atyre!”** (Me’arixh, 42-44)

Në suren el-Muddeththir, fjala “Kel-la” kalon katër herë. Këtu, Allahu Teala përshkruan një tjetër grup njerëzish... Njerëz, të cilët, megjithëse Allahu u kishte

(Mearixh, 15) كَلَّا إِنَّهَا لَأُظَى
(Mearixh, 39) كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ
(Muddeththir, 16) كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا
(Muddeththir, 32) كَلَّا وَالْقَمَرَ
(Muddeththir, 53) كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ
(Muddeththir, 54) كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرَةٌ
(Kijame, 11) كَلَّا لَا وَاوَزَرَ
(Kijame, 20) كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ
(Kijame, 26) كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ
(Nebe, 4) كَلَّا سَيَعْلَمُونَ
(Nebe, 5) ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ
(Abese, 11) كَلَّا إِنَّهَا تَذَكَّرَةٌ
(Abese, 23) كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ
(Infitar, 9) كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالذِّبَانِ

(Mutaffifin, 7) كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سَجِينٍ
(Mutaffifin, 14) كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
(Mutaffifin, 15) كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمِئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ
(Mutaffifin, 18) كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ
(Fexhr, 17) كَلَّا بَلْ لَا تَكْرُمُونَ الْيَتِيمَ
(Fexhr, 19) وَتَأْكُلُونَ الثَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا
(Fexhr, 21) كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا
(Alak, 6) كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيْطَعِي
(Alak, 15) كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنْتَه لَسَفَعًا بِالنَّاصِيَةِ
(Alak, 19) كَلَّا لَا تَطْعُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ
(Tekathur, 3) كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ
(Tekathur, 4) ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ
(Tekathur, 5) كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ
(Humeze, 4) كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ

dhënë pasuri e fëmijë të shumtë dhe shpresonin edhe për më tepër, i kthyen shpinën Pejgamberit (a.s.), e luftuan atë, i thanë Kuranit magji dhe kundërshtuan me sa mundën fjalët e Allahut Teala. Dhe përsëri vjen qortimi "Kel-la". Nuk do të bëhet ajo që shpreson ai. Shpresa e tij është e kotë. Nuk ka kuptim që edhe të veprojë kështu, edhe të ushqejë shpresa të kota. Allahu "do ta rrokullisë në një vend të thepisur", "do ta hedhë në xhehenemin e quajtur Sekar."

Më pas, në ajetin 32 vjen edhe një "Kel-la" tjetër dhe urdhëron: **"Kurrresi! Beto hem për Hënën, për natën që largohet e për agimin që zbardhëllon."** (Muddeththir, 32-34) Këtu, njeriu paralajmërohet duke u betuar në fenomenet e mëdha në gjithësi. Njeriut sikur i thuhet: "Mblidhe mendjen, eja në vete. Nuk është ashtu siç kujton ti. Dëgjo se çdo të të thuhet. Thuhen ato që thuhën. Ja kështu:

"Se ai (Xhehenemi) është vërtet një nga fatkeqësitë më të mëdha, paralajmërim për njerëzit, për ata nga ju që dëshirojnë të ecin përpara (me vepra të mira) ose të kthehen mbrapsht (me vepra të këqija). Çdo njeri është peng i veprave të veta, përveç njerëzve të krahut të djathtë; të cilët në kopshtet e Xhenetit pyesin njëri-tjetrin për keqbërësit: 'Çfarë ju ka sjellë në Sekar?' Ata do të përgjigjen: 'Nuk ishim nga ata që falnin namaz dhe as prej atyre që i ushqenin të varfrit. Ne lëshoheshim në biseda të kota me llafazanët dhe mohojmë Ditën e Llogarisë, deri sa na erdhi vdekja.' Prandaj, kurrfarë ndërmjetësimi i cilitdo ndërmjetësuesi nuk do t'i ndihmojë ata. Atëherë, përse shmangen ata nga këshillimi, sikur të ishin gomerë të egër e të frikësuar që ikin prej luanit?" (Muddeththir, 35-51)

Më pas, fjala "Kel-la" vjen dy herë rresht. Në të parën thuhet "Kel-la", duke tërhequr vëmendjen: "Njihni mirë ata. Shiko fytyrën e tyre të vërtetë dhe analizo saktë se për çfarë arsyeje sillen kështu". Pastaj bëhet evidentimi: "Në fakt ata nuk kanë frikë për botën tjetër" dhe pas qortimit të radhës, "Kel-la", jepet informacioni: "Ta dinë se ky është me të vërtetë një paralajmërim!" Mesazhi për atë që dëshiron të mësojë të vërtetën, është: **"Kush të dojë, le t'ia vërë veshin (të marrë këshillë)! E megjithatë, pa lejen e Allahut ata nuk ia vënë veshin (nuk marrin këshillë). Vetëm Ai**

është i Denjë për t'u pasur frikë dhe vetëm Ai është i Denjë për të falur." (Muddeththir, 55-56)

Surja el-Kijame... Fjala "Kel-la!" këtu kalon tri herë.

Fjala hyjnore fillon duke u **"Betuar në Ditën e Kiametit dhe në shpirtin qortues (që pendohet)!"** (Kijame, 1-2)

Pastaj pyetet:

"A mendon njeriu se nuk do të mund t'i mbledhim eshtrat e tij?" (3)

Pastaj jepet përgjigje:

"Po, si jo! Ne jemi të Zotë t'ia ribëjmë bashkë me përsosmëri edhe majat e gishtave të tij." (4)

Më pas, flitet për tipin e njeriut që përgënjeshtrojnë Kiametin dhe pyet në mënyrë tallëse "kur do të bëhet Kiameti?". Por Kiameti do të bëhet kur sytë të verbohën, Hëna të zihet dhe Dielli e Hëna të bashkohen. E atë ditë njeriu do të thotë: "Ku të iki?" (5-10) Sikur ka ku të ikë...

Kel-la! Jo, Kurrresi!

Këto janë mendime të kota. Pretendime të kota. Çështja nuk është ashtu siç kujton ai. Gjendja është shumë e vështirë. Njeriu duhet t'i thërrasë mendjes:

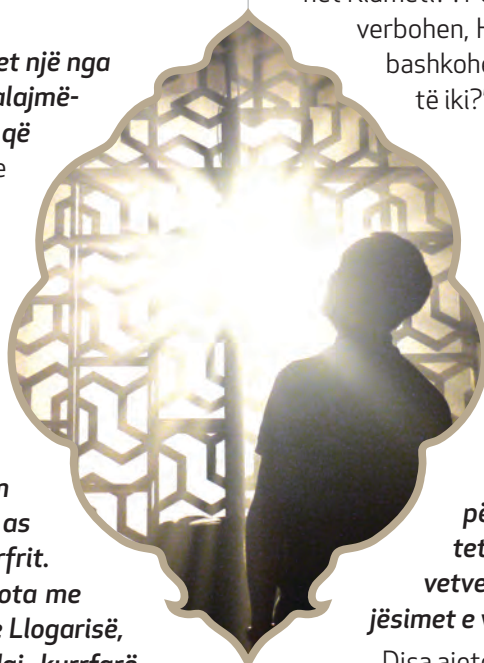
"Askund! S'ka strehë! Atë ditë, streha është te Zoti yt. Atë ditë, njeriu do të vihet në djepin për veprat që ka bërë dhe për ato që ka lënë pa bërë. Po, vërtet që njeriu do të dëshmojë kundër vetvetes, edhe sikur të paraqesë shfaqjesimet e veta." (Kijame, 11-15)

Disa ajete më tutje, vjen përsëri një "Kel-la!"

Pas disa ajeteve vjen edhe një "Kel-la!" tjetër... E jani në vete, nuk është ashtu siç kujtoni. Shikoni të vërtetën. Shikoni vetveten, botën e sotme dhe të nesërme. Allahu Teala po ua bën të ditur informacionet më jetësore për ju:

"Jo, nuk është ashtu! Por ju jeni që e doni të ngutshmen (këtë botë) dhe e lini pas shpine atë të ardhmen (botën tjetër)! Atë ditë, disa fytyra do të shkëlqejnë dhe Zotin e tyre do të shohin. Kurse disa fytyra, atë ditë do të jenë të zymta, duke e ditur se do të pësojnë një fatkeqësi, që të thyen në mes.

Jo dhe Jo! Por, kur shpirti të vijë në grykë e të thërrasin (të afërmit) 'A ka shërues, atëherë, ai (që po vdes) do të bindet se ky është çasti i ndarjes. E i puqet kofsha për kofshë (t'i vështirësohet gjendja)..

Atë ditë, vendi ku do të dërgohet, është vetëm ai përballë Zotit tënd." (Kijame, 20-30)

Që në ajetet e para të sures en-Nebe', përsëri flitet për hutimin e njeriut në çastin e Kiametit dhe me anë të thirrjes së njëpasnjëshme "Kel-la!", njeriut i thuhet: "Mblidhe trurin, mos u merr me pyetje pa lidhje. Duhet të shohësh të vërtetën":

"Për çfarë e pyesin ata njëri-tjetrin? Për Lajmin e madh, rreth të cilit ata kanë kundërshtime?"

Jo, të mos pyesin, sepse ata do ta kuptojnë! Përsëri Jo, se ata do ta kuptojnë!" (Nebe', 1-5)

Në suren Abese gjendet një qortim drejtuar Pejgamberit tonë (a.s.). Ndërkohë që Pejgamberi (a.s.), shpjegon Islamin, tregon një interesim më të veçantë ndaj parisë së Mekës dhe për momentin nuk interesohet për një sahab të verbër. Dhe pikërisht aty vjen një qortim, i cili fillon me "Kel-la!":

"Jo ashtu! (Mos bëj dallime. Përqendrohu tek ai që nxiton tek ti, tek ai që i drihtërohet shpirti. Kjo është më e sakta) **Në të vërtetë, ai (Kurani) është këshillë. Kush dëshiron, merr mësim nga ai (Kurani)."** (Abese, 11-12)

Surja el-Infitar fillon me ajete që flasin për fillimin dhe fundin e njeriut dhe gjithësisë:

"Kur qielli të çahet dhe yjet të derdhen; kur detet të përzihen dhe varret të rrotullohen, atëherë çdokush do të mësojë për veprat që ka bërë dhe që ka lënë pa bërë.

O njeri! Ç'të mashtroi ty që nuk i besove Zotit tënd bujar, i Cili të krijoi ty, të përsosi (në formën më të bukur) dhe të harmonizoi. Të dha formën që dëshiroi?" (Infitar, 1-8)

E çfarë bën njeriu, megjithëse këto i janë bërë të qarta?

Allahu Teala e paralajmëron atë, duke i thënë "Kel-la!": A e sheh se ç'po bën? A e ke mendjen në vend? Ç'është kjo punë? Jo, nuk mund të veprosh kështu! **"...Ju (prapëseprapë) e përgënjeshtroi ditën e përgjegjësisë (gykimit)."** (9) Nuk bën kështu! E çfarë të mashtron ty ndaj Zotit tënd, o njeri?

Më pas vazhdohet:

"Ndonëse mbi ju ka rojtarë (që ju vëzhgojnë), shënues të nderuar, që dinë gjithçka që bëni. Patjetër që të mirët do të jenë në Xhenet, kurse gjynahqarët, me siguri, do të jenë në Zjarrin flakëruës, në të cilin do të digjen në Ditën e Llogarisë, pa mundur t'i shmangen atij. E ku e di ti se ç'është Dita e Llogarisë? Edhe njëherë: E ku e di ti se ç'është Dita e Llogarisë? Ajo është Dita, kur askush nuk do të ketë fuqi

për të bërë gjë për ndonjë tjetër dhe, kur pushteti do të jetë vetëm i Allahut." (Infitar, 10-19)

Surja el-Mutaffifin fillon me thirrjen, "Uejlun/Mjerrë": **"Mjerrë për ata (hileqarët) që hanë në peshë (dhe matje)"** (1) Pastaj vazhdon:

"(Ata) që, kur matin për veten, e marrin masën të plotë, ndërsa, kur matin e peshojnë për të tjerët, ua pakësojnë. A nuk mendojnë ata se do të ringjallen në një Ditë të madhe, Ditën, kur të gjithë njerëzit do të dalin para Zotit të botëve?" (2-6)

Këto ajete na bëjnë të ditur se "punët e gjynahqarëve shkruhen në një libër të quajtur Sixh-xhin". Këtu edhe njëherë shfaqet thirrja, "Uejl": **"Mjerrë mohuesit atë ditë!"** (10)

"(Ata) të cilët mohuan Ditën e Gjykimit! Askush nuk e mohon atë, përveç gjynahqarëve që shkëlin çdo kufi e të cilët, kur u lexohen shpalljet Tona, thonë: 'Këto janë përralla të popujve të lashtë!" (11-13)

"Kel-la!"

Ah, këta njerëz... të cilëve u është prishur formati i zemrës. Le t'i shikojnë njëherë zemrat e tyre. Kjo çështje nuk është ashtu siç kujtojnë ata.

"Jo, nuk është ashtu! Por veprat e tyre (të këqija) ua kanë mbuluar zemrat." (14)

"Kel-la!"

Madje ka edhe më keq. Ata nuk ia kanë fare haberin kësaj çështjeje. Ata nuk i mendojnë fare marrëdhëniet me Zotin e tyre. Po ta kishin mendjen në vend, do të mendonin pakëz.

"Jo dhe jo! Atë ditë ata do të privohen (me një vel/perde) nga (shikimi) i Zotit të tyre. Pastaj, padyshim që ata do të hyjnë në Zjarrin e Xhehenemit e do t'u thuhet: 'Ja, ajo që e quanit të gënjeshtërt!" (15-17)

"Kel-la!"

Shikoni njëherë edhe anën tjetër. Jo çdo gjë përbëhet prej të këqijve. Ka edhe të mirë:

"Jo (nuk është e njëjtë)! Në fakt, libri i punëdrejtëve është në Il-lijûn. E ku di ti se ç'është Il-lijûn? Është një libër i shkruar! Atë e dëshmojnë (shohin) të afërmit (të zgjedhurit e Allahut)." (18-21)

Në suren el-Fexhr analizohet qëndrimi i njeriut ndaj mirësive të Zotit dhe qëndrimi i tij ndaj mirësisë që i bën dikujt në jetën e vet. Dhe pikërisht aty vihet "Kel-la!" përballë njeriut.

Ja karakteri i njeriut:

"Për sa i përket njeriut, kur Zoti i tij e sprovon atë, duke e ngritur lart dhe duke i dhënë mirësi, ai thotë: 'Zoti im më ka nderuar.' Por, kur e sprovon atë, duke

ia ngushtuar mjetet e jetesës, ai thotë: **‘Zoti im më ka poshtëruar.’**” (Fexhr, 15-16)

“Kel-la!”

Kështu e gjykon atë që të vjen prej Zotit tënd! Po ti, çfarë bën? Çfarë ke ti? Ti, a e ndihmon nevojtarin me atë që zotëron? Shiko njëherë veten tënde:

“Jo, nuk është kështu! Por ju nuk silleni mirë me jetimët dhe nuk e nxitni njëri-tjetrin për t’i ushqyer të varfrit.” (17-18)

E shikoni pra, çështja nuk është ashtu siç kujtoni ju.

“Jo, mos ashtu! Kur të dridhet toka njëpasnjëshëm! Kur të vijë Zoti yt (për të gjykuar) me engjëjt të rreshtuar radhë-radhë. Kur të sillet Xhehenemi, atë Ditë njeriu do të kujtohet (për ato që ka vepruar). Por çfarë dobie ka se kujtohet. Ai do të thotë: ‘Ah, sikur të kisha bërë diçka të mirë për jetën time!’ Atë Ditë, askush nuk do të dënojë siç dënon Ai, e askush nuk do të lidhë në pranga siç lidh Ai!” (21-26)

Nuk është ashtu siç mendoni. Është edhe thirrja e Zotit për atë që i kënaqet shpirti me përmendjen e Allahut. Ja shiheni:

“O ti shpirt i qetësuar! Kthehu te Zoti yt, ti i kënaqur me Atë dhe Ai i kënaqur me ty! Bashkohu me robërit e Mi dhe hyr në Xhenetin Tim!” (27-30)

Po ashtu edhe në suren el-Alak, shohim thirrjen, “kel-la!”, drejtuar atij “që pengon robin nga namazi”, “që përgënjeshtro Pejgamberin dhe i kthen shpinën rrugës së drejtë”. “Kel-la!”, thotë Krijuesi i Madhërisëm. “Eja në vete, mblidhe mendjen”, do të thotë kjo. “Përfundimi do të jetë i hidhur”, do të thotë. “Ai (Allahu) e di se çfarë vepron”, do të thotë:

“A nuk e di se Allahu sheh? Jo, jo! Nëse ai nuk tërhiqet nga kjo, Ne do ta kapim prej ballukesh (për ta hedhur në zjarrin e Xhehenemit). Prej ballukeve gënjeshtare dhe të gabueshme.” (Alak, 14-16)

“Atëherë, ai le ta thërrasë shoqërinë e vet, Ne do t’i thërrasim Zebanitë (rojet e Xhehenemit)” (17-18)

“Kel-la!”

Çështja nuk është ashtu siç kujton ai. Vëri veshin Zotit tënd. Ai e ka punën pisk me Zebanitë.

“Jo, Jo! Ti mos iu bind atij (o Muhamed), por bëj sexhde dhe afroju Zotit tënd!” (19)

Në suren et-Tekathur flitet për iluzionet e njeriut

dhe paralajmërohet dy herë rresht me “Kel-la!”:

“Juve ju preokupon puna për shumimin (e pasurisë, e fëmijve dhe pozitës)! Derisa të vizitoni varret.” (Tekathur, 1-2)

“Jo! (Nuk është ashtu siç mendoni) Së shpejti do ta merrni vesh! Përsëri jo, jeni gabim! Së shpejti do ta kuptoni! Kujdes! Ah, sikur ta dinit të vërtetën në mënyrë të sigurt! (Atëherë) Padyshim që do ta shihnit Zjarrin flakërues! Pastaj, me të vërtetë do ta shihni atë të bindur plotësisht (me sytë tuaj). Pastaj, atë Ditë, do të pyeteni për kënaqësitë (e kësaj bote)” (3-8)

Gjithashtu, edhe surja el-Humeze, fillon me një “Uejl/Mjerë!”.

“Mjerë për çdo përqeshës - shpifës, që grumbullo pasuri dhe e ruan, duke menduar se ajo pasuri do ta bëjë të pavdekshëm!” (Humeze, 1-3)

Kel-la/Jo kurrësi! Ai është injoranti i injorantëve. Ai nuk e di se çfarë do ta gjejë. Në fakt, çështja nuk është ashtu siç kujton ai.

“Jo (të mos mendojë ashtu)! Se ai patjetër do të hidhet në Hutame. E ku e di ti se çështë Hutame? Është zjarri i Allahut i ndezur fort, që depërton deri në loçkë të zemrës. Ai i mbyll ata, ua zë frymën.” (4-8)

Kel-la!

Çështja nuk është ashtu siç mendoni, o miq!

Njeriu duhet ta kuptojë mirë qëllimin e krijimit.

Ai duhet t’i vërë veshin mirë Fjalës, Librit të Allahut.

Nuk duhet ta lëshojë dorën e Rasulullahut (a.s.).

Nuk duhet t’i bëjë llogaritë gabim.

Duhet t’ia dijë vendin kësaj bote dhe botës tjetër. Nuk duhet të harrojë kurrë se kjo botë është e përkohshme.

Duhet të investojë për botën e përjetshme.

Në librin e punëve duhet të bëjë që të shkruhen gjëra të mira, për të cilat mund të japë llogari më lehtë.

Nuk duhet të harrojë aspak se çdo gjë që bën, nesër do t’i dalë përballë.

Duhet të bëhet mik me miqtë e Allahut dhe nuk duhet të ndjekë gjurmët e shejtanit.

Në frymën e fundit...

Dr. Adem Ergyl

Fryma e fundit është një caktim (kader) absolut, prej të cilit nuk mund të shpëtojë askush. Është një ngjarje sekrete, kohën, vendin dhe mënyrën e së cilës nuk mund ta përcaktojë dhe ta dijë askush. Të gjitha paqartësitë tek njeriu shkaktojnë dridhje dhe shqetësim. Megjithëse ka nga ata që familjarizohen me vdekjen, madje edhe prej atyre që e shikojnë atë si sihariq për të takuar miq, në shumicën e rasteve, vdekja drithëron fuqishëm zemrat delikate.

Ata që e përjetojnë vdekjen, ngaqë nuk gjejnë mundësi për ta ndarë këtë përvojë me të tjerët, e marrin përvojën me vete. Asnjë tablo vdekjeje nuk është njësoj me tjetrën.

Zoti ynë, në Kuranin e Madhërishtëm e hap pjesërisht perden e sekretit të kësaj dhe, sipas gjendjes së personit, pothuajse i portretizon veç e veç pamjet që na dalin para sysh dhe situatat që përballojmë, duke thënë: "Nuk është ashtu siç e dini!"

Për shembull, shikoni këto tablo të vdekjes që kanë të bëjnë me jobesimtarët: "(Jo, nuk është ashtu

siç e dini!) Por, kur shpirti të vijë në grykë e të thërrasin: 'A ka shërues, atëherë, ai (që është duke vdekur) do të bindet se ky është çasti i ndarjes dhe këmbët do të ngrijnë. Atë ditë, ai do të sillet te Zoti yt.'" (Kijame, 26-30) "Eh, sikur të shihje sesi engjëjt ua marrin shpirtat mohuesve! I godasin ata në fytyrë dhe shpinë (duke u thënë): 'Shijoni dënimin e zjarrit!'" (Enfal, 50) "... Ah sikur t'i shihje keqbërësit gjatë agonisë së vdekjes, kur engjëjt zgjasin duart (duke thënë): 'Dorëzoni shpirtat tuaj! Sot ju do të ndëshkoheni me dënim poshtërues për shkak të të pavërtetave që keni thënë për Allahun dhe që keni shpërfillur shpalljet e Tij.'" (En'am, 93)

Në këto ajete paraqitet e vërteta duke krahasuar gjendjen e vdekjes së vepërmirëve dhe gjynahqarëve: "Atëherë, përse kur (diku) i vjen (shpirti) në grykë para syve tuaj, ndërkohë që Ne jemi më afër atij se ju, por ju nuk e vini re përse pra, nëse nuk do të gjykoheni (në jetën e përtejme), ju nuk ia ktheni shpirtin atij? Përgjigjuni kësaj, nëse thoni të vërtetën! Kështu, nëse ai (në agoni) është nga ata që janë të afërt (me Allahun), do të ketë prehje, kënaqësi dhe dhunti të Xhenetit. E, nëse (personit që ka vdekur libri i tij i jepet nga ana e djathtë, ai) është nga njerëzit e së djathtës, (ai do të përshëndetet) 'Paqe për ty' nga njerëzit e së djathtës. Por, nëse (ai në agoni) është

nga përgënjeshtuesit e humbur, ai do të gostitet me ujë të vluar dhe do të përcëllohet në Zjarrin e flakëruar (të Xhehenemit). Pa dyshim, kjo është e Vërteta e sigurt.” (Vakia, 83-95)

Pra, çdo qenie e gjallë do ta shijojë vdekjen. Nuk ka aspak dyshim për këtë. Por shija e çdo njeriu është e ndryshme. Disa do të ndiejnë dhimbje, vuajtje dhe ndëshkim; disa të tjerë do të jenë të mirëpritur nga kjo botë për në botën e përjetësisë, duke ndier dhe shijuar mirësitë e xhenetit. Të gjithë do të kthehen tek Allahu, por dikush do të përballet me zemërimin e Tij; ndërsa dikush tjetër do të përfshihet në begatinë dhe mirësinë e Tij. Vdekja ka një aspekt të jashtëm, por ka edhe një aspekt të brendshëm, që nuk mund ta shikojë apo ta ndiejë askush nga jashtë. Në të vërtetë askush përveç Allahut nuk mund ta dijë çfarë vuajtjeje heq njeriu që është duke vdekur. Pikërisht për këtë, është thënë:

“Ju vetëm do të shikoni dikë që i vjen (shpirti)

në grykë para syve tuaj, ndërkohë që

Ne jemi më afër atij se ju, por ju nuk

e vini re.”

Kthimi i vdekjes në një kënaqësi, një mirëpritje e realizuar me një ceremoni midis begatisë dhe mirësive hyjnore nga një grup engjëjsh, është e lidhur me mënyrën e jetës së robit që e kalon me besimin dhe orientimin.

Robi e zbukuron vdekjen e tij, duke u larguar nga të ndaluarat, kur afrohet më shumë drejt Allahut me farze e nafie. Megjithatë, portretizohen kështu pamjet e frymës së fundit të besimtarëve që janë të udhëzuar: **“Dhe jobesimtarët do të thonë: ‘O Zoti ynë, na i trego ata xhindë dhe njerëz, që na kanë shpënë në humbje, që t’i shkelim me këmbët tona e t’i poshtërojmë!’ Me të vërtetë, atyre që thonë: ‘Zoti ynë është Allahu’ e pastaj vazhdojnë të vendosur në rrugën e drejtë, do t’u zbresin engjëjt (para vdekjes) e do t’u thonë: ‘Mos u frikësoni dhe mos u pikëlloni! Dhe gëzojuni Xhenetit që ju është premtuar (kur ishit në këtë botë). Ne jemi mbrojtësit tuaj në jetën e kësaj bote dhe në botën tjetër. Atje do të keni çfarë t’ju dëshirojë zemra dhe çfarë të kërkon, dhuratë e pasur prej një Zoti Falës dhe Mëshirëplotë.”** (Fussilet, 29-31) Pra, fryma e fundit është thelbësore.

Të japësh frymën e fundit me besim, natyrisht që nuk është e varur vetëm me kryerjen e punëve të mira.

Gjithmonë kemi nevojë për begatinë dhe mirësinë hyjnore. Begatia e Allahut nuk është e kufizuar me veprat. Dikush, megjithëse gjithë jetën e tij bën punë të banorëve të xhenetit, gjersa mbetet një pëllëmbë nga xheneti - Allahu na ruajtë - bie në rrezik, në të cilin kanë rënë banorët e xhehenemit dhe e përfundon jetën e vet duke qenë i privuar nga besimi. Dikush tjetër, megjithëse e kalon jetën duke bërë vepra të banorëve të xhehenemit, një hap para xhehenemit, përqafon udhëzimin hyjnor dhe hyn midis banorëve të xhenetit. Ky është manifestim hyjnor, sekretin e të cilit nuk mund ta zbulojë dot njeriu. Ky sekret hyjnor bën të domosdoshëm që besimtarët të zhvillojnë një jetë duke mos iu mbështetur veprave të veta, por gjithnjë brenda ndjenjave të lutjes dhe përgjërimit ndaj Allahut, duke bartur shqetësimin e frymës së fundit. Dhe përsëri fiton një këndvështrim për të mos nënvlerësuar askënd. Por ligji i përgjithshëm i Allahut që shihet në këtë botë, është ky: Njeriu vdes ashtu si jeton. Ndërsa, si vdes, ashtu ringjallet.

Sipas një transmetimi, një rrobaqepës e pyeti dikë prej robërve vepërmirë:

“Çfarë thua rreth hadithit madhështor: *“Allahu i Lartësuar e pranon pendimin e robit të Tij, gjersa të mos i vijë shpirti në fyt?”* (Tirmidhi, Deavat, 98/3537)

Ai u përgjigj:

“Po, ashtu është. Por, çfarë profesioni ke?” “Jam rrobaqepës, qep rroba.”

“Cila është puna më e lehtë në rrobaqepësi?”

“Të mbash gërshtëren dhe të presësh copën e pëlhu-rës.” “Që prej sa vjetësh e ushtron këtë profesion?” “Që prej tridhjetë vjetësh.” “Kur të të vijë shpirti në fyt, a mund të presësh basmë?” “Jo, nuk mundem.”

“O rrobaqepës! Nëse nuk mund ta bësh dot një punë, të cilën e ke mësuar me pak mundim për një kohë të shkurtër dhe e ke ushtruar lehtësisht për tridhjetë vjet, si mund ta bësh pendimin në atë çast, të cilën nuk e ke bërë asnjë herë në jetë? Pendohu sot, sa ke fuqi dhe mundësi! Përndryshe, kërkimi i faljes (*istigfari*) dhe përfundimi i mirë (*husn-i hatime*) në frymën e fundit mund të mos mundësohet...”

“Nxitoni pendimin para se t’ju vijë vdekja!” (Munavi, V, 65)”

Pra, në frymën e fundit çështja nuk është ashtu siç e dimë!

Ata që e përjetojnë vdekjen, ngaqë nuk gjejnë mundësi për ta ndarë këtë përvojë me të tjerët, e marrin përvojën me vete. Asnjë tablo vdekjeje nuk është njësoj me tjetrën.

Të jetosh fenë e dashurisë

**“Nuk keni për ta arritur
përkushtimin e vërtetë,
derisa të shpenzoni
(në rrugë të Allahut)
nga ajo (pasuri) që doni.
Çfarëdo që të ndani,
Allahu e di mirë atë.”
(Ali Imran, 92)**

Rabla Christine Brodbeck

Në Kuran thuhet: *“(O i Dashuri Im!) Thuaju: ‘(Unë) për këtë (për detyrën e kumtimit tek ju) nuk kërkoj kurrfarë shpërblimi tjetër prej jush, përveç respektit (për mua) për hir të farefisnisë (që kemi)!”* (Shura, 23)

Islami u përhap në gjithë botën falë myslimanëve të parë që ndjenë dashuri të madhe për Muhamedin (a.s.). Domethënë, Ehl-i Bejti dhe sahabët realizuan lindjen e fesë së dashurisë.

Si mund ta kuptojmë, mësojmë, ndiejmë dhe jetojmë fenë e dashurisë? Si mund të krijojmë një afinitet me Muhamedin e Nderuar, alejhi selam, me familjen dhe shokët e tij?

Gjetja e përgjigjes së kësaj pyetjeje duhet të jetë çështja e jetës sonë. Kjo përgjigje duhet të jetë qëllimi final i jetës sonë, ku duhet të përqendrojmë përpjekjet tona.

Mevlana thotë: *“Çdo gjë duhet të sakrifkosh për fenë e dashurisë.”* Ndërsa Allahu thotë: *“Sakrifkoni çdo gjë që ju është dhënë.”*

Ata që besojnë në Tevhid-i Ilahi (Njëshmërinë e Allahut), duhet të luftojnë në rrugën e të Dërguarit të Allahut, kundër egoizmit dhe dëshirave epshore.

Për të kuptuar fenë e dashurisë, kemi nevojë për personalitete heroike, si: Esmaja, Hamza, Bilali. Nuk mjafton ta thuash vetëm me gojë fjalën e njësitimit dhe të dëshmisë...

Dashuria kërkon aktivitet. Dashuria kërkon persona si Ebu Bekri, Summeje etj. Bilali, ai skllavi i zi, i cili është njëri prej sahabëve më të mëdhenj,

kur u përfshi ne grupin e ndriçuar të Profetit tonë (s.a.v.s), kaloi torturat më të rënda në duart e pronarit të vet. Midis torturave të padurueshme iu kërkua të mohonte fenë e Profetit tonë të Nderuar, por ai thoshte gjithnjë: "Ehad, Ehad! - Ai është Një, Ai është Një!" Njëshmëria e Allahut të Lartësuar kur dilte nga buzët e Bilalit, shkurtonte kohën dhe hapësirën me thikë dhe kalonte për në amëshim. Çfarë urtësie na mëson ai skllav i famshëm, Bilali me vendosmërinë, guximin dhe qëndrueshmërinë e tij heroike? Ai vetëm tha: "Allahu ekziston, unë nuk ekzistoj" dhe "Unë dhashë gjënë më të vogël, por fitova çdo gjë, fitova pavdekshmërinë!"

Allahu i Lartësuar ka krijuar fenë e dashurisë. Ehl-i Bejti dhe sahabët na kanë treguar se jeta fetare përsoset me dashuri dhe jo vetëm me bindje. Sidomos Brezi i Artë (Asr-i Saadet), e tregoi në mënyrën më të jashtëzakonshme dashurinë me gjithë zemër për Pejgamberin (a.s.) si dhe pasqyrimet e kësaj ndjenje në jetë, domethënë e qëndisën në moralin e tyre dashurinë për Profetin tonë të Nderuar, i cili është më i nderuari në gjithësi.

Miku ynë i nderuar, Dr. Haluk Nurbaki, na jep thelbin e dashurisë, duke thënë: "Nuk lind dashuri në zemër pa njohur sahabët dhe pa e ndjerë në zemër aromën e Ehl-i Bejtit!"

Shkalla më e lartë e shprehjes së dashurisë është dhurimi i vetes. Aliu, radijallahu anhu, kur ishte ende trembëdhjetë vjeç, e shprehu dashurinë e tij ndaj Profetit të Nderuar duke thirrur: "Sakrifikoj shpirtin tim për shpirtin tënd, gjakun tim për gjakun tënd, çdo gjë sakrifikoj për ty, o i Dërguari i Allahut!"

Ata u bënë thelbi i moralit të bujarisë, ata mendonin për të tjerët para vetes së tyre; sidomos për varfanjakët nevojtarë dhe njerëzit e pashpresë, si dhe silleshin ndaj tyre me butësi, me moral të bukur dhe me bamirësi. Kundrejt bamirësisë dhe ndihmës që bënin, ata nuk kërkonin asnjë shpërblim, nuk kishin për qëllim as shpresën për xhenet dhe as për t'u mbrojtur nga zjarri i xhehenemit. Ata i kishin rezistuar çdo fatkeqësie që mund t'i godiste dhe

përballuan çdo dhimbje e vuajtje, sepse ishin të mbushur me dashuri për Allahun dhe të Dërguarin e Tij, salallahu alejhi ue selem! Ata arritën sekretin e ajetit: "**Nuk keni për ta arritur përkushtimin e vërtetë, derisa të shpenzoni (në rrugë të Allahut) nga ajo (pasuri) që doni. Çfarëdo që të ndani, Allahu e di mirë atë.**" (Ali Imran, 92)

Peshorja e dashurisë është sakrifica nga kënaqësitë e epshit. Djersa, lotët, drithërimat dhe përpjekjet tona në rrugën e vërtetë do të jenë gjurmët e dashurisë sonë për të nderuarin e gjithësisë, familjen dhe shokët e tij.

Në të vërtetë, edhe nëse nuk e meritojmë dashurinë e Allahut, ne duhet të punojmë për ta fituar atë. Duhet të përmbushim disa kushte për të arritur dashurinë e Allahut. Dashuria e vërtetë

kërkon të paguash çmimin më të lartë. Dashuria sjell vuajtje, dhimbje dhe sprova. Sultan'u-l Evlija (Sulltani i evlijave) Abdulkadir Gejlani, rahimehullah, na dhuron këtë porosi: "Kultura Shpirtërore (Tasavufi-Misticizmi) nuk fitohet me fajlime të gjata, fitohet vetëm me uri dhe me braktisjen e gjërave që e joshin dhe e tundojnë epshin." Dashuria është rezultat i përpjekjeve pafund dhe i përlëshjes që tregohet në arenën e betejës. Është shmangie nga miratimi i kushteve nga të tjerët para kushtit hyjnor, për të synuar dashurinë e Allahut, nga supozimet, nga përpjekja për të shfrytëzuar avantazhet nga punët që bëhen dhe nga synimi i qëllimeve të tjera përveç kënaqësisë së Allahut.

Dashuria, është moslidhja me këtë botë, të mosqenët i burgosur në trup dhe të mos ndiesh vuajtjet tjetër përveç vuajtjes që të jep zhgënjimi i ndarjes nga Allahu. Dashuria është braktisje e frikës dhe e trishtimit. Dashuria është braktisje e shqetësimeve të tjera përveç shqetësimit për të arritur tek Ai, braktisje e orientimit tek dikush tjetër përveç Atij, t'i mbështetesh dikujt tjetër përveç Atij dhe të ndjesh nevojë për dikë tjetër përveç Atij. Dashuria është braktisje e vullnetit të pjesshëm. Dashuria është bartja e amanetit hyjnor. Dashuria është

Peshorja e dashurisë është sakrifica nga kënaqësitë e epshit. Djersa, lotët, drithërimat dhe përpjekjet tona në rrugën e vërtetë do të jenë gjurmët e dashurisë sonë për të nderuarin e gjithësisë, familjen dhe shokët e tij. Në të vërtetë, edhe nëse nuk e meritojmë dashurinë e Allahut, ne duhet të punojmë për ta fituar atë.

përngjasim i shpirtit me zjarrin e mallëngjimit dhe përgjërimit, djegie me mallëngjim, rënie në etjen e kërkimit dhe përngjasim me ambicien më të lartë. Dashuria është njohja dhe pranimi i mangësive, dobësive, pamjaftueshmërive, sekreteve, dështimeve dhe të metave që ka personi në veten e tij. Dashuria është të qenët trashëgimtar në bonjakërinë, varfërinë dhe universalitetin e Profetit tonë të Nderuar, salallahu alejhi ue selem. Dashuria është përpjekje për të nxjerrë jashtë zemrës hovet e unit dhe dëshirave, ambicieve dhe qëllimeve materialiste.

Në rreshtin e parë qëndrojnë të dashuruarit; ata janë trashëgimtarët më të përkryer të moralit të Pejgamberit (a.s.). Këta janë trashëgimtarët e ajetit të pestë të Fatihës: ***“Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë!”*** Këta janë trashëgimtarët edhe të mëshirës së Profetit, Vulës së profetëve, i cili u dërgua si mëshirë për botët; ata janë sahabët e Ehl-i Bejtit. Gjëja më e rëndësishme është se besimtari që nuk digjet në shkretëtirën e Ekzistencës, nuk mund të arrijë te realiteti i Kabes. Nuk mund të arrijmë xhenetin, nëse nuk sakrifikojmë veten. Nuk mund të hymë në kopshtin me trëndafila, pa u djegur në zjarrin e Nemrutit. Nuk mund të arrijmë moralin e Muhamedit, nëse nuk bëjmë xhihad (përpjekje në rrugë të Allahut).

Familja dhe shokët e tij qëndrojnë akoma në piedestalin e kujdestarisë, menjëherë pas Profetit tonë të Nderuar, salallahu alejhi ue selem. Thelbi dhe bërthama e Islamit është jetuar nga sahabët. Ata e përfaqësuan përsosurinë hyjnore të fesë islame. Familja dhe shokët e Profetit tonë të Nderuar janë edhe përfaqësuesit e thelbit të mistershëm të kujdestarisë. Çfarë durimi bënë për Islamin, duke jetuar deri në fund bukurinë dhe lumturinë e Islamit. Çdo gjë që bënë ata, është shprehje e nevojës së tyre për dashurinë për Allahun dhe për dobësinë që kanë ndaj dashurisë për të Dërguarin e Allahut

dhe për gjithë njerëzit. Prandaj, duhet të studiojmë jetën e sahabëve dhe ta kushtojmë jetën tonë për ta mësuar.

Siç dëshirojmë të arrijmë besimin e drejtë, ashtu duhet të studiojmë, hulumtojmë apo të hetojmë jetën e lumtur të Profetit tonë të Nderuar, salallahu alejhi ue selem, jetën e familjes dhe shokëve të tij. Ky është një kusht, të cilin e ka vendosur Allahu. Duhet të shikojmë qiellin e shpalljes për yjet e udhëzimit të Tij. Për të perceptuar dritën e tyre, duhet ta stolisim veten tonë me tiparin e moralit të lartë të sahabëve. Duke hulumtuar shembujt e tyre të shndritshëm, duhet të jemi të vetëdijshëm për kapacitetin tonë, natyrshmërinë njerëzore dhe për gjendjen brenda së cilës Allahu na e kërkon të jemi. Pejgamberi, salallahu alejhi ue selem, ka thënë: *“Sahabët e mi janë si yjet; cilindo prej tyre të ndiqni, do ta gjeni udhëzimin.”*

Ehl-i Bejt-i dhe Sahabët e Nderuar të Profetit tonë, e kthyen dashurinë hyjnore pothuajse në art. I dhanë frymëzim jetës. Ata na e treguan se si duhet të jetohet arti i dashurisë. Me sjelljet e tyre të mrekullueshme, ata treguan se si bashkohet arti i të jetuarit me artin e dashurisë. Në këtë mënyrë jetuan përsosurinë e dashurisë. Në këtë botë është e shenjtë çdo punë që bëhet me vetëdijen e adhurimit. Arti i adhurimit bën të domosdoshme përpjekjen shpirtërore shumë intensive. Sahabët dhe Ehl-i Bejt-i Mustafa, na e kanë treguar se është e shenjtë kryerja e obligimeve dhe bartja e përgjegjësive për hir të Allahut. Ata ua mësuam njerëzve se si ta bartin përgjegjësinë dhe amanetin hyjnor. Zemra e tyre ka punuar me ingranazhin më të lartë. Në zemrat e tyre është stampuar imani-besimi dhe është mbajtur gjallë përgjithmonë. Askush në jetën e vet nuk ka treguar sakrificë për fenë aq sa ata. Megjithëse jetuan në varfëri dhe skamje, pasuria shpirtërore, dituria, udhëheqja, mëshira dhe dashuria e tyre u

përhap përtej shekujve më parë. Tipari i tyre më i rëndësishëm ishte: Ata ndjenin kënaqësinë më të madhe nga bartja e përgjegjësisë shpirtërore më të rëndë për lindjen e Islamit.

Drita e Islamit, me anë të Ehl-i Bejtit, solli një gjallëri në rruzullin tokësor. Rigjallëruan besimin tonë, na mbrojtën nga sëmundjet shpirtërore, nga sherri i dynjasë dhe nga verbëria shpirtërore. Një fakt i rëndësishëm është se ata ndriçuan errësirën e mendjeve tona me shembuj ndriçues të mahnitshëm të Ehl-i Bejt Mustafa, të cilët flijuan veten e tyre për fenë islame. Ata dhanë jetën e tyre, që ne të shikojmë, të zgjohemi, të kuptojmë dhe të marrim dritën e udhëzimit nga urtësitë e Kuranit Suprem. U bënë dëshmorë, duke derdhur gjakun e tyre për ne. Ndërsa neve, kur i shikojmë ata me skenarin hyjnor plot jetë në zemrat tona, na bie një borxh i madh; domethënë, jemi borxhli për të dhënë jetën tonë dhe për të ecur në rrugën e vërtetë, duke përmbushur domosdoshmëritë (*kërkesat*) e adhurimit.

Një besimtar që beson në njëshmërinë hyjnore, duhet ta ketë shqetësim në veten e tij fenë islame. Ai që e kryen këtë, duhet të mendojë fort për lindjen e Islamit. Ndërsa është duke e bërë këtë, duhet të fokusohet rreth njerëzve, të cilët e mbështetën Muhamedin (a.s.), i cili solli fenë islame te njerëzimi, duke sakrifikuar jetën e tyre për të dhe për lindjen e Islamit. Dhe çdokush që lind pas Muhamedit (a.s.), duhet ta kushtojë veten për rilindjen e Islamit.

Lindja e Islamit u realizua me mëkëmbjen e tij me anë të 150 personave për 12 vjet. Këta ishin Ehl-i Bejti i (*familja e*) Profetit, katër kalifët dhe sahabët e tjerë të nderuar. Ata mbajtën pishtarin e Islamit. Nëse ata nuk do të flijoheshin në këtë rrugë, Islami nuk do të ekzistonte në rruzullin tokësor. Pejgamberi (a.s.), u dërgua në periudhën e injorancës dhe e eliminoi shkujdesjen dhe pandërgjegjshmërinë, deri në grimcën më të imët. Ndërsa Ehl-i Bejti dhe

sahabët luajtën rol të rëndësishëm në këtë proces kaq të efektshëm. Askush nuk mund të konkurojë me ngarkesën më të rëndë që bartën mbi supe, teksa shërbyen në lindjen e Islamit. Studimi i jetës së tyre është sikur të dëshmosh në rrëfimin e tregimit të Allahut për ta. Mund të shikojmë me syrin e zemrës skenaret hyjnore që paraqiten nga Drejtuesi Suprem. Ata janë një tregues i Mëshirës së Allahut që i rrethon plotësisht. Janë frytet më të bukura që prodhohen në kopshtin e Allahut. Janë yjet më ndriçues në kupën e qiellit të Allahut. Ngaqë janë robërit më fisnikë të Allahut edhe detyrat që bien mbi ta janë po aq të vështira dhe të rëndësishme, për shkak të dashurisë së Allahut të Lartësuar për ta dhe për vlerësimin që Ai u jep atyre. Gjithë njerëzimi, falë sahabëve të nderuar, ka mundësi të zotërojë vetëdijen hyjnore të Islamit deri në Kiamet; sepse njeriu mund ta arrijë marifetin, kurbijetin (*afërsinë*) dhe teuhidin (*njëshmërinë*) vetëm duke ndjekur shembujt e përkujdesjes më të lartë të sahabëve, të cilët e kanë shoqëruar kudo Pejgamberin (a.s.).

Dashuria dhe pasimi i Profetit dhe Ehl-i Bejtit, sahabëve të tij dhe velijve (*shenjtorëve*), do të thotë të marrësh pjesë në fenë e dashurisë. Pasimi është shprehje e dashurisë që ndjen rob për Allahun, e adhurimit për Të dhe të qenët mirënjohës e adhurues i Tij. Dija e vërtetë nuk merret nga librat dhe mësimet, por fitohet me miqësimin me Allahun, me të Dërguarin e Tij, Muhamedin, salallahu alejhi ue selem, dhe evlijatë (*miqtë e Tij të dashur*). Fitohet me përgjërimit për të marrë udhëzimin e Allahut, me pasionin për të qenë pranë të dashurit të Allahut, Muhamedit, salallahu alejhi ue selem, me dëshirën për t'i ngjarë atij dhe me imitim të sjelljeve të tij të larta. Nga kjo pikëpamje, bindja ndaj asaj që dimë është më e rëndësishme se sa vetë dija. Është më e rëndësishme, sesa të digjesh me vuajtjen për të qëndruar në vetmi, të ndjesh nevojë dhe mallëngjim, të biesh në kërkim dhe të bashkohesh me të.

Ekilibri

MENDJEMADHËSI DHE KRYELARTËSI, MODESTI DHE PËRBUZJE

All Riza Temel

Mendjemadhësi do të thotë që personi ta shikojë veten më lart se pozita që meriton të ketë; përfytyrimi se ka virtyte që në fakt nuk gjenden tek vetja e tij; përcmimi i të tjerëve; dhënia meritë vetes në çdo gjë e jo së vërtetës. Me pak fjalë, mund të shprehet me fjalën arrogancë. Modestia është përlësi, njohje e kufijve bazë, mosnxjerrja e virtyteve të veta në plan të parë, të qenët njeri tek i cili afroresh lehtësisht dhe bindja ndaj së vërtetës dhe drejtësisë. Mendjemadhësia dhe përlësia janë plotësisht në kuptim të kundërt me njëra-tjetrën. Personi që ka përlësi (modesti) quhet modest, ndërsa mendjemadhi quhet arrogant.

Madhështi do të thotë të jesh i fuqishëm, i nderuar dhe i respektueshëm. Ajo është prej atributiveve të Allahut. Ky atribut përmendet në Kuranin e Madhërishëm nëntëdhjetë e dy herë. Në kuptimin e vërtetë, bëhet e ditur se madhështia (krenaria) është veçanërisht për Allahun, të Dërguarin e tij dhe për besimtarët. (Munafikun, 8) Ndërsa poshtërsi do të thotë diskreditim, nënvlerësim, të jesh i poshtëruar dhe i pavalërsuar. Krenaria dhe poshtërsia janë në kuptim të kundërt me njëra-tjetrën.

Tipari më i rëndësishëm i njeriut të përsosur është madhështia që nuk kthehet në kryelartësi dhe përlësia që nuk kthehet në poshtërim. Besimtari nuk është mendjemadh, por krenar. Jo i poshtëruar, por modest. Nuk është e lehtë të vendosësh vijën e hollë ndërmjet këtyre cilësive. Profeti, salallahu alejhi ue selem, është njeriu me shembullin më të mirë që, si në çdo fushë, edhe në këtë drejtim e mbron me seriozitet të madh vijën ndërmjet mendjemadhësisë, krenarisë, poshtërimit dhe përlësisë. Madje edhe në çastet kur ka qenë i pafuqishëm dhe i vetmuar, nuk është sjellë si i pafuqishëm në kumtesën e vet, nuk ka rënë në neveri dhe nënçmim; ndërsa në momentet kur ka qenë tepër i fuqishëm, nuk e ka përdorur fuqinë e vet në drejtim të padrejtësisë, hakmarrjes dhe tiranisë.

Islami është fe e mesatares dhe e ekuilibrit. Të ecësh në vijën mesatare, duke qenë larg teprimit dhe mangësisë, është garanci e lumturisë së kësaj bote dhe botës tjetër. Shejtani u mallkua për shkak të arrogancës. Faraoni, Nemrudi, Ebu Xhehli, Ebu Lehebi dhe të tjerë si këta, u poshtëruan për shkak të dehjes për pushtet, pasuri dhe famë. Njeriu duhet të jetë gjithnjë i përlur si dheu, duke menduar gjithnjë se origjina e tij është dheu. Allahu i lartëson ata që janë të përlur. I poshtëron ata që janë kryelartë. Madhështia, në kuptimin absolut, i takon vetëm Allahut. Thirrja: "Allahu Ekber!" që jehon nga minaret pesë herë në ditë, është shpallja më e plotë e këtij realiteti. Rënia në sexhde (përkulja) para Allahut është kulmi e përlësisë. Ndërsa përlulja para të tjerëve përveç Allahut është poshtërim.

Sa bukur ka thënë Ikbali: "Sexhdja e vërtetë, është sexhdja që të pengon nga përlulja para të tjerëve përveç Allahut." Profeti, salallahu alejhi ue selem, është i madh, ngaqë nuk është bërë kryelartë. Ai nuk erdhi për t'u bërë idhull, por për të thyer idhujt. U lartësua, ngaqë kishte moralin më të lartë. Ata që lavdërohen si Faraoni, mbeten gjithmonë shkurtabiqë. Sa e sa mbretër kanë ikur dhe janë harruar. Por Profeti që preferoi të mbetej rob, jeton gjithnjë me shumë gjallëri në zemra, në gjuhë, në kujtesë dhe vazhdon të jetë burim i mëshirës.

Le të përcjellim disa fjalë dhe tablo rreth jetës së thjeshtë

dhe modeste të Pejgamberit, që të marrim mësim dhe shembull të gjithë ne dhe në veçanti udhëheqësit:

Sipas transmetimit të Omerit, Profeti ynë ka thënë: *"Mos më lavdëroni, ashtu siç e lavdëruan të krishterët Isain, të birin e Merjemes. Thoni për mua: 'Rob i Allahut dhe i Dërguari i Tij! Mjafton.'"*

Sipas transmetimit të Enesit, radijallahu anhu, dikush vjen te i Dërguari i Allahut dhe i thotë: "O më i miri prej nesh! O biri i më të mirit prej nesh! O zotëria ynë! O biri i zotërisë sonë!" Pas kësaj, i Dërguari i Allahut tha: "O njerëz! Flisni me vend. Mos t'ju mashtrojë shejtani. Më vlerësoni në atë pozitë që më ka vlerësuar Allahu. Unë jam vetëm rob dhe i dërguar i Allahut."

Sipas transmetimit të Aishes, nënës sonë, një herë të Dërguarit të Allahut i sollën ushqim. Ndërsa unë i thashë: "Sikur të hanit duke u mbështetur! Sepse ngrënia bëhet më e rehatshme duke u mbështetur." E pashë që i Dërguari i Allahut uli fytyrën për tokë. Pastaj tha: "Unë ha i ulur ashtu siç ha një skllav, jo duke u mbështetur." Aisheja tha: "Nuk e kam parë të Dërguarin e Allahut të hante duke u mbështetur, deri sa vdiq."

Sipas transmetimit të Enes b. Malik-ut, i Dërguari i Allahut vishte rrobë leshi të ashpër, hipte në gomar, ulej duke e shtruar rrobën në shesh, pranonte ftesën e të moshuarve, e merrte dhinë midis gjunjëve të veta dhe e milte, i përgjigjej edhe ftesës, edhe nëse thirrej vetëm për supë me këmbë deleje. Kur i thuhej Pejgamberit, salallahu alejhi ue selem: "Sikur të të bënim një vend të ngritur e t'u flisje njerëzve prej andej?", përgjigjej: "Për të më lartësuar Allahu ose për të më marrë pranë Vetes, gjersa të vdes, do të vazhdoj të qëndroj midis jush duke u mbledhur përreth thembrave pa takë." Po ashtu, shtoi edhe këtë: "Mos më lavdëroni më tepër nga ç'e meritoj. Allahu më bëri rob, para se të më bënte pejgamber."

Pejgamberi (a.s.) vizitonte të sëmurët, merrte pjesë në ceremonitë e xhenazes (varrimit) dhe pranonte ftesën e të gjithëve: i madh e i vogël, i varfër e i pasur. Në betejën e Hajberit, Kurejdhës dhe të Nadirit, ai qëndronte mbi një gomar, samari i të cilit ishte prej një fiijeje të bërë prej fibrave të holla, madje edhe nën vete kishte një pëlthurë prej fibrash.

Profeti ynë i nderuar ka thënë: *"Kush vesh rroba prej leshi, mbath në këmbë shapka, hipën në gomar, mjel delen, ulet bashkë me familjen në sofrën e bukës, Allahu largon prej tij kryelartësinë. Unë jam rob, biri i robit. Ulem si skllav. Ha si skllav. Jam urdhëruar të jem i përlur e modest. Askush nuk ka epërsi ndaj tjetrit. Dora e mëshirës së Allahut është e hapur për të gjitha krijesat e Tij. Ai që e sheh veten superior, Allahu e poshtëron. Dhe atë që është i përlur, Allahu e lartëson."*

Kush ecën një pëllëmbë, duke ngulur sytë tek sundimi i Allahut, Allahu e shtrin përmbys atë. Kur hyri Pejgamberi si çlirues në Mekë, e uli kokën derisa koka e tij prekte mbi kokën e kafshës nga modestia, që njerëzit të mos e lavdëronin atë. Nuk hyri si një komandant fitimtar.

Madje, një skllav i zi vjen te i Dërguari i Allahut, e kap

atë për dore, e çon atje ku dëshironte ai vetë dhe ia tregoi hallin që kishte. Nuk kishte dëshirë të ecte pranë turmës së njerëzve. Pejgamberi (a.s.), asnjëherë nuk ia mbylli derën askujt, atë e takonte çdokush që dëshironte, hipte të tjerët në shalën e kalit. Njëherë i tha njërit që po dridhej pranë tij: *"Qetësohu, nuk jam mbret. Unë jam vetëm biri i një gruaje Kurejshite, që ha mish të pjekur në diell."* Profeti ynë i nderuar, salallahu alejhi ue selem, ka thënë: *"Çdo profet ka qenë çoban deleësh. Kur i thanë: 'Edhe ti, o i Dërguari i Allahut?'- iu përgjigj: 'Po edhe unë i kam ngarë delet e Mekasve për një pagesë simbolike.'"*

I Dërguari i Allahut lutej kështu: *"O Zot! Të kam dhënë fjalën, mos më kthe nga fjala që kam dhënë. Unë jam vetëm një njeri. Nëse kam shtypur, përzënë, rrahur apo mallkuar ndonjë besimtar, në Ditën e Gjykimit ktheji këto për atë në adhurime si namaz, zekat etj."*

Djali i Abbasit, Fazliu transmeton: *"Shkova pranë të Dërguarit të Allahut, kur ai u sëmur. Në kokë kishte një çallmë të kuqe ose të verdhë. Më tha: 'O bir i xhaxhait tim! Merre këtë çallmë në kokën time dhe lidhe fort.' Pasi unë ia lidha, u futëm në xhami. Duke u mbështetur tek unë, thirri: 'O njerëz! Edhe unë jam një njeri si ju. Mendoj se më është afruar koha e ndarjes me ju. Nëse kam cenuar personalitetin e dikujt, nëse i kam rënë më qafë dikujt, nëse e kam shtrirë dorën tek pasuria e dikujt, ja ku është personi i Muhamedit, ja ku është floku, ja ku është trupi. Ngrihuni dhe merrni shpagimin nga unë. Askush të mos më thotë kam frikë nga armiqësia dhe urrejtja e Muhamedit. Sepse armiqësia dhe urrejtja nuk janë nga natyra ime." (Për informacion më të gjerë për përlulësinë e të Dërguarit të Allahut, shik.: Ibn Asakir, Muhtasar'u Tarihi Dimeshk (Përmbledhje e Historisë së Damaskut), 2/240-245, Bejrut 1984)*

Nuk është e lehtë të jesh njeri model në çdo fushë. Të gjithë profetët me në krye Pejgamberin (a.s.) janë persona shembullorë, të përgatitur dhe të zgjedhur nga Allahu. Shembulli i tyre nuk është si shembulli i rolit që shfaqet në skenë dhe as manekin i varur. Personat që duhet të admirohen dhe duhet të merren si shembull janë profetët dhe ata që ndjekin gjurmët e tyre. **"Në të Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe që e përmend shumë Allahun."** (Ahzab, 21) Njerëzit bëhen të lumtur dhe me fat, përderisa njihen me shembullin e mirë të njerëzve dhe ndjekin rrugën e tyre. Sepse rruga e tyre është rruga e drejtë që të çon në xhenet, është rruga e Allahut. **"Kjo është rruga lme e drejtë; prandaj ndiqeni e mos shkoni rrugëve të tjera, që t'ju shmangin nga rruga e Tij. Kjo është ajo që ju porositi Ai për t'u ruajtur nga të këqijat."** (En'am, 153)

Allahu na bëftë të jetojmë me përlulësi dhe krenari, e jo me kryelartësi dhe poshtërim; si dhe na mundësoftë të arrijmë pëlqimin e Tij. Amin...

SEXHDEJA nënkupton Atë

Osman Sëkëxhë

Të gjitha krijesat e madhërojnë Allahun. Krijesat e bëjnë këtë madhërim në forma të ndryshme. Një pjesë duke qëndruar vazhdimisht në sexhde; një palë e tyre në ruku (të përkulur), disa në kijam (në këmbë) e disa të tjerë në tavaf.

Por njeriu. Ah njeriu! Ai, sikur mbledh rreth vetes madhërimin e të gjitha krijesave. Njeriu, pra, është thelbi i gjithësisë dhe mikrouniversi. Njeriu, i cili është zemra e gjallesave, nganjëherë është në sexhde, nganjëherë në ruku, nganjëherë në këmbë dhe ngandonjëherë duke bërë tavaf. Me të gjitha këto gjendje, njeriu pothuajse është interpretes i gjithësisë. Të gjitha qeniet e gjalla qëndrojnë mbrapa në rreshta, ndërsa njeriu është përpara si prijësi i krijesave (*qenieve të gjalla*). Kjo duhet të jetë për njerëzit një mundësi dhe arsye e madhe për falënderim. Madje edhe përgjegjësi.

Ah! Po njeriu që nuk e përkujton Zotin? Po ai që qëndron në këmbë si një "shufër" dhe që është i privuar nga sexhdeja dhe rukuja? Sa turp i madh! O Zoti im, më bëj prej atyre që të madhërojnë (*duke bërë sexhde*) me dinjitet, o Zot! Njeriu që qëndron gjithnjë në këmbë, është

të i destinuar të bëhet si shtatore (*shkronja elif*). Realiteti për të qenë si shkronja vav, atë nuk e kënaq dhe vrapon drejt absurditetit. Ai mbytet në një përpjekje të kotë dhe në një det të kuq. Njeriu pa sexhde është si pema pa gjethe dhe pa fryte. Në fakt nuk është as si pema. Sepse e ka humbur gjallërinë. Elif është Allahu i Plotfuqishëm, emri i të cilit fillon me shkronjën *elif*. Pjesa tjetër është vav. Domethënë, e krijuar. Problemi për njeriun nuk qëndron te garimi për t'u bërë *elif*, por të vrapojë për te Elifi. Për t'u drejtuar nga Ai. Ai që nuk shkon tek Ai (*huve*), ka rënë në Unë (*enne*)...

Domethënë, është përcmuar dhe ka rënë poshtë. Kuptimi i dynjasë, a nuk është jetë e ulët, apo jo? Qëllimi i njeriut është të kthehet nga *edna*, domethënë nga *ene* tek Ai. Të qëndruarit në *edna* dhe *ene*, do të thotë të prishesh me *huve* (Atë).

Siguria tek vetvetja është kryengritje ndaj qenieve të gjalla. Domethënë të pretendosh se është krijesë hija. Transmetohet se një ditë Allahu i Lartësuar e urdhëron fshehurazi Musain, *alejhi selam*, duke i thënë: "**Mëso një të fshehtë nga shejtani.**" Atë ditë, Musai,

alejhi selam, u takua në rrugë me të. Musai, *alejhi selam*, kishte një dëshirë të fshehur që të mësonte një gjë nga ai. Shejtani e këshilloi Musain, *alejhi selam*, duke i thënë: "Mos e harro këtë që po të them! Mos thuaj "unë, unë", sepse do të bëhesh si unë!" Njeriu që nuk thotë dot "Ai", bie viktimë e egos së tij duke thënë unë. Përfundimi i tij do të jetë si ai i imi. Do të dëbohet nga mëshira e Allahut.

Njeriu, në arenën e luftës nuk ka hyrë në betejë me shpendët, me luanët etj. Nëse njeriu ka nisur një betejë dhe një luftë, kjo betejë dhe luftë është zhvilluar me veten e tij. Dhe kjo është një betejë shumë e ashpër. Domethënë, është "**xhihad-i ekber (betejë e madhe)**". Në këtë luftë të madhe kanë rënë përdhe shumë shpirta me shpatën e egoizmit. Arena e kësaj beteje ka shfarosur shumë Ebu Leheb-ër, të cilët kanë tundur shpatat e tyre kundër drejtësisë në kështjellat e mendjemadhësisë, duke iu mbështetur pasurisë, fëmijëve dhe bukurisë së kësaj bote. Askush nuk i ka bërë armiqësi njeriut, aq sa ai i ka bërë vetes së vet. Mirësia më e madhe, që mund t'i bëjë njeriu vetes së tij është rënia në sexhde. Sepse sexhdja është të kuptosh që je asgjë. Është vrapi drejt Allahut të Plotfuqishëm, i cili është Ehad (Një), Samed (Absoluti, të Cilit i përgjërohet gjithçka në amëshim. Ndër të tjera ka edhe kuptimet, "Ai që ka njëshmërinë absolute" "I Përrjetshmi" dhe "I Papërshkueshmi", Lem jelid ve lem juled (Ai as nuk lind, as nuk është i lindur), ve lem jekun lehu kufuven ehad (Dhe askush nuk është i barabartë (a i krahasueshëm) me Atë)!

Adhurimi është vendi më i bukur i njeriut, ndërsa sexhdja është kujtimi më i bukur. Njeriu i cili nuk pëlqen vendin ku ndodhet midis qenieve të gjalla, çfarë vendi kërkon për vete, vallë? Ose, njeriu që nuk e pëlqen vendin e vet, vendit të kujt ia ka ngulur sytë? Pra, këtu qëndron i gjithë problemi. Orvatja e njeriut për hyznizim tregon se vendin e kujt lakmon. Por gjithë historia, shpalljet hyjnore dhe vdekja thërrasin se qëllimi i këtyre lakmive të njeriut nuk mund të jetë një objektiv i arritshëm.

Adhurimi është të pranosh vendin tënd. Sexhdja është përpjekja për të mbrojtur dhe mos humbur gjithnjë vendin. Për rrjedhojë, adhurimi është një ibadet i vazhdueshëm. "**Më mirë përuluni në sexhde për Allahun dhe adhurojeni Atë!**" (Nexhm, 61)

Sexhdja, falënderimi, pendimi, kërkimi i faljes dhe dhurimi janë përpjekje për të bërë një jetë me vetëdijen e adhurimit. Sexhdja është kauza për t'u bërë njeri, pra Adem. Mosrënia në sexhde të nxjerr nga të qenët njeri, pra të bën si shejtani. Ta injoron të vërtetën. Ndërsa emri i kësaj është mohim (*mosbesim*).

Mosbesimi është gjithmonë një kiamet (përvojë

apokaliptike). Ndërsa gjynahu (*mëkat*), është një shenjë e kiametit. Ndërsa (*Fundi Apokaliptik*) kiameti i kësaj bote, pra fundi i këtij planeti dhe gjithçka që ka në të është mohimi, pra është fundi i njerëzimit.

Sexhdja është përmendje e Allahut. Sepse Allahu e shikon njeriun në çdo çast. Vetëm Ai nuk e harron njeriun në çastet më të rehatshme dhe më të vështira. Allahu është Ai, i cili e ndihmon dhe e përkrah haptazi njeriun. Është gjithnjë me njeriun, jo me mendimet e tij të përditshme. Allahu i Lartësuar ia përgatiti njeriut prindërit, shtratin, sofrën, ajrin, ujin, para se ai të hapte sytë në këtë botë. Nuk ka thënë para se të krijonte njeriun: "*Të lindë një herë, pastaj shohim e bëjmë.*" Megjithatë, njeriu dhe uni i tij përtac janë gjithnjë përkrahës për moskokëçarje. "**Mos u bëni si ata që e harruan Allahun, kështu që Ai i bëri të harronin vetveten! Pikërisht ata janë të pabindurit (ndaj Allahut).**" (Hashr, 19)

Në një cep të qenies së njeriut gjendet ndjenja e nevojës për të bërë sexhde. Por ka gjëra të tjera për të bërë në lidhje me jetën. Sidomos, nëse është në moshë të re, ka shumë më tepër gjëra për të jetuar dhe për të bërë. Shija e jetës del në rini dhe është e zënë duke e jetuar atë me kënaqësi. E shtyn gjithnjë, duke thënë: "Pasi të më zbardhen flokët, të më kërruset mezi, të bëhem familjar me shtëpi, me fëmijë, atëherë do të fal namaz, do të agjëroj..." Ah njeriu! Çfarë po shtyn? A shtyhet jeta?

Mevlana në *Mesnevi*, e shpjegon me këtë tregim se shtyrja e njeriut i hap atij probleme shumë të mëdha:

"Një burrë kishte mbjellë një ferrë në buzë të rrugës. Gjambat, të cilat në fillim u dukën sikur ishin të parrezikshme, me kalimin e kohës filluan të shqetësonin kalimtarët. Ankesat u shtuan, por njeriu i shpërfillte këto ankesa. Ndërkohë, vjen një prej shërbëtorëve të Allahut të Lartësuar dhe i thotë burrit të heqë gjambat. Burri i përgjigjet: "Ka goxha ditë, o i dashur! Në mos sot, një ditë do t'i shkul patjetër ato gjemba." Pas kësaj, shërbëtori i Allahut i thotë burrit: "Po e shtyn këtë punë, duke thënë gjithnjë do ta bëj nesër. Por dije se me kalimin e ditëve ato gjemba rriten dhe forcohen, ndërsa ti po humbet fuqi. Gjambat po përtërihen; ndërsa ti, sa vjen e plakesh..."

Udhëtimi i kësaj bote nuk mund të vazhdojë në një mënyrë të shëndetshme pa sexhde. Ajo që na mban në këtë rrugë, është sexhdja jonë që ndriçon rrugën në të cilën ecim. Sexhdja, falënderimi dhe tesbihët tona janë pastruesit e gjembave në rrugë.

Sexhdja është falënderim. Sexhdja edhe në "Zjarrin e Nemrudit" flet të njëjtën gjuhë, flet gjuhën e zjarrit të dashurisë që shuan të gjitha zjarret e Nemrudëve...

S'ka arsye për t'u shqetësuar

Nuredin Jëlldëz

Si njerëz, ndjejmë se në çdo vend që marrim frymë gjithmonë përballemi me vështirësi. Çfarëdo që kërkojmë, gjithmonë ekzistenca apo mosekzistenca e saj na i vështirëson punët. Pothuajse edhe ekzistenca apo mosekzistenca e vetë jetës ndihet si një çështje për t'u shqetësuar. Mirësitë dhe vlerat që zotërojmë, qëndrojnë përpara nesh si burim shqetësimi. Madje edhe fëmijët tanë, ndaj të cilëve tregojmë shumë kujdes, bëhen shkak shqetësimi për ne.

Në fakt, nuk ka arsye për t'u shqetësuar. Shqetësimi është një fenomen që del në pah si rezultat i mungesës së një plani dhe i të menduarit se jemi pa zot (të pambrojtur). Mirëpo, ne nuk jemi as në një bazament pa plan dhe nuk jemi as pa zot. Zoti ynë është Allahu dhe plani i vendit dhe gjendjes në të cilën ndodhemi i takon Atij. Ne gjendemi në pronën e Tij, si robër të Tij. Dhe Ai na e ka bërë të ditur në Librin e Tij se nuk do të na lërë asnjëherë jashtë vëzhgimit të Tij.

Që prej shejtanit, i cili mundohet të na nxjerrë nga rruga e drejtë dhe deri tek vështirësitë që na rrethojnë, çdo gjë është rezultat i planit të Allahut. Ne nuk jemi as të lënë pas dore dhe as të harruar. Ashu si risku (furnizimi) ynë edhe aktualiteti ynë është si rezultat i kaderit tonë, pra caktimit të Allahut në lidhje me ne. Ne po jetojmë atë që është shkruar për ne. Çdo gjë që bën Zoti ynë, i Cili na ka dërguar në këtë mejdan/botë, për të përcaktuar listën e fituesve dhe humbësve, është në bazë të një urtësie. Vendimi i Tij, është më i miri dhe më i përsosuri. Do të ekzistojnë nga ata, që do të besojnë dhe do të arrijnë lumturinë dhe nga ata, që do të privohen nga mirësia e besimit dhe do të zvarriten nga hidhërimi në hidhërim. Paqja dhe qetësia e vërtetë është të dorëzohesh dhe të shpëtosh.

Si mund t'i lëmë hapësirë shqetësimit, ndërkohë që pronari ynë është Allahu? Dorëzimi ndaj Zotit tonë, që është edhe Garantuesi i furnizimit tonë dhe Shkruesi i fatit tonë, është kënaqësia jonë. Caktimin/kaderin e shkruar prej Allahut, duhet ta konsiderojmë si një jastëk dhe të mbushemi me paqe kur e vendosim kokën mbi të. Po ashtu, edhe Allahun duhet ta njohim si zotërinë tonë dhe të mbështetemi tek Ai, me qëllim që edhe besimi ynë të shkojë përtej të qenit thjesht një pretendim.

Ne nuk mund të zhytemi e të humbasim në problemet që na rrethojnë dhe nuk na lënë rehat ditë e natë. Të zhytesh në probleme, është një problem më vete dhe mund të na pengojë nga rruga e drejtë. Jeta e një besimtari që e ka drejtuar zemrën e tij nga Allahu, është një jetë e cila bëhet vërtet në paqe dhe pa shqetësime.

Problemet tona janë të vërteta. Por si besimtarë që jemi, nuk na takon të zhytemi në probleme dhe të shkatërrohemi. Sahabët fisnikë, të cilët ishin një brez që kishin fituar kënaqësinë e Allahut, duke filluar prej varfërisë, përjetuan shumë prej problemeve që mund të përjetojë njeriu. Provuan urinë dhe jetuan pa strehë. Vuajtën nën torturat e atyre

që duhet të ishin miqtë e tyre. U detyruan të braktisnin vendbanimet e tyre dhe kishte prej atyre që i mundi sëmundja. Në një farë mënyre, ata u përballën me çdo gjë që mund të përballët një njeri në këtë jetë. Kjo është e vërteta e brezit prej të cilit Allahu ishte i kënaqur. Një e vërtetë tjetër është edhe kjo: Çdo vështirësi me të cilën u përballën, madje edhe çdo gabim që bënë, i afroi ata edhe më shumë tek Zoti i tyre. Në fakt, kjo është edhe devotshmëria.

Zoti ynë nuk na ka premtuar një jetë, e cila është fushë me lule. Rezultati më i natyrshëm i nxjerrjes dhe largimit prej xhenetit është të jetosh një jetë që nuk është dhe nuk do të jetë xhenet. Kjo botë nuk është xhenet, por është një vend që do të na bëjë të fitojmë xhenetin. Ky është caktimi/kaderi që ka shkruar Zoti ynë. Fituesit do të jenë ata që e bëjnë jetën e kësaj bote një rrugë e cila të çon drejt xhenetit.

Gjithashtu edhe numërimi i halleve është një hall më vete. Ai që thotë, "Zoti im është Allahu", nuk shqetësohet. Varfëria nuk e shtyp, sëmundja nuk e tret atë. Edhe nëse është i varfër apo i sëmurë, ai është i qetë, nëse para syve të tij qëndron xheneti dhe qëllimi i tij është kënaqësia e Allahut. Shembujt e

bukur që na ka paraqitur Libri ynë, Kurani, si Ejjubi (a.s.), Nuhu (a.s.), Ibrahim (a.s.) dhe Luti (a.s.), qëndrojnë para nesh si shembujt të kësaj të vërtete. Asnjëri prej tyre nuk jetoi në kushte të cilat do t'i pëlqenin. Kushtet të cilat i bënë ata të ishin të kënaqur edhe prej vuajtjeve, ishin kushte që e bënë edhe Zotin të kënaqej prej tyre. Ata janë shembujt tanë. Edhe pse kushtet, ngjyrat apo format mund të kenë ndryshuar, ne jemi në një botë ku do të jetojmë ato që kanë jetuar ata. Pra, jemi në botën ku kanë jetuar ata, në një sprovë të ngjashme me sprovën e tyre.

S'ka arsye për t'u shqetësuar, Zoti ynë është Allahu. Ai na mjafton! Sa mbrojtës i mirë, sa ndihmës i mirë është Ai! Ah, sikur ta ndjenim këtë!..

Kremtimi i traditave të jomyslimanëve

Shekulli në të cilin jetoi Imam Rabbani ishte shekulli kur myslimanët jetonin të përzier me hindutë, atëherë kur Ekber Shahu kishte shpikur fenë e re me emrin "Dini Ilahi" (Religjioni hyjnor), duke bashkuar Krishterimin, Islamin dhe Hinduizmin. Ndaj dhe tek myslimanët dhe intelektualët e kohës nisi të zgjohej një simpati ndaj simboleve të feve të ndryshme dhe veçanërisht ndaj simboleve hindu. Imami ishte përpjekur me të gjitha mundësitë t'i shpëtonte myslimanët nga kjo rrugë e shtrembër. Në Letrat (Mektubat) e tij shpeshherë trajtonte tema të kësaj natyre. Me hyrjen në muajin e fundit të vitit 2013, trajtimi që ka bërë Imam Rabbani mbi ndjekjen e traditave të jomyslimanëve zë një vend të veçantë edhe në aktualitetin tonë, pasi kremtimet e Vitit të Ri dita- ditës po ndikojnë më shumë popullin tonë. Traditat e gabuara të huaja, që nuk kanë asnjëfarë lidhjeje me fenë dhe kulturën tonë, çdo ditë e më shumë po tëhuajëzojnë thelbin tonë. Qortimet që ka bërë Imam Rabbani në kohën e tij, mbi mbrojtjen e myslimanëve indianë nga traditat dhe zakonet hindu, janë shumë aktuale edhe për ne, veçanërisht sot, kur kremtimet e Vitit të Ri apo festave të tjera jomyslimane bëjnë pjesë në përditshmërinë e familjeve myslimane. Imami thotë kështu:

Respektimi dhe ndjekja e traditave dhe zakoneve që sipas hinduve janë të rëndësishme dhe janë të shenjta, si dhe pjesëmarrja në kremtimet e ditëve të veçanta të hebrenjve, njeriun e shpiejnë në shirk dhe kufër. Disa myslimanë injorantë, veçanërisht gratë, festojnë ditët e veçanta të femohuesve dhe i pranojnë ato ditë si festat e tyre... Dërgojnë dhuratat të llojllojshme në shtëpitë e bijave dhe vëllezërve të tyre, sikurse bëjnë edhe vetë mushrikët. Kur u vjen koha e festave, bëjnë sikurse femohuesit, lyejnë enët dhe i mbushin ato

me oriz të kuq. Pastaj i dërgojnë si dhuratë... (Vol. III, Letra 41-të)

Ndonëse disa i paraqesin këto kremtime si thjesht një shprehje e gëzimit që po hyjmë në vitin e ri kalendarik, por viti i ri gregorian, ngaqë është i lidhur me ditën e lindjes së Isait/Jezusit, automatikisht bën lidhje me simbolet e krishtera dhe mënyrën e kremtimit që i bëjnë ata kësaj ngjarjeje. Për shebull, **Plaku i Vitit të Ri**, që është i veshur me rroba

të kuqe dhe me mjekër të bardhë, është një i shenjtë i krishterë me emrin Nochas, që besohet se u shpërndante dhurata fëmijëve. Po ashtu edhe **"Bredhi i Viti të Ri"**, që është "Bredhi i Krishtlindjeve", është një simbol i kulturës pagane, që tashmë është bërë pjesë e pandarë e kësaj feste. Disa kategori njerëzish, që nxjerrin njëmijë e një justifikime për të mos kryer ritet siç duhet gjatë festave islame, me idenë naive duke u justifikuar se kështu duhet festuar Viti i Ri, kremtojnë zakonet e krishtera, pinë alkoool dhe përpiqen ta paraqesin sa më moderne këtë festë. Imami e shpreh në këtë mënyrë dobësinë e imanit të njerëzve të tillë:

Ata përqendrohen krejtësisht mbi këtë periudhë. Por në fakt, e gjithë kjo është shirk, është kufër dhe është një shprehje mohimi i religjionit islam. Allahu subhanehu, lidhur me këta njerëz, ka thënë: "Shumica e tyre nuk besojnë në Allahun, pa i shoqëruar Atij njëkohësisht (idhuj të rremë) në adhurim." (Jusuf, 106) (Vol. III, Letra 41-të)

Sipas asaj çfarë shpreh Imami, të kremtosh ditët e veçanta të feve të tjera, të shpie në fenë e tjetrit. Myslimani që i bën këto, nuk bëhet menjëherë i krishterë apo hebre, por nuk arrin ta shpëtojë veten nga rënia në dyshim dhe në femohim: Nderimi i ritualeve të shirkut dhe ditëve të veçanta të femohuesve është një hap i madh që hidhet drejt shirkut. Një njeri që pohon dy fe, është pjesë e mushkrikëve. Ai njeri që përpiket të bashkojë gjykimet islame me femohimin është mushrik. Qëndrimi larg femohimit është një nga kushtet

e Islamit... Largimi nga njolla e shirkut është tevhid. Ashtu sikurse nuk është asgjë tjetër përveç shirkut dhe humbjes së rrugës së drejtë kërkimi i ndihmës nga idhuj të ndryshëm për t'u shëruar, që tashmë është përhapur aq shumë në mesin e disa myslimanëve injorantë. Të kërkosh shërim nga gurë të skalitur, është po ashtu kufër dhe mohim i Vaxhibul Vuxhudit. Feja islame e ka ndaluar me forcë përngjasimin me femohuesit.

Aq sa feja jonë vetëm që të mos rastisë përnjëhërësh me kohën e adhurimit që bëjnë ata që adhurojnë diellin dhe, vetëm që të mos u përngjasojmë atyre, ndalon adhurimin më të natyrshëm të një besimtar: faljen e namazit kur është në kohën e lindjes apo përdimit të diellit, si dhe atëherë kur dielli është në zenit. Këto pjesë kohore i ka quajtur kohët e kerahetit. Edhe Pejgamberi (a.s.), na ka paralajmëruar se këto praktika e çojnë njeriun drejt xhehenemit, duke thënë: "Kush i përgjason një popull, ai është prej tyre." "Njeriu është me atë që do."

Imam Rabbani në kohën e tij shpjegon në këtë mënyrë simpatinë që tregojnë gratë kundrejt zakoneve fetare hindu: "Shumica e grave janë pjesë e atyre praktikave të ndaluara, duke kërkuar ndihmë tjetërkund, përveçse tek Zoti... Për arsye të injorancës së tyre, ato mendojnë se ai që i janë drejtuar për ndihmë do t'ua largojë shqetësimet e tyre. Janë shumë të dhëna pas kryerjes së ritualeve të shirkut dhe të pasionuara pas mushrikëve... Në kohën kur doli sëmundja e lisë, siç njihet ndryshe "setila", gratë myslimane indiane pëlqenin që të merrnin pjesë në këto rituale. Kur vjen koha e asaj sëmundjeje, marrin pjesë edhe gratë e sëmura edhe ato jo të sëmura... Aq sa thujse nuk ka grua që të mos jetë përzier me këtë shirk apo që të mos jetë bërë pjesë e ndonjërit prej këtyre ritualeve.

Fatkeqësisht, ky lloj përkufizimi përfshin edhe një pjesë të mirë të popullit tonë. Myslimanët e atëherëshëm merrnin pjesë në ritualet e hinduve, kurse myslimanët e sotëm bëhen pjesë e stilit të jetesës së evropianëve. Madje, ata që nuk veprojnë praktika të tilla i konsiderojnë si të prapambetur e fundamentalistë. Sado që të pëlqehen praktikatat e tilla të jomyslimanëve, sado që të konsiderohen si normale, besimtarët e vërtetë, kurrë nuk duhet të heqin dorë nga rruga e Kuranit dhe imanit dhe duhet të braktisin zakonet e tilla.

I lutemi Zotit që në këto kohë të vështira të na dhurojë qëndrueshmëri në fenë tonë dhe të na mbrojë nga të gjitha zakonet e ndaluara. Lumturia nuk arrihet duke ndjekur tekat e egos dhe djallëzitë e kohës, por duke praktikuar me rigorozitet edukatën e lartë që ofron Islami.

Xhafer Durmush

GJUMI

mrekullia që i jep drejtim jetës

Mes ajeteve 20 – 25 të sures Rum, bëhet fjalë për veprat që argumentojnë ekzistencën e Allahut të Madhëruar. Krijimi i njeriut nga dheu, krijimi i partnerëve me qëllim që të njihen, krijimi i qiejve dhe Tokës, krijimi i vetëtimës me qëllim që të frikësojë dhe të japë shpresë, qëndrimi i qiejve dhe Tokës si pasojë e urdhrimit të Tij, pranohen si argumente që provojnë ekzistencën e Allahut. Edhe gjumi përmendet në mesin e tyre. Konkretisht thuhet kështu:

“Të tjera shenja të Tij janë gjumi juaj natën e ditën dhe kërkesa juaj nga dhuntitë e Tij. Vërtet, në këtë ka shenja për njerëzit që dëgjojnë.” (Rum, 23)

Gjumi është një kohë pushimi, të cilën nuk mund ta zëvendësojë asgjë. Thuaje është një gjendje vdekjeje, prej së cilës largohet vetëdija dhe perceptimi. Mirëpo, si një dhuratë nga Allahu Fuqplotë veprimtaria e mendjes vazhdon edhe gjatë fjetjes.

Gjumi i largon njeriut edhe lodhjen fizike edhe atë mendore. Kur zgjohemi, vetëdija dhe perceptimi vjen më i gjallë, sikur të mos kenë ikur gjatë asaj kohe. Për arsye se trupi është çlodhur, rizgohet vullneti për të punuar sërish.

Njeriu nuk mund të punojë vazhdimisht. Pas një periudhe të caktuar pune, duhet të pushojë aq sa të rikuperojë energjinë e harxhuar. Ndaj dhe Zoti i Madhëruar nuk është mjaftuar duke dhënë një dëshirë për të pushuar, por ka vendosur një nevojë të fuqishme, kur vjen koha e pushimit. Të qenit në një natyrë krejtësisht të përshtatshme me nevojën e njeriut, nuk është një mjet rastësor, tregon se është vendosur në natyrën e njeriut me një qëllim të caktuar. Në një farë mënyre, gjumi është një pauzë e angazhimit tonë me dynjanë. Gjumi është një kujtesë delikate gjatë ecejakeve tona hap pas hapi drejt ditës që do të na thuhet: “Fjete dhe nuk u zgjove!” Gjumi është një praktikë që na kujton ekzistencën e ringjalljes dhe në çdo çast na argumenton se gjithçka është në Dorën e Zotit Fuqplotë.

Se sa dhunti e madhe është gjumi, se sa mrekulli qetësuese që është, duhen pyetur ata që kalojnë net pa gjumë; ashtu sikurse duhen pyetur ata që nuk punojnë për mirësinë e punës. Në ajetin në fjalë, gjumi paraqitet si ndihmës për punën dhe fitesën dhe kjo gjë është e plotkuptimtë. Pasi, për të punuar nevojitet pushim dhe pushimi është diçka e domosdoshme.

***

Islami nuk nënvlerëson asnjë aspekt të jetës së njeriut. Ashtu sikurse ka çfarë të thotë lidhur me çdo fushë, edhe në lidhje me gjumin ka qasjen e vet. Mirëpo, kjo është në kuptimin e informimit të ideale. Kjo gjë do të thotë se islami tregon atë që është e drejtë dhe atë që nuk është e drejtë. Ndaj dhe Zoti i Madhëruar ka tërhequr vëmendjen duke thënë: **“në këtë ka she-nja për njerëzit që dëgjojnë”**. Pejgamberi (a.s.), tregon edhe etikën mbi këtë dhunti mrekullore, që prezantohet edhe si argument për Fuqinë hyjnore.

Për të kuptuar këtë dhunti të mrekullueshme, duhet marrë në rendin e ditës pyetja: Sa e vlerësojmë gjumin si një ripërtëritje për ne? Duhet menduar në kontekstin e pyetjes: Si duhet të jetë regjimi ynë i gjumit?

Për këtë, duhet parë jeta e Resulullahut (a.s.), se si, sa dhe në çfarë kohësh flinte ai. Duhet lexuar se si zgjohej ai.

Gjumi i tij i ngjante një ore të kurdisur për t'u ngritur në ibadet. Gjumi është një dorëzim në lodhjen që është krijuar në trupin tonë. Është një dorëzim në audiencën e Zotit, si fjetja ashtu edhe zgjimi. Ndaj dhe Profeti (a.s.), i drejtohet ymetit të vet, duke thënë: **“Kur të hysh në shtrat, merr abdest sikurse abdesti i na-**

mazit, pastaj fli mbi krahun tënd të djathtë” (Buhariu, Vudu, 75) Po ashtu, ai na ka mësuar edhe se si të lute-mi: **“Allahu im, solla fytyrën drejt Teje dhe ta dorëzova Ty shpirtin tim.”** Si dhe na ka mësuar të zgjohemi po me të njëjtin dorëzim: **“Falënderimi i takon Allahut, që na ringjalli pas vdekjes sonë!”**

Këtu mund të themi që secila gjendje e Resulullahut (a.s.), ashtu sikurse edhe gjumi i tij është i natyrshëm dhe i thjeshtë. Çdo njeri, në çfarëdolloj moshe qoftë, do të jetë padyshim i suksesshëm, nëse do ta ndjekë atë edhe në këtë fushë. Ata që kërkojnë të respektojnë traditën profetike, duke bërë kujdes që nga etika e kurdisjes së orës për zgjim, fjetja dhe zgjimi, mund të kenë marrë pjesë nga hadithi **“Sytë flenë, por zemra kurrë!”** Mund të bartin prehje dhe dinamizëm nga netët për në ditë. Zgjohen në ditën e nesërme duke medituar, me lot dhe me plot sexhde.

Sa keq që shpeshherë shkatërrohen netët me angazhime të kota. Kjo gjë pastaj reflektohet si lodhje dhe mungesë të shpirtërores gjatë ditës; e kështu përgatitet një terren për asgjësimin e individëve dhe shoqërive.

Lexo-Mendo

Çdo gjë i përket Allahut

Në Kuranin famëlartë, Zoti i Madhëruar, duke qortuar njeriun, thotë: **“Vërtet që Allahut i përket çdo gjë që gjendet në qiej dhe në Tokë. Premtimi i Allahut është i vërtetë, por shumica e njerëzve nuk e dinë.”** (Junus, 55)

Sikur thotë:

O njeri! Ekzistenca e qenieve “aksidentale” për nga natyra e tyre, është e lidhur drejtpërdrejt me Vaxhibul Vuxhudin. Qenia e të gjitha krijesave i përket Allahut. Ai ka në dorë t'u japë jetë, t'i asgjësojë, t'i dënojë apo t'i shpërblejë. Pasi gjithçka vetëm Ai e ka në dorë, njerëzit janë vetëm amanetqarë.

“Njerëzit janë në gjendje të shohin vetëm qarkun shkak-pasojë, vërejnë

vetëm anën e dukshme të ngjarjeve dhe fenomeneve.

Fjala vjen, njerëzit thonë fjalë: “Kjo shtëpi i përket Zejdit, pushteti i takon sulltanit, veziri ka të drejtën e shpenzimit” etj. Duke thënë kështu, zhyten në injorancë dhe gaflet. Pasi mendojnë se kjo gjë është ashtu sikurse duket. Dhe Allahu i Madhëruar, për t'i zgjuar njerëzit nga ky gjumë i gafletit, u drejtohet duke thënë: **“Vini re! (Ela!). (Ruhul-Beyan, vol. 8, f. 143/144)**

Ajeti kuranor vë në dukje edhe këtë pjesë: Zoti ka dhënë fjalën se do t'i mbledhë për të dhënë llogari të gjithë para Tij. Sado që shumë prej njerëzve nuk janë të vetëdijshëm për këtë të vërtetë, sado që shpesh e harrojnë, kjo kështu është!

Mos e merrni lehtë

“Atë ditë, çdo njeri do të shpërblehet sipas asaj që ka punuar; atë ditë nuk ka padrejtësi! Allahu, me të vërtetë, është i shpejtë në llogari.” (Gafir, 17)

Ashtu siç bëhet e ditur në këtë ajet kuranor, secilit njeri në këtë botë i janë dhënë mundësitë, pak apo shumë. Asnjë njeri nuk është lënë jashtë vëmendjes. Ndaj dhe stolia e kësaj bote nuk duhet të mashtrroj asnjë njeri. Aty do të marrin atë që meritojnë si njerëzit e nënshtrimit, po ashtu edhe njerëzit e kundërshtimit. Mirëpo, këto gjëra, nuk janë arsyet e lartësimit në ahiret.

Sehl bin Abdullah et-Tusteriu, për të shpjeguar ajetin kuranor: **“Ndërsa ata që i mohojnë shpalljet Tona, dalëngadalë Ne do t’i shpiem drejt shkatërrimit, pa e kuptuar”** (Araf, 182), ka thënë: “Duke u dhënë begati të llojllojshme, u zgjasim ditët e begative. Kështu bëjmë që të harrojnë falënderimin për ato dhunti. Pas çdo begatie që u jepet, sërish presin begati të reja dhe nuk vërejnë burimin e këtyre dhuntive. Kur janë në këtë gjendje, ata shkatërrohen tërësisht.”

Ebul Abbas bin Ata, lidhur me këtë ajet ka bërë këtë koment: “Për çdo gabim që bëjnë, ne u japim nga një begati, që të bëjmë të mundur të harrojnë gabimin dhe gjynahun.”

Njeriu i mençur nuk mashtrohet nga bukuria, stolia dhe dekoru i kësaj bote dhe nuk gëzohet me tjetër përveç Allahut, pasi çfarëdo qoftë tjetër përveç Tij është e gabuar dhe e humbur. Të mashtrohesh pas gjërave të përkohshme nuk është sjellja e njerëzve të mençur.

Nëse bëhet një pyetje se përse Allahu i Madhëruar u jep mundësi kundërshtarëve të fesë, mund të thuhet kështu: shkaku se përse nuk i shkatërrohen ata në një çast Allahu, është **madhështia e mëshirës, dhembshurisë dhe faljes** së Tij, si dhe fakti se Ai do t’u japë mundësinë e pendimit. Kurse atyre që i nënshtrohen Atij u jep mundësi ta shtojnë lidhjen me Të, që ta shtojnë dashurinë për Të dhe për të treguar se begatimi është më i lartë sesa shkatërrimi apo hakmarrja.

Ndaj dhe ka krijuar zjarrin. Për këtë temë ekzistojnë dy shembuj:

Njeri nga të pasurit ftoi të gjithë vendasit në një gosti

dhe u tha: “Ata që vijnë në gostinë time do të gostiten, kurse për ata që nuk vijnë nuk ka gosti!”

Kurse një tjetër tha: “Për atë që vjen në gosti, do të ketë gostitje pa fund. Kurse atij që nuk vjen do t’i jap një dajak dhe burg.” Këtë ai e bën për të treguar madhështinë e bujarisë së vet, pasi bujaria e tij është më e madhe se e të parit. Edhe Allahu u thotë njerëzve të vet:

“Allahu i thërret njerëzit për në Shtëpinë e shpëtimit (Xhenet) dhe udhëzon kë të dojë në rrugën e drejtë.” (Junus, 25)

Ibrahimi (a.s.), nuk vonohet aspak që të veprojë për t’i thirrur njerëzit. Sapo Zoti i tha: “Dorëzoje veten te Zoti yt!”, menjëherë i pati kthyer përgjigje: “Iu dorëzova Zotit të botëve!”

***

Transmetohet që atëherë kur u shpall ajeti kuranor: **“Paralajmëroje farefisn tënd më të afërm”** (Shuara, 214), Pejgamberi (a.s.), i mbloodhi të afërmit dhe duke nisur t’u bënte kumtesë atyre të parëve, tha:

“O bijtë e Ka’b bin Luej! Shpëtojeni veten tuaj nga zjarrri! O bijtë e Murre bin Ka’bit! Shpëtojeni veten nga zjarrri! O bijtë e Abdish-shemsit! Shpëtojeni veten tuaj nga zjarrri! O bijtë e Hashimit! Shpëtojeni veten tuaj nga zjarrri! O Fatimal! Edhe ti shpëtoje veten nga zjarrri! Pasi unë nuk mund të kem pushtet më shumë se ka Allahu mbi ty!” Kjo do të thotë se, nëse Allahu do të dëshironte që t’ju dënonte, unë nuk kam asnjëlloj fuqi të heq ndonjë lloj dënimi. Por unë do të bëj shefaat për ata njerëz për të cilët Allahu do të më japë leje. Edhe Allahu për ata njerëz që nuk dëshiron t’i dënojë, vetëm mua do të më japë leje. I Dërguari i Allahut, sal-lall-llahu alejhi ve sel-lem, komunikoi në këtë mënyrë më të afërmit, që ta besonin, por që të mos e merrnin lehtë. I nxiti për besim dhe për vepra të mira. Atëherë edhe ne duhet të bëjmë kujdes lidhur me qëndrimin tonë islam ndaj të afërmeve, pasi njeriu, sa më shumë t’u afrohet njerëzve të ligj do të ndikohet nga edukata e tyre e keqe. Kur njeriu fillon të silltet si njerëzit e ligj, kjo sjellje e bën të rrokulliset drejt greminës së xhehenemit.

AJO ÇFARË DUHET BËRË KUJDES

Sot do të ndalemi mbi rëndësinë e përgjegjësisë së të qenit besimtarë të vërtetë të Allahut.

Ne nuk kemi ardhur në këtë botë rastësisht dhe pa ndonjë qëllim. Padyshim që ka një qëllim ardhja jonë këtu. Ne duhet t'ia dimë vlerën udhëzimit që na ka bërë Zoti i Madhëruar drejt kësaj rruge sublime.

Njeriu përbëhet nga dy pjesë: Pjesa e parë është aspekti fizik i tij; mishi, kockat, gjaku dhe të tjerat. Zoti i Madhëruar nuk i ka dhënë shumë rëndësi kësaj pjesë. Pjesa së cilës Zoti i Madhëruar i ka kushtuar vëmendje është aspekti ynë shpirtëror; cilësitë shpirtërore. Ne duhet të bëjmë të gjitha përpjekjet që të rregullojmë anën tonë shpirtërore. Kjo gjë nuk ndodh duke qëndruar vendnumëro. Veçanërisht duhet të përpiqemi të jemi të kujdesshëm ndaj Sheriatit islam. Ne duhet të bëjmë me plot dëshirë gjithçka që ka urdhëruar Zoti i Plotfuqishëm dhe duhet të shmangemi prej atyre çfarë Zoti i Madh ka ndaluar. E shkuara e sahabëve fisnikë është shembull për ne. Edhe ata janë treguar të kujdesshëm në këto çështje; kanë kryer me përpikmëri urdhrat dhe ndalesat e sheriatit. Për këtë arsye, grada e sahabëve është më e lartë se grada e evlijave më të mëdhenj.

Do të bëjmë kujdes në çështjen e edukatës, pasi neve na është thënë: **"...Ai është me ju kudo që të gjendeni..."** (Hadid, 4). Nuk gjendemi rastësisht. Jemi gjithnjë nën vëzhgimin e Zotit të Madhëruar. Një njeri që është i vetëdijshëm se gjendet nën vëzhgimin hyjnor, çdo vepër që bën e bën me maturi. Qëndrimi i tij, e ecura, ngrënia, pirja, që të gjitha janë ashtu siç duhet.

Kur të kemi bërë kujdes këto pika, atëherë jemi të dobishëm për shoqërinë islame. Si mund të jemi të dobishëm? Duke kryer detyrën që mund të bëjmë. Nëse kemi mundësi ekonomike, duhet të hapim portofolin tonë. Të jesh dorështrënguar nuk është pjesë e natyrshmërisë së njerëzve që janë në rrugë të Zotit. Nëse kemi dituri, duhet të gjejmë njerëzit e duhur dhe duhet ta përhapim diturinë në vendet e duhura. Nëse Zoti i Madh dëshiron, do të na e dhurojë medoemos këtë mundësi. Duhet t'u gjendemi në ndihmë njerëzve me profesionin tonë, atë

profesion që e ushtrojmë më së miri. Duhet t'u bëjmë vizitë fqinjëve, t'i vizitojmë të sëmurët, të gjendemi në raste ngushëllimesh për xhenaze. Njeriu mund të bëjë sa e sa vepra të këndshme dhe të bukura, kur e ka këtë njet. Le të jetë Zoti ndihmësi i secilit prej nesh! Deri kur do ta realizojmë këtë detyrë tonën si robër të Zotit? Deri atëherë kur të ndahet shpirti nga trupi.

Gjithçka tonën duhet ta rregullojmë sipas edukatës së të Dërguarit (a.s.). Ne jemi të detyruar të ecim vetëm në rrugën e Krenarisë së Gjithësisë, Resulullahut (a.s.). Duhet të përpiqemi të edukohemi me edukatën e tij dhe të bëjmë të gjitha ato çfarë ka bërë ai dhe të mos bëjmë ato çfarë ai ka ndaluar të bëhen. Vetëm kështu zhvillohemi vërtet.

Me përparimin që do të bëjmë duke u treguar të kujdesshëm, Zoti i Madhëruar na dhuron një mëshirë dhe dhembshuri kundrejt të gjitha krijesave të Tij. Pasi, nëse një njeri nuk ka dhembshuri ndaj krijesave, do të thotë se është shumë i dobët. Nuk mund të quhet i plotë ai njeri që duke qenë rob i Zotit, dhe duke ecur në rrugën e vërtetë të mos mëshirojë krijesat e Zotit të Madhëruar; kafshët dhe shpendët, madje edhe ata njerëz që i kundërvihen Atij.

Gjithnjë duhet të sillemi mirë me të gjithë. Njeriu që nuk shkon mirë me njerëzit, nuk është në të drejtë. Ata që shohin vetëm egon e tyre, janë keq me të gjithë, pasi ata që dinë mundësitë e veta, nuk shpërfillin askënd, madje veten e tyre e shohin më të vogël se të tjerët. Kur njeriu e konsideron veten të vogël, atëherë vishet me rrobën e modestisë dhe kështu ai është në rrugën e përsosjes.

Le të na bëjë Zoti prej atyre që dinë të marrin dobi nga kjo rrugë e mrekullueshme. Le të na bëjë prej atyre që vazhdojnë adhurimin me ndjenjën e çiltërsisë. Nëse do ta ketë me cene çiltërsinë, atëherë njeriu edhe sikur të ketë adhurime sa malet, sërish është me të meta. Le të na bëjë Zoti ynë prej atyre që veprat tona pëlqehen nga Ai!

Amin!..

Nuredin Nazarko

KËRCËNIMI TEKNOLOGJIK

TELEVIZIONI DHE KIBERHAPËSIRA

Zhvillimet teknologjike bashkëkohore janë duke u shumuar vazhdimisht, sidomos me përmirësimet e zgjatimeve të funksioneve bazë të mjeteve më të hershme teknologjike. Qoftë zgjatimet, apo funksionet bazë të tyre, janë një sfidë e hapur për shoqërinë e ditëve të sotme, sepse pesha dhe trysnia e tyre shtypëse më së shumti po rëndon mbi "...shpatullat e brishta të "video-fëmijës", ekzemplarit të ri të qenies njerëzore, rritur prej tele - shikimit – para një ekrani – shumë para kontaktit me shkrimin dhe këndimin".

Rreziku teknologjik për transformimin e njeriut, është një rrezik ndaj të cilit njeriu i sotëm është i ekspozuar qysh në vogëlinë e tij. Përndjekja nga rreziku teknologjik nuk përfundon me rritjen moshore, përkundrazi shijimi i produkteve teknologjike dhe atyre çfarë ofrojnë ato kthehet në gjendje normaliteti, dhe rrjedhimisht shtrirja e ndikimit të tyre tek njeriu apo shoqëria shpesh mbetet e pahetuar dhe gati-gati e paidentifikueshme nga masa e të implikuarve.

Tashmë është një fakt i pakundërshtueshëm dhe madje tërësisht i prekshëm, fakti që fëmijët, por jo

vetëm, shpenzojnë shumë kohë, qoftë para televizionit apo në hapësirat kibernetike. Shumë syresh janë dorëzuar përfundimisht përballë këtij fakti, madje shpesh duke menduar paradoksalisht se kontakti i zgjeruar me këto mjete teknologjike do të rrisë me tepër shanset dhe mundësitë për thellim njohurish nga ana e fëmijës, duke u rrekur të "zbulojnë" edhe anën edukative të televizionit apo kibernetikës.

Ky zhvillim është i pashmangshëm dhe në fund të fundit, i dobishëm, por i dobishëm deri në çastin kur nuk na zhyt brenda një jete të kotë, një të jetuari që s'është gjë tjetër veçse shtyrje kohe.²

Zhvillimet e pashmangshme dhe për më tepër sa-siore, masive nuk janë domosdoshmërisht edhe të dobishme. Ne sot jemi përballë këtij fakti, por nuk do të thotë të pranojmë pa kushte kapitullimin përballë fuqisë teknologjike të televizionit apo kibernetikës, duke pranuar dobishmërinë e tyre. Edhe në qoftë se ka dobishmëri prej tyre, mund të themi se kibernetikësia na ofron shpejtësi kërkimi nëpër fjalorë apo enciklopedi, por jo në përfitimin e dijeve të qëndrueshme. Dobish-

1. Sartori, G. (2013) *Homo Videns*, Tiranë: Dituria, f. 11

2. Sartori: 12

mëria e këtyre mjeteve vlen vetëm për natyrat hulumtuese, kërkues të vazhdueshëm të dijes, por që dinë të vendosin filtrat e duhur, për të mos humbur në dallgët e oqeanit të pamatë të informacionit, përplasja me të cilin, për anijet e dobëta mund të rezultojë fatale. Kur ky është një oqean i rrezikshëm për njerëz, të cilët janë të vetëdijshëm, për rrezikshmërinë e zhytjes në përplasjen e vazhdueshme me informacionin e pamatë, atëherë ç'mund të ndodhë me një fëmijë, që i ekspozohet kësaj bote, joshëse në pamje të parë?

Është për t'u çuditur, madje paradoksale teksa sheh prindër që krenohen me aftësitë teknologjike të fëmijëve të tyre, apo mësues që mburren se i dërgojnë fëmijët për të marrë për çdo mësim informacion në internet. Besojmë që, as që e kuptojnë se drejt çfarë sfide janë duke i çuar fëmijët, sepse vorbulla është kaq e fuqishme, sa që e kanë të pamundur ta kuptojnë se çfarë rreziku i kërcënon, fëmijët, ata vetë dhe më gjerë shoqërinë. Nuk ka justifikim më të padrejtë sesa të pretendosh se po i nxit të aftësohen në kompetenca dixhitale, duke dërguar njomëzakët drejt vrimës së zezë të kiberhapësirës. Ndërkohë që nuk mbajnë aspak përgjegjësi, për devijimin e qëllimit të shfrytëzimit të kiberhapësirës. Njomëzakët e kanë të vështirë t'i rezistojnë tundimit për të shpenzuar ca orë të mira në botën e kiberhapësirës. Në vend që ne të përpiqemi t'i frenojmë përkundrajt angazhimin me këtë botë, ua bëjmë atë akoma më të aksesueshme, duke u kërkuar medoemos të sjellë informacione nga interneti. E përse të mos u rekomandojmë të lexojnë libra, në vend që të merren me këtë hapësirë të panjohur? Përse të mos u lexojmë përralla apo tregime, në vend që t'i lejojmë të vegjlit të qëndrojnë me orë të tëra përballë televizorit apo tabletëve?

Problemi i vërtetë është që fëmija i ngjason sfungjerit dhe thith pa dallim (meqë s'e ka ende aftësinë e të dalluarit) gjithçka sheh; ai, pra fëmija që mbruhet nga të vështruarit, kushtëzohet të bëhet njeri që nuk lexon e, në të shumtën e rasteve, një "i squllur nga videoja", i dhënë përjetë pas video – lojrave.³

Ja pra, ky është rreziku më flagrant, drejt të cilit i shtyjmë fëmijët me duart tona, fare të pavetëdijshëm për deformimet që u shkaktojmë dhe më pas vijmë ankesat se pse drejtin janë gatuar kështu këta fëmijë. E çfarë mund t'i kërkohet një fëmije, fuqia menduese dhe abstraguese e të cilit është vyshkur që në fëmijërinë e tij të hershme? Çuditëmi sesi këta fëmijë që rriten fizikisht, vazhdojnë të mbeten fëmijë në mënyrën se si e vështrojnë botën dhe se si e shpjegojnë atë. Këta fëmijë të rritur, janë peng i njohjes së botës vetëm nëpërmjet imazhit të gatshëm të ofruar nga televizioni dhe kiberhapësira, imazh që nuk lë rend për të

përfytyruar një botë nëpërmjet forcës së imagjinatës dhe koncepteve abstraguese.

Sot, gjithmonë e më tepër, këto mjete teknologjike po kthehen në një mundësi të artë të vrasjes së kohës, pasi që fëmija i rritur vetëm me botën e imazheve të gatshme, nuk sheh hapësira të vyeshme në botën reale, si porta hyrëse në botën e mendimit, sepse ne ia kemi hequr të drejtën të mendojë, qyshse e gozhdum përpara ekranit, pavarësisht justifikimit për këtë veprim. Gjëja më e çmuar, koha, sot është gjëja më e paçmuar, që nuk dimë se si ta shtyjmë, sepse jeta është bërë monotone, pa nerv, pa gjallëri. Në fakt, këto janë pasoja të pashmangshme të bashkëjetesës së ethshme me televizionin apo kiberhapësirën, që kanë sjellë në ekzistencë llojin e ri të njeriut, që parapëlqen, lojën, argëtimin, shtyrjen e kohës, përpara bashkëjetesës me natyrën dhe mrekullitë e saj. Bashkëjetesa me realitetin virtual në mënyrë të vazhdueshme, me mundësi kontakti në çdo moment përmes botës së smartphone, u ka dhënë në dorë fëmijëve të rritur drogën bashkëkohore më argëtuese, dehjen me virtualitetin dhe përfytyrimin e reales sipas virtuale, duke mos përcaktuar qartë kufirin midis tyre. Kjo ngatërresë e rrokopujshme, ka sjellë dhe çoroditjen në jetën reale, teksa sheh një brez, të ashtuquajtur të aftë teknologjike, që kanë dalë nga binarët e mendimit, në binarët e argëtimit dhe ëndërrimit me sy hapur.

Natyrisht që jo të gjithë do të mbërthehen nga kjo vorbull, jo të gjithë do të zhyten në këtë det dehjes dhe ëndërrimesh, por është një e vërtetë e hidhur që po rritim fëmijë, që nesër do të jenë po fëmijë edhe pse të rritur.

Fëmijët rrugëtojnë në botën e rritur të shkollës, shtetit, e profesionit si klandestinë. Në shkollë dëgjojnë me dembelizëm leksionet, që i harrojnë sa hap e mbyll sytë. Nuk lexojnë gazetatat. Struken në dhomën e tyre me posterat e heronjve vetjakë, shohin spektaklet e tyre, ecin rrugëve, zhytur në muzikën që pëlqejnë, zgjohen vetëm kur gjenden në diskotekë natën, kur arrijnë të shijojnë më në fund dehjen e të palosurit tapë njëri mbi tjetrin dhe begatinë e të ekzistuarit si një trup i vetëm, kolektiv e vallëzues.⁴

Kjo situatë alarmante, fatkeqësisht reale, është shenjuese e qartë e krizës në të cilën është implikuar njeriu i botës teknologjike, krizë e cila lidhet drejtpërdrejt me goditjen e të menduarit, goditje e cila ka zbehur realisht mundësitë e njeriut teknologjik, për t'u rebeluar kundër pasojave të drejtimit të jetës nga teknologjia, sepse "homo sapiens-i hyri në krizë: në krizën e humbjes së dijes dhe të aftësisë për t'u bërë i ditur!"⁵

4. Alberoni, Francesco (1997), *Profeti e eroi della internazionale degli adolescenti*, në "Corriere della sera", 10 shkurt, cituar sipas Sartori, G. "Homo Videns", f. 27

5. Sartori: 45

3. Sartori: 27

MREKULLITË E Kur'anit

GJUMI NE KRAHUN E DJATHTË

Disa kardiologë me përvojë thonë se gjumi në anën e djathtë është tepër i dobishëm për zemrën. Kjo, pasi zemra në këtë mënyrë, qëndron në një pozicion të rehatshëm që e ndihmon qarkullimin e gjakut, stabilizimin e tensionit si dhe baraspeshimin e rrahjeve të zemrës. Ekspertët pohojnë se gjumi në këtë krah ka dobi të ndryshme, sidomos në fazën e parë, sepse gjatë natës njeriu kthehet në kahe të ndryshme. Për kurimin e shqetësimeve, psikologët këshillojnë që para fjetjes, njeriu të lajë duart, fytyrën dhe këmbët, si dhe të mendojë pozitivisht, në mënyrë që ta stimulojë gjumin e qetë. Profeti a.s. na ka urdhëruar ne posaçërisht me këto gjëra: të marrim abdes, të flemë në krahun e djathtë dhe t'i drejtohem Allahut xh.sh. me lutje.

RËNDËSIA E NAMAZIT TË SABAHUT

Studime të ndryshme shkencore pohojnë se falja rregullisht e namazit të sabahut, ruan zemrën nga sulmet e papritura të saj. Zgjimi gjatë natës për të falur namazin, nxit një qarkullim të rregullt të gjakut, gjë që ruan arteriet e zemrës dhe trurin nga trombozat dhe goditjet ishemike. Mjekët thonë se në mëngjes, trupi është në pikun e aktivitetit të tij dhe gjumi në këtë kohë ndikon negativisht në funksionin e aparateve trupore.

Nga ana tjetër, studime të tjera thonë se gjumi për orë të gjata shkakton sëmundje të rrezikshme, ndër më kryesoret, nxitja e gjendrave tumoriale dhe vdekjet e papritura. Për këtë arsye, Zoti xh.sh. na ka urdhëruar që të zgjohemi në mëngjes për të kryer detyrën e faljes së mëngjesit dhe ka bërë që leximi i Kuranit në këto kohë të dëgjohej nga engjëjt e natës dhe ditës, të cilët më pas ndërrojnë turnet. Allahu xh.sh. thotë: **“Fale namazin kur zbret (nga zeniti) dielli e deri në errësirën e natës dhe duke bërë lutjen (namazin) e agimit. Vërtet, lutja e agimit është e përcjellë.”** (Isra, 78)

*"Dorëshpuarit janë vëllezërit e djallit,
ndërsa djalli është mosmirënjohës
ndaj Zotit të tij."*

(Isra, 27)

Jetojmë në një botë të mbushur me kontradikta. Në njërin kontinent njerëzit derdhin lot nga vuajtjet dhe mundimet, kurse në kontinentin tjetër argëtohen në mënyrë të shfrenuar. Në njërën anë njerëzit vdesin nga uria dhe varfëria, kurse në anën tjetër shpenzojnë dhe konsumojnë në mënyrë të shfrenuar.

Myslmanët janë bërë të pandjeshëm përballë konsumimit pa kriter dhe hedhjes në plehra të ushqimit, i cili është akoma në gjendje për t'u përdorur. Kur situata vlerësohet sipas kriterëve islame, nuk mund të gjendet paradoks më i madh. Si mund të harrohen kaq lehtë urdhëresat hyjnore, që e ndalojnë shpenzimin e tepërt.

Deri pak kohë më parë, një gjysmë buke perceptohej si një mirësi që mund të ushqejë një njeri. Shkelja e thërmijave të bukës vlerësohej njëlloj si shkelja e fletëve të Kuranit. Kjo ndodhte, sepse të parët tanë e dinin shumë mirë hadithin: *"Nëse dikujt i bie buka në tokë, le ta marrë, ta fshijë dhe ta hajë. Të mos ia lërë atë shejtanit."* (Muslim, Eshribe, 136)

Vlerësimi që i kanë bërë gjyshërit tanë ushqimit, sot e ka humbur vlerën. Nuk është nevoja të shkohet shumë larg. Gjyshërit dhe baballarët tanë e dinë shumë mirë çfarë është varfëria dhe uria. Ata kanë përvoja shumë të hidhura në këtë aspekt. Atëherë, si është e mundur të harrohen ato sikur të mos kishin ndodhur asnjëherë. Sikur ne nuk jemi nipërit e atyre që e kanë përjetuar atë uri dhe varfëri. Ne sillemi sikur ajo që u ka ndodhur gjyshërve tanë, nuk ka për të ndodhur kurrë më.

Konsumi sot është kthyer në modë. Përmes reklamave shumë tërheqëse, shumë

artikuj jo të domosdoshëm po na paraqiten si artikuj jetësorë. Po përjetohet një konkurrencë e madhe në blerjen e modelit të fundit të makinës, telefonit etj.

Fatkeqësisht edhe myslimanët janë bërë klientë të këtij modeli ekonomik. Rritja e shpenzimeve të panevojshme dhe hedhja në plehra e ushqimeve, tregon gjendjen e sëmurë shpirtërore të myslimanëve.

Duket qartë që përkundrajt ajeteve dhe haditheve, ne nuk e kemi marrë aspak seriozisht situatën. Kjo është një çështje shumë e rëndësishme, sepse ka lidhje direkte me dashurinë e Allahut. Në lidhje me këtë, Kurani shprehet qartë se njerëzit që shpenzojnë, do të jenë të privuar nga dashuria e Allahut. Ky është një qortim i rëndë për një besimtar që ka për qëllim fitimin e dashurisë së Krijuesit. Megjithë vërejtjet e ajeteve, nëse një besimtar nuk përpqet të ndalojë nga shpenzimet e tepërta, atëherë kjo është mungesë respekti ndaj Allahut.

Ajeti i mësipërm e shpreh qartë faktin se ata që zhyten në shpenzime të panevojshme janë vëllezër të djallit.

Në fund të ajetit shejtani cilësohet si mosmirënjohës. Edhe shpenzuesi konsiderohet mosmirënjohës ndaj mirësive të Allahut, duke i shpërdoruar ato pa kriter. Shpenzuesi tregohet mosmirënjohës, jo vetëm karshi Allahut, por tregohet i papërgjegjshëm ndaj natyrës dhe brezave të ardhshëm. Myslimanit i ka hije të sillet ndaj shpenzimeve ashtu siç e përkufizon Allahu në Kuran: **"Kur shpenzojnë, ata (myslimanët) nuk janë as dorëshpuar, as dorështrënguar, por i përmbahen së mesmes."** (Furkan, 67)

Kur Pejgameri (a.s.), hyri në Mekë si triumfues, mbajti një fjalim para Qabes dhe i drejtoi këtë pyetje popullit të Mekës: "O populli i Mekës! Çfarë mendoni se do të bëj me ju tani?" Ata thanë: "Prej teje presim vetëm mirësi, sepse ti je fisnik dhe bir fisniku." Atëherë Pejgamberi (a.s.), u tha: "Shkoni, jeni të gjithë të lirë."

(Siretu ibn Hisham, 4/41)

Ky është qëndrimi fisnik i Pejgamberit (a.s.), kundrejt armiqve të tij të përbetuar, të cilët vetëm tetë vjet më parë e kishin detyruar të braktiste vendlindjen e tij të dashur, për të emigruar në Medine. Ky qëndrim paqësor i Pejgamberit (a.s.), përballë armiqve, të cilët e kishin munduar dhe torturuar për trembëdhjetë vjet rresht, për më tepër ku i kishte të gjitha mundësitë të hakmerrej, mund të shpjegohet vetëm me të qenit e tij, një Pejgamber i mëshirës dhe i paqes.

Çlirimi i Mekës mjafton si shembull për të krijuar mbi të përshtypjen e një Pejgamberi, që gjatë gjithë jetës ndoqi një politikë paqësore. I Dërguari i Allahut e mbajti sekret deri në momentin e fundit edhe për njerëzit më të afërt planin për mësymje drejt Mekës. Dhe mori masa për të penguar nxjerrjen e informacionit. Siç ishte rasti i Hatib Ibn Ebu Belta, i cili me qëllimin për të mbrojtur të afërmit e vet u përpoq të dërgonte një letër përmes një gruaje në Mekë. Kur ushtria fushoi në një vend afër Mekës, Pejgamberi (a.s.), i urdhëroi ushtarët që secili të ndizte nga një zjarr, që t'i bënte kurejshët të mendonin se kishin përballë një ushtri të madhe, duke ulur në këtë mënyrë moralin e armikut dhe dobësuar mundësinë për një qëndresë të fortë.

Të gjitha këto masa të Pejgamberit (a.s.), ishin në funksion të parandalimit të gjakderdhjes, sepse po të merrej vesh lajmi që myslimanët do të mësynin drejt Mekës, atëherë Kurejshët do të përgatiteshin për luftë, gjë e cila do të shkaktonte humbje dhe gjakderdhje të madhe nga të dyja palët. Megjithëse myslimanët ishin më të fortë se kurrë dhe shumë lehtë mund të përdornin si pretekst për luftë shkeljen e marrëveshjes së Hudejbijes. Por qëllimi i Muhamedit

(a.s.), nuk ishte hakmarrja dhe pushtimi. Prandaj Pejgamberi (a.s.), fjalën e Sad ibn Ubadës drejtuar Ebu Sufjanit: "Sot është dita e luftës së madhe, sot është e lejuar derdhja e gjakut në Qabe", e përgënjeshtroi duke thënë: "Sadi gënjen. Sot është dita, ku Allahu do ta madhështojë Qaben." (Buhari, Megazi, 49). Ai nuk kishte për qëllim as për të qëndruar në Mekë, megjithëse ishte një ndjenjë më se normale për t'u rikthyer në vendlindjen e Tij. Por Ai nuk e mendonte një gjë të tillë dhe këtë e konfirmoi, kur ensarët u merakosën për rikthimin e Muhamedit (a.s.), në Mekë. Ai i qetësoi duke thënë: "Kurrë! Unë jam rob dhe i Dërguari i Allahut. Emigrova tek Allahu dhe tek ju. Jeta dhe vdekja ime është me ju." (Myslim, Xhihad, 31)

Qëllimi i Pejgamberit (a.s.), ishte pastrimi i Qabes nga idhujtaria dhe ngrohja e zemrave të njerëzve ndaj Islamit dhe shpallja e amnistisë së përgjithme ishte pikërisht për këtë qëllim, fitimin e zemrave të njerëzve. Në këtë mënyrë u realizua hyrja e njerëzve në Islam grupe-grupe, që Kurani e përshkruan: "**Kur të vijë ndihma e Allahut dhe çlirimi i Mekës, do t'i shohësh njerëzit duke hyrë në fenë e Allahut grupe-grupe, atëherë madhëroje me falënderim Zotin tënd dhe kërko falje nga Ai, se Ai është vërtet Pranues i madh i pendimeve.**" (Nasr, 1-3) Në mesin e grupeve bënin pjesë Ebu Sufjani, lideri i kurejshëve, Hindi iniciatorja e vrasjes së Hamzait (r.a.), lkrime, biri i Ebu Xhehlit dhe shumë të tjerë, që kishin kryer krime të rënda, por Pejgamberi (a.s.), i fali të gjithë duke i harruar të gjitha ngjarjet e dhimbshme.

Një Hadith

PËRMENDJA E ALLAHUT -1

Një njeri që e ka shpirtin të ndjeshëm dhe syrin e zemrës të hapur, është i vetëdijshëm se e gjithë bota përbëhet prej shfaqjeve të fuqisë dhe madhështisë hyjnore. Për rrjedhojë, në çdo gjë ai vëren bukuritë magjepsëse të artit hyjnor. Çdo grimcë e gjithësisë i tregon atij bukuritë hyjnore. Madje, shpirtrat e etur për Allahun, edhe meloditë që rrjedhin nga zemrat e vogla të zogjve, i shohin si përmendje mallëngjyese të Allahut.

Daudi (a.s.), kërkonte strehim tek Allahu kështu:

“O Zot! Mos më ndaj prej vendit ku përmendesh Ti! Por, nëse dëshiroj të shkoj në vendin e të shkujdesurve ndaj Teje, m’i thyej këmbët pa arritur ende atje! Nëse Ti vepron kështu, për mua është një mirësi shumë e madhe.”

Një nga miqtë e Allahut, i nderuari **Uftade**, kishte dalë së bashku me nxënësit e tij për një bisedë në natyrë. Me porosinë e mësuesit të tyre, nxënësit shëtiten vendet më të bukura të pyllit dhe i sollën mësuesit të tyre nga një buqetë me lule. Mirëpo, në dorën e **Aziz Mahmud Efendiut**, kishte vetëm një lule të vyshkur me bisht të thyer. Pasi të gjithë nxënësit, me gëzim të madh ia dhuruan lulet mësuesit të tyre, Aziz Mahmudi i ofroi kokulur këtë lule të vyshkur me bisht të thyer. I nderuari Uftade, mes shikimeve kureshtare të nxënësve të tjerë, pyeti:

“Biri im Mahmud! Të gjithë kanë sjellë lule tufatufa... po ti, pse ke sjellë një lule të vyshkur me bisht të thyer?..”

Aziz Mahmudi uli kokën me respekt dhe u përgjigj:

“Zotëri! Çfarëdo që t’ju dhuroj, është pak! Mirëpo, secilës lule që i zgjata dorën për ta këputur, e gjeta atë duke përmendur Zotin e saj e duke thënë «Allah, Allah». Zemra ime nuk mund të pranonte që të pengoja përmendjen e tyre. Dhe pa rrugëzgjdhje tjetër, unë u detyrova t’ju sillja këtë lule që nuk ka mundur ta vazhdojë më përmendjen e saj!..”

KUR PËRMENDIN MALET DHE GURËT...

Allahu i Madhëruar ua ka prezantuar Vetën e Tij të gjitha krijesave me jetë dhe pa jetë që ka krijuar dhe i ka ngarkuar ato me detyrën e përmendjes së Tij në mënyrë të pandërprerë. Për rrjedhojë, të gjitha krijesat e përmendin Allahun sipas gjuhëve dhe veçorive të tyre, në mënyrë të natyrshme dhe periodike, jashtë dijes sonë. Pra, njohja dhe bindja ndaj Allahut, nuk është e veçantë vetëm për njeriun. Madje, krijesat e tjera, edhe pse jashtë vullnetit të tyre, në këtë çështje janë në një nivel më të lartë se njeriu.

Në një ajet fisnik urdhërohet:

“...Ne i nënshtruan malet dhe shpendët që, bashkë me Dautin, të thurnin lavde (për Allahun). Ishim Ne që i bënim këto.” (Enbija, 79)

Këto fakte me të cilat na lajmëron Zoti ynë i Madhëruar në lidhje me përmendjen që bëjnë malet dhe zogjtë, janë një paralajmërim i hapur për birin

e njeriut, i cili është krijesa më fisnike, me qëllim që në çështjen e përmendjes së Allahut, të mos tregohet më i shkujdesur se krijesat e tjera të pajeta apo kafshët.

Ja edhe një shembull tjetër shumë domethënës në lidhje me këtë çështje:

Kur Pejgamberi (a.s.), po ecte në rrugë, rastis një grup njerëzish, të cilët qëndronin mbi kafshët e tyre dhe bisedonin. Ai u tha atyre:

“Qëndroni mirë mbi kafshët tuaja dhe mos i lodhni ato. (Kur nuk i përdorni) Lëshojini dhe lërinë të pushojnë. Mos i ktheni ato në podiume të bisedave tuaja nëpër rrugë e sokakë. Ka shumë kafshë, të cilat janë më të mira se ata që u hipin atyre dhe që e përmendin Allahun më tepër se ata.” (Ahmed, III, 439)

Për shkak se besimtarët e urtë e përmendin vazhdimisht Allahun, ata i shohin të gjitha krijesat, që prej grimcës më të vogël e deri tek trupi më i madh si vitrina të madhështisë hyjnore. Edhe biseda e përzemërt e Junus Emresë me lulen e verdhë, së cilës i thoshte: “Unë e shoh me madhëshiti edhe një milingonë...”, është një shprehje e kësaj urtësie të besimtarit.

Në një ajet fisnik urdhërohet:

“A nuk e sheh ti se, në të vërtetë, Allahut i përuhlen në sexhde ata që gjenden në qiej dhe në Tokë, edhe Dielli, edhe Hëna, edhe yjet, edhe malet, edhe drurët, edhe kafshët dhe shumë nga njerë-

zit (myslimanët)? Por ka shumë njerëz (mohues), që meritojnë dënimin...” (Haxhxh, 18)

“Atë e madhërojnë shtatë qiejt, Toka dhe gjithçka gjendet në to. Dhe nuk ka asgjë që nuk e madhëron Atë, duke e lavdëruar, por ju (o njerëz) nuk e kuptoni madhërimin që i bëjnë ata...” (Isra, 44)

Në gjithësi, vetëm njerëzit dhe xhindët tregohen të shkujdesur ndaj këtij programi të përmendjes hyjnore. Kjo, sepse xhindët dhe njerëzit, për shkak se u nënshtrohen sprovave dhe zotërojnë vullnet të lirë, janë të aftë të bëjnë edhe mirë edhe keq. Për këtë arsye, fatkeqësia e largimit nga adhurimi i Allahut dhe mosbindja ndaj Tij, përfshin vetëm këto dy grupe midis të gjitha krijesave.

Deklarimi i Allahut të Madhëruar, se të gjitha krijesat e përmendin Atë vazhdimisht, është një mesazh i qartë për të gjithë ata që e harrojnë Allahun dhe zhyten në dëshirat e kësaj bote. Ai sikur dëshiron të thotë: “A nuk e shihni? Edhe kjo botë për hir të së cilës më harruat, në fakt më përmend Mua dhe i përulet sundimit Tim hyjnor me një

dorëzim të plotë”.

Për rrjedhojë, është një mashtrim shumë i hidhur për njeriun, i cili është krijesa më fisnike e Allahut, të mos marrë pjesë në përmendjen dhe adhurimet madhështore të krijesave që mbushin gjithësinë, duke qëndruar larg kësaj përmendjeje i tromaksur e i vrenjtur!..

“Atë e madhërojnë shtatë qiejt, Toka dhe gjithçka gjendet në to. Dhe nuk ka asgjë që nuk e madhëron Atë, duke e lavdëruar, por ju (o njerëz) nuk e kuptoni madhërimin që i bëjnë ata...” (Isra, 44)

Mirëpo, ashtu siç urdhërohet edhe në ajetin fisnik, perceptimit njerëzor -si pjesë e sprovës hyjnore- i është vendosur një perde ndaj faktit se krijesat e tjera përdorin një gjuhë të veçantë vetëm për ato në përmendjen e Allahut. Perceptimi i përmendjes/dhikrit që bëjnë krijesat e tjera; është i mundur vetëm në sajë të një jete të devotshme të mbushur me sinqeritet dhe frikë ndaj Allahut, brenda atmosferës shpirtërore të përmendjes dhe me zotërimin e një zemre të pastër e të rafinuar, së cilës Allahu i Madhëruar i ka dhënë mirësinë dhe mundësinë të shohë botën e vërtetë. Njësoj si në shembullin e të nderuarit Aziz Mahmudut, edhe disa të dashur të Allahut, të cilët kanë arritur të vërtetën dhe devotshmërinë e duhur ndaj Allahut -nëse dëshiron Allahu- mund të arrijnë ta ngrenë disi këtë perde të shkujdesjes së përgjithshme.

Po ashtu edhe thënia e njërit prej sahabëve më të zgjedhur, Abdullah ibn Mes'udit, i cili ishte përgatitur nën edukimin e vetë Pejgamberit (a.s.), se: "Ne arritëm deri aty, sa që dëgjonim edhe përmendjen/dhikrin e kafshatave të bukës që kalonin në fytin tonë!", është një shembull i bukur i kësaj të vërtete. (shih. Buhari, Menakib, 25)

Siç njoftohemi edhe në veprën "Hiljetu'l-Evlija"; Në kohën kur të gjithë mbyllnin sytë dhe flinin, **Mugire bin Hakim es-San'ani** zbriste në det dhe fillonte të përmendte Allahun së bashku me peshqit. (Ebu Nuajm, Hilje, 10/141)

Po ashtu, edhe një nga të dashurit e Allahut, Shah Nakshibendi, u kishte shërbyer të sëmurëve, të vetmuarve, madje edhe kafshëve dhe shpirti i tij ishte zbutur aq shumë nga përmendja e Allahut, sa që kishte filluar të dëgjonte edhe zërat vajtues të kafshëve që rënkonin dhe kërkonin strehim tek Allahu.

Shkurtimisht, një njeri që e ka syrin e zembrës të hapur, është i vetëdijshtë se e gjithë bota përbëhet prej shfaqjeve të fuqisë dhe madhështisë hyjnore. Për rrjedhojë, në çdo gjë ai vëren bukuritë ma-

gjepsëse të artit hyjnor. Çdo grimcë e gjithësisë, i tregon atij bukuritë hyjnore. Madje, shpirtat e etur për Allahun, edhe meloditë që rrjedhin nga zemrat e vogla të zogjve, i shohin si përmendje mallëngjyese të Allahut...

ÇELËSAT E PËRMENDJES SË ALLAHUT

Për shkak se të dashurit e Allahut merrin vazhdimisht me përmendjen e Tij dhe e kanë kuptuar të vërtetën e përmendjes së Tij, të kujtojnë Allahun me çdo vepër apo fjalë të tyre. Në hadithet fisnike, thuhet:

"Ndër njerëz, ka çelësa të përmendjes së Allahut. Kur njerëzit i shohin ata, menjëherë u kujtohet Allahu." (Hejthemi, X, 78)

"Ata janë njerëz, që kur i sheh fytyrat e tyre të kujtojnë Allahun e Madhëruar." (Ibn Maxhe, Zuhd, 4)

Njerëz të tillë, duhen konsideruar si mirësi të Allahut dhe duhet përfituar shpirtërisht prej tyre, sepse ata janë mëshirë hyjnore për vendet ku ndodhen.

Ajo që i ka bërë të dashurit e Allahu të arrijnë një gradë të tillë, është përjetimi i përmendjes së Allahut me një gjendje të lartë shpirtërore. I nderuari Eshrefoglu Rumi, e ka ndarë përmendjen/dhikrin në tre nivele:

-I pari; kur zemra është e shkujdesur, ndërkohë që gjuha përmend Allahun. Kjo është përmendja që bëjnë besimtarët e thjeshtë.

-I dyti; kur përmendja bëhet edhe me gjuhë edhe me zemër. Kjo është përmendja që bëjnë besimtarët e ditur dhe të devotshëm.

-I treti; kur përmendja bëhet edhe me gjuhë, edhe me zemër edhe me të gjitha organet e trupit. Kjo është përmendja që bëjnë besimtarët e përsosur...

Dikush që ndodhet në mes të shkretëtirës dhe i ka ikur truri nga etja, nuk mund të shpëtojë prej etjes pa e gjetur dhe pa e pirë ujin. Vetëm rënkimi i tij, duke thënë "ujë, ujë!", nuk mund ta heqë etjen e tij... Prandaj dhe zemra e nevojtarit, në fillim duhet të digjet me dashurinë ndaj Allahut. Më pas, etja

për takimin me Allahun mbizotëron mbi të dhe ai entuziazmohet. Dhe pa arritur takimin me Allahun, zemra e tij nuk gjen paqe...¹

Nga kjo, kuptojmë se përmendja/dhikri i gjuhës duhet të jetë në harmoni me dhikrin e zemrës. Përndryshe, nëse zemra bredh diku tjetër, ndërkohë që gjuha përmend Allahun; nëse zemra nuk është me Allahun, por me diçka tjetër të kësaj bote, është e kotë të shpresosh ndonjë dobi prej kësaj përmendjeje.

I nderuari Mevlana, thotë:

“Dhikri që bëhet veç me gojë e me gjuhë, pa e ndjerë dhe pa u menduar (si papagall), është një iluzion pa vlerë. Ndërsa dhikri që bëhet me gjithë zemër, duke e ndjerë në shpirt, është i pavarur edhe nga shqiptimi, edhe nga fjalët... O ti që mjaftohesh me emrin e Tij, pa e gjetur Atë! Pa pirë prej kupës “Hu”², si mund të shpëtosh prej dëshirave të egos?”

Pra, përmendja e Allahut nuk përbëhet vetëm nga shqiptimi i fjalës “Allah”. Dhikri bëhet shkak i përmirësimit të qëllimeve e veprave dhe i ngritjes së nivelit shpirtëror, vetëm atëherë kur gjendet në qendrën e aftësisë së ndjenjave, që është zemra. Për këtë arsye, është thënë:

“Kreu i dhikrit, është **Teuhidi** (njëshmëria e Allahut); Mesi i tij, është **Texhridi** (pastrimi i zemrës nga qeniet e tjera përveç Allahut); Ndërsa fundi i tij, është **Tefridi** (qëndrimi vetëm për vetëm me Allahun dhe kërkimi i kënaqësisë së Tij)”.

Pejgamberi ynë (a.s.), në lidhje me njerëzit e tefridit, ka thënë:

“Muferridët e fituan garën.” Sahabët pyeten:

“Kush janë muferridët, o Rasulallah?”

“Burrat dhe gratë që e përmendin shumë Allahun!”, u përgjigj Ai. (Muslim, Dhikir, 4)

Ndërsa Aliu (r.a.), e ka cilësuar kështu gjendjen e sahabëve gjatë dhikrit:

“Kur përmendej emri i Allahut, ata lëkundeshin si pemët nga era në një ditë me furtunë. Ndërsa lotët u rridhnin mbi rrobat e tyre.” (Ebu Nuajm, Hilje, 1/76)

Kjo do të thotë se dhikri nuk është çështje e një përmendjeje të thatë. Përkundrazi, një dhikër i vërtetë është të meditosh mbi madhësinë e Allahut, të thellosh ndjenjat përballë shfaqjeve të fuqisë hyjnore dhe të pastrosh zemrën nga ndikimi i kësaj bote, duke qenë gjithmonë së bashku me Allahun. Vetëm një dhikër i tillë mund të bëhet mburojë kundër fatkeqësive materiale e shpirtërore. Për këtë arsye, thënia pejgamberike, se: “nuk do të bëhet Kiameti derisa në tokë të thuhet ende «Allah, Allah»³”, mbase duhet kuptuar se, përderisa të ketë njerëz që e përmendin Allahun me gjithë shpirt, nuk do të ndodhë Kiameti.

Zoti ynë na mëson se si duhet ta përmendim Atë, duke urdhëruar:

“Përmende Zotin tënd me vete, i përlur dhe me frikë -jo me zë të lartë-, në mëngjes e mbrëmje dhe mos u bëj nga ata që janë të shkujdesur!” (Araf, 205)

“Prandaj, përmende emrin e Zotit tënd dhe përkushtoj krejtësisht Atij!” (Muzzemmil, 8)

Nga kjo kuptojmë se gjatë përmendjes së Allahut duhet të drejtohem nga Ai me gjithë qenien tonë. Ajo që në të vërtetë kërkohet prej dhikrit, më tepër është dhikri i zemrës. Që zemra të zgjohet, të shkundet nga pluhurat e shkujdesjes, të dridhet e të drithërohet nga frika dhe të ndriçohet me dritën e Allahut, është i nevojshëm një dhikër i përsosur, i cili bëhet me frymëzim të lartë shpirtëror.

Një nga të dashurit e Allahut, Abdullah bin Hubejk, është pyetur:

“Si i dalloni njerëzit e devotshëm?” Ndërsa ai është përgjigjur:

“Një nga zakonet e bukura të njerëzve të devot-

1.-Shih. Mudhekkî'n-Nufus, fq. 351-352, İnsan Yay. İst. 1996.

2.-Hu: Përemër vector i vetës së tretë në gjuhën arabe. Në literaturën mitike, “Hu” përdoret për Allahun.

3.-Shih. Muslim, İman, 234.

shëm, është se ata e përmendin Allahun ditë e natë. Përmendja e Tij bëhet me zemër dhe me gjuhë. Por përmendja që bëhet me zemër, është më e lartë...

Jepuni jetë zemrave tuaja me përmendjen e Allahut. Mbushini ato me frikën ndaj Tij. Ndriçojini ato me dashurinë ndaj Tij. Gëzohuni me dëshirën për t'u takuar me Të dhe dini se; Ju mund të ngriheni aq sa e dashuron Atë. Në sajë të drejtësisë së qëllimeve, mund të nënshtrohi egon tuaj. Ndërsa, duke mposhtur epshin, mund të pastroni veprat tuaja..."

Nga ana tjetër, për shkak se zemrat e të dashurve të Allahut që janë edhe çelësat e dhikrit, marrin jetë në sajë të dhikrit dhe kanë arritur dritën me të cilën mund të ndajnë të vërtetën nga e kota dhe të drejtën nga e shtrembëra, konsiderohen si një busull e saktë e të drejtës dhe të mirës. Prandaj, është e këshillueshme që t'i kërkojmë këta njerëz dhe të marrim mendimin e tyre në çështjet rreth të cilave ka kundërshti.

TUBIMET E DHIKRIT

Tubimet ku përmendet Allahu duhen konsideruar si mirësi. Prandaj, familjarizimi me to, vazhdimi dhe pjesëmarrja në tubimet e dhikrit, do të ishte lumturi e vërtetë. Ndërsa e kundërta e kësaj, pra të marrësh pjesë në tubimet që janë larg përmendjes së Allahut, do të ishte një fatkeqësi e vërtetë. Allahu i Madhëruar na urdhëron të qëndrojmë bashkë me besimtarët e devotshëm që e përmendin shumë Atë dhe të largohemi prej atyre që janë të shkujdesur ndaj përmendjes së Tij:

"Dhe qëndro me ata që i luten Zotit të vet në mëngjes dhe mbrëmje, duke dëshiruar Fytyrën (kënaqësinë) e Tij dhe mos i shmang sytë nga ata (tek të tjerët), duke dëshiruar stolitë e shkëlqimin e kësaj jete. Mos dëgjo atë zemrën e të cilit ia kemi lënë mospërfillëse ndaj përmendjes Sonë e, që shkon pas dëshirave të veta, duke shkelur çdo kufi në veprimet e veta." (Kehf, 28)

Po ashtu, edhe kjo lutje e Daudit (a.s.), në lidhje me këtë çështje, është shumë domethënëse:

"O Zot! Mos më ndaj prej shoqërisë së atyre të cilët të kujtojnë e të përmendin Ty! Nëse dëshiroj të shkoj në vendin e të shkujdesurve ndaj Teje, m'i thyej këmbët pa arritur ende atje! Nëse Ti vepron kështu, për mua është një mirësi shumë e madhe." (Ihja, I, 852)

Gjithashtu, tubimet e dhikrit kur përkujtohet Alla-

hu, kanë një vlerë të veçantë tek Ai. Pejgamberi ynë (a.s.), këtë të vërtetë, e shpreh me këto fjalë:

"Kur një grup njerëzish mbliidhen për ta përmendur Allahun, ata rrethohen nga engjëjt; I mbulon mëshira e Allahut, mbi ta zbret qetësia dhe prehja dhe Allahu i përmend ata duke i lavdëruar midis atyre që ka pranë!" (Muslim, Dhikr, 38-39)

Një ditë, Rasulullahu (a.s.), tha:

"Në Ditën e Kiametit, Allahu i Madhëruar do të ringjallë një grup njerëzish, fytyrat e të cilëve shndrisin si dritë. Ata ulen në kolltukë të bërë prej perlave dhe të gjithë njerëzit e tjerë i shohin me zili. Këta, nuk janë as pejgamberë e as dëshmorë."

Një beduin ra menjëherë në gjunjë dhe tha:

"O Rasulullahu! Na trego kush janë ata që ta dimë!"

I Dërguari i Allahut (a.s.), tha:

"Ata janë njerëz nga fise dhe qytete të ndryshme, që e duan njëri-tjetrin për hir të Allahut dhe tubohen për ta përmendur Atë." (Hejthemi, X, 77)

Përsëri një ditë tjetër, Rasulullahu (a.s.), për t'u treguar sahabëve vlerën e tubimeve të dhikrit, thotë:

"Kur të kaloni nga kopshtet e xhenetit, përfitoni sa më shumë prej tyre."

"Çfarë doni të thoni me kopshtet e xhenetit, o Rasulullahu?", pyetën sahabët.

Ndërsa Rasulullahu (a.s.), u përgjigj:

"Tubimet e dhikrit." (Tirmidhi, Deauat, 82/3510)

Një nga sahabët e nderuar, Ebu Hurejra (r.a.), thotë:

"Siç i shohin banorët e tokës yjet që ndriçojnë në qiell, ashtu i shohin edhe banorët e qiellit shtëpitë ku përmendet Allahut." (Ihja, I, 852)

PËRMENDJA E ALLAHUT; ADHURIMI MË I MADH

Të parët tanë kanë thënë: "Kujtesa e njeriut është e sëmure me harresën!" Kundër sëmurdjes së harresës dhe indiferencës së njeriut, pra kundër dobësisë së harresës dhe ngurtësimi të zemrës, duhet ripërtërirë vazhdimisht ekzistenca shpirtërore e Allahut në zemra dhe pozita e Tij e lartë. Po ashtu, duhet që Ai të mbahet gjithmonë në kujtesë dhe që zemra të mbahet gjithmonë e gjallë me kujtimin e Tij. Dhikri⁴, që është edhe lidhja më

4. - Dhikrit: Përmendje e Allahut.

e fortë që e afron robin tek Zoti i tij, në të njëjtën kohë është edhe një përforsim shpirtëror dhe shkak frymëzimi, që e eliminon turbullimin e meditimit dhe mpirjen e mendjes.

Nisur nga kjo, adhurimet që bëhen shkak i përmendjes së Allahut, si këndimi i Kuranit, namazi, agjërimi, haxhi, tesbihi⁵, tahmidi⁶, tehlili⁷, tekbi⁸ dhe istigfari⁹ konsiderohen të gjitha dhikër. Për rrjedhojë, komentuesi i Kuranit, **Burseviu**, shprehet:

“Në ajetin; **“...Nxitoni për ta përmendur Allahun!”**¹⁰, Allahu i Madhëruar, “namazin” e ka përdorur në kuptimin e “dhikrit” dhe, urdhri **“Më përmendni Mua!”**, përfshin të gjitha adhurimet dhe veprat që bëhen për Allahun.” (shih. Ruhu'l-Bejan, II, 95-96)

Ndërsa i nderuari **Abdulvehhab Mutteki**, është pyetur:

“Thonë se besimtari duhet të merret gjithmonë me dhikër. Si arrihet kjo?”
Ai përgjigjet:

“Kush merret me punët të mira, është gjithmonë në dhikër. Falja e namazit është dhikër, këndimi i Kuranit është dhikër, mësimi i dijeve fetare është dhikër. Pra, çdo punë e mirë është dhikër.”

Nga ana tjetër, të gjitha adhurimet marrin vlerë, nëse Allahu përmendet me një zemër vigjilente dhe të vetëdijshme. Ndërsa adhurimet e bëra me një zemër indiferente e të pavetëdijshme, janë të privuara nga frymëzimi i dhikrit dhe do të thotë se nuk e kanë plotësuar kushtin e përkushtimit.

Pra, dhikri është një nga kushtet e domosdoshme që duhet të gjendet brenda një adhurimi. Lidhur me këtë, Profeti ynë (a.s.), është shprehur kështu në hadithet e tij:

5. - Tesbih: Të thuash “Subhanallah” (I madhëruar dhe larg të metave është Allahu)

6. - Tahmid: Të thuash “Elhamdulillah” (Falënderimi i takon Allahut)

7. - Tehlil: Të thuash “La ilahe il-lallah” (Përveç Allahut s’ka Zot tjetër)

8. - Tekbir: Të thuash “Allahu Ekber” (Allahu është më i Madhi)

9. - Istigfar: Të thuash “Estagfirullah” (Kërkoj falje prej Allahut)

10. - Xhumu’a, 62/9.

“Tavafi i Bejtullahut¹¹, Sa’ji¹² mes Safas dhe Merve dhe gurëzimi i shejtanit, është urdhëruar për të mbajtur në këmbë dhikrin e Allahut.” (Ebu Daud, Menasik, 50/1888)

“Kush i bindet Allahut dhe i respekton siç duhet urdhrat dhe ndalesat e Tij, (konsiderohet se) e ka përmendur Atë; edhe nëse namazet (vullnetare), agjërimet dhe këndimin e Kuranit, i ka të pakta!

Por kush e kundërshton Allahun (nuk i braktis gjynahet), ai nuk e ka përmendur Allahun; edhe nëse namazet (vullnetare), agjërimet dhe këndimin e Kuranit i ka të shumta!” (Hejthemi, II, 258)

Një sahab shkoi tek Rasulullahu (a.s.) dhe e pyeti:

“Cili xhihad e ka shpërblimin më të madh?” I Dërguari i Allahut (a.s.), u përgjigjet:

“Xhihadi i atij që e përmend më së shumti Allahun!” Sahabi, pyeti përsëri:

“Cili agjërim e ka shpërblimin më të madh?” Profeti (a.s.), u përgjigjet:

“Agjërimi i atij që e përmend më së shumti Allahun!”

Pas kësaj, sahabi bëri të njëjtën pyetje edhe për ata që falin namaz, që japin zekat, që shkojnë në haxh dhe që japin sadaka. Ndërsa Profeti ynë (a.s.), të gjithave iu përgjigjet:

“I atij që e përmend më së shumti Allahun!”

Nisur nga kjo, Ebu Bekri (r.a.), i tha Omerit (r.a.):

“O Omer! Ata që e përmendin Allahun i morën të gjitha mirësitë!” Sapo e dëgjoji këtë, i Dërguari i Allahut (a.s.), u drejtua nga ata dhe tha:

“Po, ashtu është!” (Ahmed, III, 438)

Njëherë tjetër, pasi Profeti (a.s.), foli për dobinë dhe shpërblimin e dhikrit pas namazit dhe dhikrit kur bie për të fjetur, tha:

“Kur dikush prej jush ndodhet në namaz, shejtani

11. - Qabja

12. - Vajtje-ardhja 7 herë midis dy kodrave, Safa dhe Merve.

i vjen dhe i thotë; «Kujto këtë, kujto atë!». Ai e vazhdon këtë derisa ai të mbarojë namazin dhe të largohet. Si përfundim, njeriu e braktis këtë dhikër (pas namazit). Kur njeriu hyn në shtrat, shejtani i vjen dhe përpiket ta vërë në gjumë dhe, e vë në gjumë (pa e bërë dhikrin para gjumit).” (Tirmidhi, Deauat, 25/3410)

Domethënë se përkujtimi i Allahut, përmendja e Tij duke e lidhur mendjen dhe zemrën pas Tij, është një nga kushtet e pranimit të adhurimit. Lidhur me këtë, në një ajet fisnik, urdhërohet:

“Lexo (o Muhamed) atë që të është zbritur ty prej Librit (Kurani) dhe fale namazin! Vërtet që namazi të ruan nga shturja dhe nga çdo vepër e shëmtuar dhe vërtet që përmendja e Allahut është më e madhe! Allahu di gjithçka që ju bëni.” (Ankebut, 45)

Ja pra, përmendja e adhurimit të namazit, që është shtylla e fesë, si “dhikër”, e përforcon faktin se dhikri konsiderohet si damari kryesor i adhurimeve. Kështu që një adhurim pa dhikër, është i mangët dhe me të meta pranë Allahut.

Ibn-i Abbasi (r.a.), shprehjen që kalon në ajetin e mësipërm; **“...përmendja e Allahut është më e madhe!”** e komenton në dy mënyra:

1. Përmendja që ju bën juve Allahu është më e madhe se përmendja që i bëni ju Allahut.

2. Përmendja e Allahut është më e lartë se çdo adhurim që bëhet pa përmendur Allahun.¹³

Shkurtimisht, synimi i adhurimit është të përmendësh Allahun, ta madhërosh Atë dhe ta përkujtosh, duke i shprehur devotshmërinë. Mirëpo, nëse kalohet në ekstrem duke e interpretuar këtë të vërtetë në mënyrë egoiste dhe djallëzore dhe, për rrjedhojë të nënvlehtësosh adhurimet, është jashtëzakonisht e rrezikshme.

Ta konsiderosh të mjaftueshme dhikrin që bëhet

me përkushtim dhe të mos u japësh rëndësi adhurimeve të tjera, do të thotë largim nga rruga e drejtë dhe devijimi në një rrugë djallëzore, duke mos e kuptuar thelbin e adhurimeve. Në fakt, ashtu si duaja (lutja), edhe dhikri, si një prej veçorive thelbësore të adhurimit, gjendet në të gjitha adhurimet. Është e pamundur ta mendosh atë të ndarë nga adhurimet ose ta kryesh atë në vend të adhurimeve.

Për rrjedhojë, **i Dashuri i Allahut, Profeti ynë (a.s.)**, edhe pse ishte në majën e devotshmërisë njerëzore, përveç adhurimeve farz (të detyrueshme), falte namazate derisa i ënjtëshinkëmbët. Atëherë, edhe nëse dikush arrin grada të larta në sajë të dhikrit, ai nuk mund ta shohë kurrë veten larg përgjegjësi të adhurimeve të tjera. Përkundrazi, frymëzimi shpirtëror i dhikrit e shton edhe më tepër vetëdijen dhe përpjekjen e besimtarit në devotshmëri.

Megjithatë, të mendosh që me kryerjen e adhurimeve, si namazi, agjërimi etj., e ke plotësuar edhe adhurimin e dhikrit, duke mos bërë asnjë lloj dhikri përveç atyre adhurimeve, tregon injorancë të madhe. Kjo, sepse Zoti ynë dëshiron që ne ta përmendim sa më shumë Atë. Dhe kjo është diçka shumë e rëndësishme, me qëllim që gjendja jonë pas adhurimeve, madje në çdo frymëmarrje tonën, të ndodhemi në brendësi të frymëzimit shpirtëror të dhikrit. Kjo është edhe arsyeja që besimtarët e mirë, përpiqen që gjatë gjithë jetës së tyre t’i binden urdhrit:

“Andaj, lartësoje Zotin tënd duke e lavdëruar dhe bëhu prej atyre që i përuken Atij duke u falur! Dhe adhuroje Zotin tënd derisa të të vijë vdekja!” (Hixhr, 98-99)

Zoti ynë qoftë i kënaqur prej të gjitha adhurimeve që kryejmë. Po ashtu, Allahu na e bëftë të mundur ta përmendim Atë në harmoni të plotë midis trupit dhe shpirtit, duke i mbushur zemrat tona me frymëzimin shpirtëror të përmendjes së Tij!

Amin!..

“Andaj, lartësoje Zotin tënd duke e lavdëruar dhe bëhu prej atyre që i përuken Atij duke u falur! Dhe adhuroje Zotin tënd derisa të të vijë vdekja!”
(Hixhr, 98-99)

13. - shih. Ihja, I, 847.

Të lexosh?!

Punë shumë e vështirë!

Idris Arpat

Lexo, i dashur, lexo! Lexo lutjen **“Rabbi jessir...”**, pasi ta kesh nisur me Eudhu-bismilahun, lexo!

Fli duke thënë **“Subhanall-llah, elhamdulillah, All-llahu ekber!”**, që gjumi të shndërrohet në ibadet dhe të të mbushet dhoma me engjëj.

Kur të zgjohesh, thuaj duanë **“Elhamdulillahil-lehdi ahjana...”** dhe shiko sa gjumë të ëmbël, të thellë dhe të qetë do të bësh. Lexo, që të jetë si shenjë mirënjohjeje për qetësimin tënd, për gjallërimin tënd. Pa lexo Fatihanë, pasi të kesh thënë Eudhu-bismilahun, që shpirti yt të ndihet sikur të ketë pirë qumësht të ngrohtë.

Pa shiko, e more abdestin, e fale namazin. Sa bukur! Sikur u lave me nur. Pa lexoje me vëmendje ajetin **“ihdina..”**, lexoje sërish, që vendimet e tua të jenë të sakta. Të kesh vendimet e sakta, do të thotë të bësh jetën e saktë. Të bësh jetë të saktë, do të thotë të kesh edhe këtë botë edhe tjetrën të saktë. Kështu është edhe një anë e shpjegimit të ajetit **“Uelimen khafe..”**

Le të mendojmë se je rritur. Çfarë duhet lexuar? Jeta e pejgamberëve, brenda kufijve të Kuranit dhe Sunetit. Vallë, ke parë ndonjëherë ndonjë ekip tjetër

ti, me iman të fuqishëm, të singertë, dashamirës, si pejgamberët, si kjo familje e njerëzimit?

Të rinjtë dhe të rejat e shoqërisë muhamedane lexojnë edhe libra të tjerë, por jo të rastësishëm. Lexojnë libra të përzgjedhur mirë nga duart dhe mendjet e njerëzve specialistë. Libra që janë shkruar në mënyrë të pastër e të singertë enkas për shpirtin e të rinjve. Libra që nuk i japin koklavitje mendjes së të rinjve dhe që nuk turbullojnë shpirtin e dëlirë të tyre.

Ja pra kështu! Le të bëjmë hyjre të mbara, që të kemi funde të mbara. Le të na mbushet dita me nur dhe zemra me qetësi.

Le të mendojmë se je rritur edhe pak.

Kurani dhe Suneti duhet të na bëhen pjesë e rendit tonë të ditës, që në moshë të re.

Çfarë do të thotë kjo?

Qoftë edhe tre minuta, qoftë edhe katër duhet të na zënë nga jeta e përditshmërisë sonë, edhe sikur vetëm tre apo katër ajete (meqë nuk kemi asnjëfarë dyshimi mbi vërtetësinë e Kuranit). Njeriu gjithmonë s’mund të lexojë shumë, pasi mund të jetë i lodhur, mund të mos ketë përqendrimin e duhur, mund të ketë rëndesë në punë etj. Sidoqoftë, kam përshtypjen se ne duhet të marrim ushqimin e nevojshëm për veten tonë, pak apo shumë.

Të lexojmë, por çfarë dhe si?

Këtë pyetje e bëj për një analizë të përgjithshme.

Fatkeqësisht, tek ne diploma është bërë njëfarë certifikate e kafshatës së bukës. Nuk duhet të ishte e tillë. Nuk duhet të ishim të detyruar ta fitonim kafshatën duke harxhuar dritën e syve apo energjinë e trurit. Duhet të lexojmë, me qëllim që të ngremë kualitetin e njerëzimit dhe myslimanizmin tonë, që të zgjerojmë botën e ideve dhe ndjenjave dhe, të kryejmë më mirë misionin tonë të jetës.

Meshkujt e femrat duhet të ishin përgjegjës për të njëjtën kurrikul. Duhet të ishte e përcaktuar një kurrikul lidhur me prindërimin, lidhur me atë fushë që Zoti ynë Allahu Fuqplotë ka theksuar. Duke u marrë për bazë natyrshmëria njerëzore, duhet të ishim njerëzit e një bote të krijuar sipas të dhënave shkencore. Nuk duhet të ishim mërziur kurrë, vazhdimisht duhet të zgjidhni testet që përballemi, të mos ishim mbyllur në shqetësimin e mirëqenies. Për të arritur kafshatën e bukës, nuk duhet të ishim detyruar të tejkalonim homogjenët. Tashmë jemi në një situatë shumë të vështirë. Si na shtynë në këtë atmosferë? Kush e dizajnoi këtë botë? Në botën e kujt dhe në jetën e kujt detyrohemi të jetojmë? Kësaj i thonë robëri e vërtetë! Ndërkohë që po mësonim, po studionim, po arsimoheshim, papritur u bëmë njerëz të lodhur nga dija, të sflitur nga jeta. Jeta nuk duhet të shkonte kështu! Në një botë që është dizajnuar sipas ideologjive, u lodhëm së keqi duke luftuar me natyrshmërinë tonë.

Si mund të krijohet një botë me bazë natyrshmërinë, fenë dhe shkencën? Si mund të arrihet në një botë të tillë?

Është shumë e vështirë t'u jepet përgjigje këtyre pyetjeve. Nëse Islami nuk ka njerëz, as botë nuk ka. Në një botë që nuk jemi ne, mbetën në ëndrra përm-bushja e përmallimeve. I mbështetem Allahut, që të na ruajë të mos shohim ëndrra ku ngjyrosen lulëzimi i shpresave!

Ah sikur të lexonim vetëm gjëra që na pëlqejnë! Ah sikur të përparonim në drejtim të aftësive dhe dëshirave tona! Ah sikur të lexonim me ndihmën e mësuesve të ndërgjegjshëm, të përgjegjshëm dhe specialistë të fushës!

Dhe ç'të shohësh?

Na është lënë përballë një kurrikul. Na thuhet: "Lexoji dhe mësoji!". Pyet: "Përse?". Kurse ata përgjigjen: "Mos pyet për arsyen, ne kështu duam dhe kaq!" Po mirë, po ju nga e merrni këtë të drejtë? Kush jua ka dhënë juve të drejtën që t'u mësoni të

njëjtën gjë njerëzve me njëmijë aftësi të ndryshme, me njëmijë dëshira të ndryshme? Mos vallë po na bëni ndonjë seancë lidhur me kushtëzimin dhe jo me sensibilizimin?

Dua t'ju tregoj një rrugëdalje. Dua të të tregoj gjëra që të të lumturojnë vërtet. Por, dashje pa dashje, më rrëshqet biseda drejt shkollave. Pasi shoh veten dhe ju shoh edhe ju të mbështetur me shpatulla për mur. Habitem, ç'të them? Drejtohem drejt ndjesive të koklavitura.

Ç'të kishim bërë? Nga t'ia nisim punës?

Thuhet se çfarëdo qofshin kushtet, përsëri gjendet diçka për të bërë". Kjo është një fjalë e drejtë. Ne duhet të gjejmë një rrugëdalje, që të marrim frymë, të mbrojmë "harenë e jetës", të mos mërziemi me jetën. Në këtë trysni shpirtërore do të kemi shumë humbje, por sidoqoftë detyrohem të them dicka.

Detyrimisht do të lexosh tekstet e shkollës. Është e mundur të gjesh konstatime të bukura, të rastësishme në formula jetësore. Mirëpo, ju sërish nuk do të mund t'i gjeni lehtësisht këto, pasi jeni gjithnjë nën presionin e notës, nën frikën e së ardhmes në universitet... Ah sikur të gjenit një rrugë për të arrihur në shijimin e diturisë!

Do t'ju ofrohen një sërë librash para jush. "Këta janë klasikët botërorë" – do t'ju thonë. "Merr atë çfarë mund të marrësh pre tyre dhe hidh atë që mund të hedhësh"- do të të thonë. Mirëpo ti, me kaq pajisje, në një kohë të tillë të ngushtë, këto dete të errëta, këto oqeane që nuk shohin diellin, si mund t'i hapësh, nuk e di ç'të të them. Si mund t'ia nisësh një udhëtimi në një det të tillë, me pajisje kaq të pasigurta, nuk e di! Shumë prej njerëzve u fundosën në këto dallgë...

Çfarë të bëjmë, kështu është! Ai që nuk i lexon saktësisht ato që ndodhin në jetë, ai që e ka të mbyllur mundësinë e perceptimit të drejtë, gjynahun e etërve të tyre edhe fëmijët e tyre e vuajnë. Ah sikur t'i kishim lexuar vetë klasikët që do të lexojmë.

Pasi kemi vënë një pikë këtu, le të vazhdojmë bisedën:

Medoemos duhet të jemi selektivë në librat që do të lexojmë. Nuk mund të lexohet asnjë bibliotekë, sado e vogël qoftë. Jeta është e shkurtër, ditët janë të numëruara. Kemi pak energji dhe shumë punë për të bërë.

Duhet të marrësh shënime të duhura gjatë leximit. Mënyra për të pasur dobi kur je dyzet vjeç nga ato çfarë ke lexuar kur ke qenë pesëmbëdhjetë vjeç, kalon përmes shënimeve që duhet të marrësh.

Leximi i këtyre shënime në një kohë të përshtatshme është tregues i një udhëtari të dijes. Duke bashkuar shënimet që të tërheqin më shumë vëmendjen, mund të bësh shkrime të llojit ese. Nuk mund të ndodhë që një njeri që lexon të mos shkruajë. Gjithçka që ngarkohet, ka nevojë të shkarkohet. Sa e sa mendime e ndjenja na zgjohen brenda botës shpirtërore dhe ideore! Zemra dhe mendja nuk do që këto të fiken e të shuhen, të veniten e të shkrihen. Shkruaji, le të qëndrojnë në një cep aty. Shkruaji, pak apo shumë qofshin, shkruaji! Kështu janë rritur të gjithë ata që po frymëzojnë mbarë njerëzimin. Nuk ka lindur i ditur asnjëri prej tyre.

Pa shiko nëse mund të arrish të marrësh nga çdo zhanër librat më të dobishëm. Çfarëdo që të lexosh, lexo me dashuri, lexo ato që mund t'i duash, atë që është në zenit. Përndryshe, harxhon shumë kohë dhe përfiton shumë pak.

Njeriu lexon edhe artikuj, lexon poezi, lexon fjalë të urta, lexon proverba. Kjo gjë është e lidhur me kohën, vendin dhe mundësitë që ka.

***

Lexo, i dashur dhe shkruaj! Lexo dhe shkruaj, që njerëzit të mos jetojnë vetëm fizikisht dhe të kafshërohen, por të lartësohen, të ngjiten shpirtërisht sa më lart. Le të bëjnë rrugëtimin nga Toka për në Arsh. Nga bota e ngushtë e epshit dhe famës, të hapin flatrat drejt horizonteve të metafizikës. Nuk duhet mjaftuar vetëm me njeriun që mendon apo ndjen nga djepi gjer në varr, nga rroba e parë gjer në rrobën e fundit. Ata që mjaftohen, janë ata që e shkatërrojnë njerëzimin. Zgjidhja prangën njerit në këmbë dhe le të vrapojë e të shëtisë i lirë. Le të hapë krahët drejt horizonteve të gjera. I dashur, krijesa e dy botëve (njeriu), a mund të futet në një ngushticë të njëbotshme? Nëse do të harrojmë atë çfarë është përtej, a nuk do të mbeteshim të vetmuar në kurbetin e kësaj bote?

I dashur, ne jemi rrugëve. Nuk mbarojnë frikërat, pa mbaruar rrugëtimet. Duhet të gjejmë një rrugë për të pakësuar frikërat. Kjo gjë realizohet duke marrë në konsideratë botën tjetër, duke qenë të lidhur me Allahun.

Allahu është Mbrojtësi i Vërtetë!

Ndonëse leximi nuk është gjithçka, por nuk jeto-
het pa lexuar. Leximi, mësimi është një bazë. Kjo
punë ka edhe një strukturë mbi të. Bën që të frymë-
zojë njohuri të bukura, ndjenja të bukura. Ndjenjat
e bukura, e shpien njeriun drejt një bote të bukur.
I dashur, ne nuk shkojmë gjer në pikë të fundit me
mendje. Në fakt, ka prej atyre që thonë: "mbaji nën
kontroll ndjenjat përmes mendjes", por dashuria
mbahet nën kontroll, po a dëgjon vallë zemra?

Tani, o i dashur njeri, i dhënë pas së vërtetës, unë
desha të të thosha diçka, por nuk arrita dot. M'u
ngatërrua mendja, gjuha seç m'u lidh.

Ja, ta them në një mënyrë më të shkurtër:

Lutjen mos e neglizho, lutjen. "O Zoti im!" – thuaj:
"Mos më lër të vetëm mua dhe mbarë ymetin në
këto rrugica të ngushta e të gjata, në ditët e kësaj
bote, na mbaj për dore. Le të mos më vetojnë sytë,
të mos më ngecë gjuha, të mos më përzihet mendja."
"Mos më bëj nevojtar për tjetër, përveç Teje. Mos na
bëj robër e pre të vdekatarëve."

Zoti i Madhëruar, i Cili ka thë-
në: "Ud'uni, estexhib lekum!"/
"Lutmuni, që Unë t'ju për-
gijjem!", nuk do t'ju
lërë pa përgjigje. Sa e
sa gjëra do të të tho-
të Ai ty. Hape zemrën,
shpirtin! Zgjohe, mos
u bëj gafill!

Mistah Ibn Usase

(Radijallahu anhu)

Mustafa Erish

Mistah ibn Usase, (r.a.), ishte një nga myslimanët e parë!..

Ishte një djalosh që kishte njohur Resulullahun, (a.s.), dhe i ishte dorëzuar atij tërësisht!..

Ishte një nga të afërmit e Ebu Bekrit (r.a.)!..

Ishte një burrë i imanit dhe një nga nxënësit e parë të Suffes!..

Ishte një sahab që i qe ngatërruar emri në Ngjarjen e Ifkut!..

Ai lindi dhe jetoi në Mekë. Bënte pjesë në familjen e bijve të Muttalibit, që ishte i lidhur me fisin e kurejshëve. Njerëzit përreth e njihnin më shumë me epitetin e tij sesa me emrin e tij. Emri i tij i vërtetë ishte Avf kurse Mistah ishte epiteti.

Nëna e tij ishte Ummu Mistah binti Ebu Ruhm. Ajo ishte vajza e tejeses e Ebu Bekër Siddikut (r.a.).

Mistahu ishte jetim, ngaqë kishte humbur babain që kur ishte i vogël. Ai pranoi Islamin që në moshë të re, atëherë kur Resulullahu (a.s.), po predikonte fshehurazi Islamin.

Ai e mësoi Islamin nga vetë Resulullahu (a.s.), duke shkuar fshehurazi në shtëpinë e Erkamit. Vahjin që sapo shpallej e mësonte përmendsh menjëherë. Kur shkante në shtëpi, ua mësonte Islamin së ëmës, vëllezërve dhe motrave të veta. Nëna Ummu Mistah dhe e motra Hind u bënë menjëherë myslimane. (Usdulgabe, IV, 296)

Në vitet e para të Islamit, mushrikët dhunonin dhe torturonin myslimanët e rinj, veçanërisht ata që nuk kishin përkrahje, jetimët dhe të varfrit. Duke u ushtruar dhunë përpqeshin t'i kthenin nga Islami. Ndaj

dhe Mistahu (r.a.), e kishte mbajtur sekret se ishte bërë mysliman në ditët e para, kur kishte nisur të shpallej Islami. Mirëpo, mushrikët barbarë e kishin kuptuar se Mistahu kishte braktisur idhujt dhe ishte bërë mysliman. Ndaj dhe filluan ta torturonin edhe atë në mënyrë shtazarake. I bënë të gjitha torturat. Mirëpo, me gjithë ato ushtrime dhune që i bënë, nuk arritën ta bindnin Mistahun të ndërronte fe.

Nuk arritën t'ia hiqnin nga zemra nurin e besimit aq fort të ngulitur. Sahabët, zemra e të cilëve ndrinte plot iman, nuk u dorëzuan kurrë përballë dhunës mizore të mushrikëve. Kurrë nuk e flijuan ahiretin për dynjanë. Rezistuan!.. Duruan vështirësitë!.. Qëndruan dinjitozë me imanin e tyre!.. Dhe kështu u bënë yjet e rruzullit tokësor.

Krenaria e Gjithësisë, Muhamedi (a.s.), u dha leje të emigronin atyre sahabëve që mezi po u rezistonin dhunimeve të mushrikëve. Fillimisht emigruan në Abisini, pastaj në Medinën e Përndritur.

Kështu, Mistahu (r.a.), Ubejd Ibn Harise dhe dy vëllezërit e tij Tufejli dhe Husejni nisën të bënin emigrimin, duke ikur fshehurazi nga Meka. Duke ecur natën dhe ditën, duke u fshehur arritën më në fund në Medinë. Qëndruan si mysafirë në shtëpinë e *Abdurrahman Ibn Seleme*-së.

Kur mbërriti në Medinë zotëria i të dy botëve, Resulullahu (a.s.), Mistahun (r.a.), e bëri vëlla me Zejd Ibn Muzejjenin (r.a.). Ndërkohë që ndërtohej Mesxhidi Nebevi, Mistahu (r.a.), qëndroi në Suffe. Ai u bë një nga nxënësit e parë të Suffes.

Ai ishte një trim shumë i shquar. Futej në mesin e radhëve të armikut pa iu trembur syri. I Dërguari i Alla-

hut (a.s.), i pati dhënë disa detyra atij në disa herë. Si fillim, e pati çuar në ushtrinë e Harrar-it, që ishte nën udhëheqjen e Sa'd Ibn Ebi Vakkasit (r.a.).

Resulullahu (a.s.), kishte përgatitur një grup prej dhjetë vetësh. U pati dhënë detyrë të kontrollonin karvanin e kurejshëve. Sa'd ibn Ubade, lidhur me këtë ushtri tregon:

“Rrugën për në Harrar po e bënim në këmbë, natën ecnim dhe ditën fshiheshim. Na u deshën plot pesë ditë që të mbërrinim në Harrar. Mësuam se kishim mbërritur një ditë pasi kishte qenë karvani i kurejshëve. Kështu që u kthyem pa pasur asnjëfarë konflikti.” (Ibn Sa'd, Tabakat, 2/7; 8/228)

Mistahu (r.a.), pati bërë për së dyti bajraktarin në ushtrinë e Rabig-ut. Pastaj pati marrë pjesë në Betejën e Bedrit. Rrugën për në Bedër e patën bërë duke hipur në deve me radhë Tufejli dhe Husejn Ibn Harisi. Në Bedër dhe në Uhud Mistahu (r.a.), pati treguar trimëri të mëdha. (Vakidi, Megazi, 1/24; 2/434)

Pas kësaj, Mistahu (r.a.), mori pjesë në Betejën e Murejsi-së. Në këtë betejë ndodhej edhe nëna e besimtarëve, Aisheja (r.a.). Aisheja (r.a.), shpëtoi me vështirësi nga kjo betejë dhe kaloi një sprovë të rëndë. Në atë sprovë të vështirë, që mbante emrin Ngjarja e Ifkut ishte përzier edhe emri i Mistahut.

Kishte humbur gjerdani i Aishesë (r.a.). Duke u përpjekur për t'i gjetur gjerdanin e saj, Mistahu kishte mbetur mbrapa dhe pastaj i qe bashkuar ushtrisë. Hipokritët e përdorën këtë ngjarje për një fushatë shpifjeje. Disa myslimanë u bënë vegël për këtë shpifje. Njëri prej të cilëve qe edhe Mistahu.

Atëherë, kur u shpallën ajetet 11 – 20 të sures Nur, u bë e ditur pafajësia e Aishesë. Zoti i Madhëruar në këto ajete shprehet në këtë mënyrë:

“Me të vërtetë, ata që shpifën janë një skotë prej jush. Mos e quani atë si të keqe për ju. Përkundrazi, kjo është mirë për ju. Çdonjëri prej tyre do të dënohet për atë që ka bërë, kurse atë që ka shpifur më shumë, e pret një dënim i madh.

Kur e dëgjuat këtë përgojim, përse besimtarët dhe besimtare nuk menduan mirë për njëri-tjetrin dhe të thoshin: ‘Kjo është shpifje e qartë?’

Pse nuk sollën për këtë katër dëshmitarë? Meqë nuk sollën dëshmitarë, ata janë gënjeshtarë para Allahut.

Sikur të mos ishte mirësia e Allahut ndaj jush dhe mëshira e Tij, në këtë botë dhe në tjetrën, me siguri do t’ju godiste dënim i madh për atë që bëtë.

Ju përcillnit me gjuhët tuaja dhe flisnit me gojë të tuaja diçka për të cilën nuk kishit dijeni. Ju këtë e

merrnit për gjë të lehtë, por para Allahut kjo ishte një shkelje e madhe. Përse kur e dëgjuat përgojimin, nuk thatë: ‘Nuk ka hije për ne të flasim për këtë. Ti qofsh lavdëruar (o Zot)! Kjo është shpifje e madhe!’

Allahu ju paralajmëron, që të mos përsëritni kurrë më diçka të ngjashme, nëse jeni besimtarë.

Allahu ju shpjegon shpalljet; se Allahu është i Urtë, i Gjithëdijshëm. Ata që duan të përhapen shpifjet e turpshme (ose imoraliteti) ndër besimtarët, i pret një dënim i dhembshëm në këtë botë dhe në tjetrën; Allahu i di të gjitha e ju nuk i dini. Sikur të mos ishin mirësia dhe mëshira e Allahut ndaj jush, si dhe fakti se Ai është i Butë e Mëshirues (dënim i Tij do të shpejtonte)!”

Atyre që u përzien në këtë ngjarje iu dha ndëshkimi i merituar. As Mistahu nuk u shpëtoi dënimeve. Kjo ndodhi në këtë mënyrë:

“Ebu Bekri (r.a.), vazhdimisht i gjendej në ndihmë Mistahut dhe familjes së tij. Kur pa që edhe ai bënte pjesë në grupin që po shpifnin për vajzën e tij, Aishen, ai u betua se nuk do ta ndihmonte më as atë e as familjen e tij.

Kur u shkëput ndihma e Ebu Bekrit, familja e Mistahut kishte filluar ditët e vështira të skamjes. Zoti i Madhëruar, pas kësaj ndërprerjeje të ndihmës, shpalli këto ajete:

“Mos e bëni pengesë betimin në Allahun për kryerjen e veprave të mira, largimin prej të ligave dhe për pajtimin e njerëzve! Allahu i dëgjon dhe i di të gjitha.” (Bakara, 224)

Pasi u shpallën këto ajete, Ebu Bekri (r.a.), tha: “Natyrisht, unë dua që Allahu të më falë!”

Pastaj, pasi bëri shlyerjen e betimit, vazhdoi të bënte bamireshinë e mëparshme. (Buhariu, Megazi, 34; Muslimi, Teube, 56; Taberiu, Tefsir, II, 546)

Sa sjellje shembullorë!.. Sa dorëzim shembullor!.. Sa virtyt!.. Sa vëllazëri e bukur!..

Ja pra, shembulli i pashoq i mëshirës së Zotit ndaj njerëzve të vet!..

Ja pra, një qëllim që lartëson shoqërinë e virtytit!..

O Zot i Gjithëdijshëm, dhurona edhe ne një virtyt të tillë!..

Thuhet se Mistah Ibn Usase (r.a.), ka ndërruar jetë në vitin 34 hixhri.

Allahu qoftë i kënaqur prej tij.

Zoti na mbrojtë nga rënia në shqetësime të tilla të mëdha dhe nga sprovat e tilla të rënda!

Amin!

Fakte shkencore NE KURAN - 3

M. sc. Artan S. Mehmeti

Astronomia është shkencë që merret me vrojtimin dhe shpjegimin e dukurive që ndodhin në hapësirën kozmike d.m.th. jashtë planetit Tokë. Ajo studion prejardhjen, zhvillimin, vetitë fizike dhe kimike të të gjithë trupave jashtëtokësorë që mund të vrojtohen në qiell, së bashku me të gjitha proceset në të cilat ato përfshihen. **Kozmografia** është shkencë që përshkruan karakteristikat e universit me anë të hartave, të kombinuara me elementet gjeografike dhe astronomike. Kurani i shenjtë jep shumë fakte konkrete e të sakta nga shkencë e astronomisë – kozmografisë. Në këtë punim kemi paraqitura vetëm disa nga këto fakte.

FAKTE SHKENCORE NGA FUSHA E ASTRONOMISË - KOZMOGRAFISË

KRIJIMI DHE ZGJERIMI I UNIVERSIT

Në ajetin e mëposhtëm përshkruhet origjina e universit. Zoti (xh.sh), për këtë fakt në Kuran thotë:

“Ai (Allahu) është që krijoi (pa kurrfarë shembulli) qiejt dhe Tokën (e duke qenë i tillë)...” (Enam, 101)

Njëra nga teoritë më të përhapura dhe më të besuara nga astronomët për krijimin e universit është teoria e Big Bang – ut (Shpërthimi i Madh). Siç shihet qartë

në vazhdim, teoria e Big Bang – ut e ka vërtetuar se gjithësia është krijuar nga asgjëja.

Big Bang, është modeli kozmologjik i kushteve fillestare dhe të mëtejshme të zhvillimit të Universit që mbështetet nga shpjegimet më të sakta dhe më të hollësishme, të nxjerra nga provat shkencore dhe vëzhgimet e tashme. Sipas kozmologëve, termi Big Bang përgjithësisht lidhet me idenë se Universi është zgjeruar prej një gjendjeje fillestare të nxehtë dhe të dendur në një kohë të caktuar në të kaluarën (matjet më të sakta të disponuar në vitin 2009 sugjerojnë se kjo gjendje u ndesh 13.3 deri 13.9 miliard vjet më parë), dhe vazhdon të zgjerohet edhe sot.¹

Zgjerimi i gjithësisë nënkuptonte se po të mund të lëvizte gjithësia mbrapsht në kohë, do të vërtetohej që gjithësia kishte zënë fill nga një pikë e vetme.²

Teoria e inflacionit, e cila u propozua nga “Alan Guth”, e forcon edhe më shumë teorinë e Big Bang – ut. Teoria e tij ishte se gjithësia u zgjerua shumë shpejtë në fillim të jetës së tij. Guth e vlerëson shkallën e zgjerimit si një rritje në madhësinë e 10^{50} në 10^{32} në sekondë, kurse Land e vlerëson shkallën e zgjerimit si një rritje

1. http://sq.wikipedia.org/wiki/Big_Bang, shikuar më 19.06.2013

2. <http://www.zeriislam.com/artikulli.php?id=1341>, shikuar më 19.06.2013

në madhësinë $10^{1,000,000,3}$ Zoti (xh.sh), për zgjerimin e universit na ka treguar në Kuran para 14 shekujve, ku thotë:

"Ne, me forcën tonë e ngritëm qiellin dhe Ne e zgjeruam atë." (Dharijat, 47)

KRIJIMI I SISTEMIT DIELLOR

Zoti (xh.sh), në Kuran për prejardhjen e Tokës thotë:

"A nuk e dinë ata, të cilët nuk besuan se qiejt e Toka ishin të ngjitura, e Ne i ndamë ato të dyja..." (Enbija, 30)

Kurani famëlartë e tregon shumë qartë se Toka dhe planetët bashkë me Diellin kanë qenë të bashkuar dhe më pas ato janë ndarë. Ekzistojnë shumë teori bashkëkohore për formimin e Sistemit Diellor, mjafton ta cekim hipotezën e Kant – Laplasit (në shekullin XVIII). Sipas kësaj hipoteze, Sistemi Diellor është formuar nga një mjegullnajë e gaztë e zjarrtë, e cila rrotullohej rreth boshtit e që për këtë shkak ngjishej. Më kalimin e kohës, ajo u shtyp në pole dhe u zgjerua në ekuator nga ku në sajë të forcës qendërikëse (që është më e madhe se forca e rëndesës për shkak të rritjes së shpejtësisë nga ngjeshja), u shkëputën unaza të gazta, nga dendësimi i të cilave u formuan planetët. Në të njëjtën mënyrë u formuan satelitët pranë planetëve. Planetët, që fillimisht kanë qenë të gaztë e të nxehtë, duke u ftohur gradualisht, janë kthyer në gjendje të lëngët të zjarrtë dhe më tej në pjesën sipërfaqësore të tyre është formuar një kore e ngurtë, e rrudhosur për shkak të ftohjes.⁴

Sot formimi i Sistemit Diellor shihet nga pikëpamjet e lindjes dhe evolucionit të yjeve. Duke u bazuar në këtë proces pranohet se Dielli dhe planetët e tjerë që e rrethojnë janë formuar nga e njëjta mjegullnajë gaz – pluhur, si rrjedhim i grumbullimit të pluhurit dhe copave të tjera më të mëdha (të tipit të meteorëve) rreth disa qendrave të caktuara, që kanë shërbyer si embrione të Diellit, të planetëve dhe satelitëve.⁵ Këtë që e cekëm më lart mbi formimin e planetëve nga e njëjta materie mjegullnajë gazo – pluhurore, e vërteton edhe ajeti në Kuran, ku Zoti (xh.sh), thotë:

"Mandej e mësyu qiellin (krijimin e qiellit) e ai ishte tym (mjegullinë që ishte si materie e parë)..." (Fusilet, 11)

3. Ross Amans, Dan Ragland, Origin of the Universe Theories, A look at current theories for the origin of the universe and methods used to validate these theories, Complexity and the Universe II, PH 367U, Spring 2001, fq. 12.

4. KOÇO PRIFTI, PAJTIM BEHJTA, GJEOLOGJIA E PËRGJITHSHME, Sht - pia Botuese LIBRI UNIVERSITAR, Tiranë 1996, fq. 17.

5. Po aty, fq. 17.

HAPËSIRA KOZMIKE (GJITHËSIA) ËSHTË E ERRËT

Hapësira kozmike (gjithësia) është e errët dhe e ftohtë. Si burime drite shërbejnë yjet (të cilët së bashku formojnë galaktika). Si fakt për këtë është rrotullimi i Tokës rreth boshtit të vet, ku pjesët e kthyer nga Dielli janë të ndritshme, kurse pjesët në anë të kundërt janë të errëta e të ftohta, kjo sepse kozmosi (gjithësia) është i errët dhe i ftohtë. Këtë e argumentojnë edhe shumë foto që janë bërë dhe vazhdojnë të bëhen nga satelitët artificialë, që janë të instaluar në hapësirë. Këtë që e cekëm (Zoti xh.sh), na e ka treguar në kuran përmes ajetit në të cilin thotë:

"Pasha natën që me errësi mbulon gjithësinë!" (Lejl, 1)

GALAKTIKAT

Galaktika është grumbull i madh lënde, yjesh, planetësh, sistemesh planetare, mjegullnajash të gazta, reshë pluhuri dhe lëndësh të zeza, i cili mbahet i lidhur me anë të fuqisë së rëndesës. Galaktikat ndryshojnë për nga numri i yjeve që i përbejnë ato. Galaktikat më të vogla, që ndryshe quhen **galaktikat xhuxhë**, e kanë numrin e yjeve më pak se 10 milionë, kurse galaktikat më të mëdha, që ndryshe quhen **galaktikat gjigante**, janë ato galaktika që në vete përmbajnë mbi një trilion yje. Zoti (xh.sh), na tregon për Galaktikat përmes ajetit kuranor në të cilin thotë:

"Ne, në qiell kemi krijuar galaksione yjesh dhe atë (qiellin) e kemi zbukuruar për ata që e shikojnë me vëmendje." (Hixhr, 18)

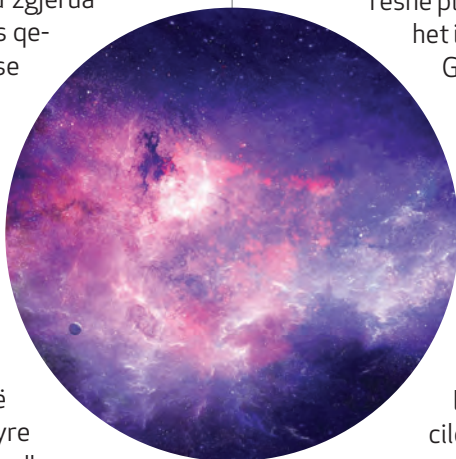
YJET

Me vrotim të drejtpërdrejtë nuk shihen shumë yje. Në netët pa hënë mund të shohim afro 2.500 deri në 3.000 yje në gjysmësferën qiellore veriore dhe po kaq në atë pjesë të qiellit që nuk duket.⁶ Meqë yjet janë të vendosur në largësi të ndryshme nga Toka dhe kanë fuqi të ndryshme të rrezatimit, vrojtuesi dikton se nuk kanë ndriçim të njëjtë. Numri i tyre në sferën qiellore që mund të vërehet më sy sillet rreth 6.000.⁷ Në ajetin e mëposhtëm kuranor, Zoti (xh.sh), yjet i përshkruan kështu:

"Qiellin më të afërt (të Dynjasë) Ne e stolisëm me yje ndriçuese..." (Fusilet, 12)

6. Prof. Dr. RASIM BEJTULLAHU, ASTRONOMIA fq. 161.

7. Po aty, fq. 99.

YJËSITË

Yjësi quhet **jo vetëm një grup i caktuar yjesh që formojnë një figurë të caktuar, por një pjesë e caktuar e qiellit me gjithë çka brenda kufijve.** Natyrisht, për të dalluar yjësitë në përafrim të parë, shfrytëzohen yjet më të ndritshëm dhe figurat që formojnë ata.⁸ Këtë që e cekëm më lart, Zoti (xh.sh), na e tregon në Kuran duke u betuar për numrin e tyre:

“Pasha qiellin me plot yje.” (Buruxh, 1)

ÇDO TRUP QIELLOR LËVIZ NËPËR ORBITËN E TIJ

Trupat qiellorë kanë formë, përmasa, përbërje dhe veçori fizike të ndryshme. Prej tyre më të mëdhenjt janë yjet që lëshojnë dritë e nxehtësi, pasi lënda që i formon ata është në gjendje të mbinxehur. P.sh. një i tillë është Dielli. Trupat qiellorë më të vegjël se yjet janë planetët, të cilët nuk lëshojnë dritë, por e reflektojnë dritën e yjeve rreth të cilëve rrotullohen. Janë trupa relativisht të ftohtë. Trupa qiellorë akoma më të vegjël, të ftohtë dhe që rrotullohen rreth planetëve janë satelitët, si p.sh. Hëna. Në hapësirë lëvizin edhe trupa qiellorë edhe më të vegjël, si planetoidet, kometat, meteorët dhe pluhuri kozmik (mjegullinat pluhurore – gazore).⁹ Si teoria e Ptolomeut (gjeocentrik), ashtu edhe e Kopernikut (heliocentrik) tregojnë se çdo trup qiellor lëviz nëpër rrugën e vet. Zoti (xh.sh), në Kuran na ka treguar për rrugët e trupave qiellorë ku thotë:

“As Dielli nuk mund ta arrijë Hënën e as nata paraditen, po secili noton në një galaktikë.” (Ja Sin, 40)

Të gjithë trupat qiellorë lëvizin në hapësirë në bazë të ligjeve të caktuara, siç është p.sh. ligji i tërheqjes së gjithanshme dhe formojnë një tërësi të vetme, që grekët e vjetër e quajnë **“Kozmos”** (Gjithësi univers).¹⁰ Kurani, i shpallur katërmbëdhjetë shekuj më parë, përmend këto fakte të zbuluara vetëm në shekullin XVII nga Isak Njutoni në teorinë e ligjit të gravitetit. Në ajetet e më poshtme kuranore, Zoti (xh.sh), për lëvizjen e trupave qiellorë thotë:

“Ai është që krijoi natën e ditën, Diellin e Hënën dhe secili prej tyre noton në orbitë.” (Enbija, 33)

Çdo trup qiellor, gjatë lëvizës së tij nëpër orbitë përshkon një rrugë të caktuar. Dielli ka rrugën e vet, satelitët bashkë me planetët kanë rrugën e vet në orbitë dhe asnjëherë nuk ndeshen planetët apo yjet ndërmjet veti. Më përjashtim të kometave që ndeshen me planetët dhe satelitët e tyre.¹¹ Është përllogaritur se edhe shmangia më e vogël e rrugëve të trupave qie-

8. Po aty, fq. 99.

9. KOÇO PRIFTI, PAJTIM BEHJTA, GJELOGJIA, fq. 8.

10. Po aty, fq. 8.

11. http://www.nasa.gov/audience/forstudents/5-8/features/orbit_feature_5-8.html, shikuar më 01.07.2013

llorë mund të kishte pasoja katastrofike, që mund të çonin në fundin e të gjithë sistemit. Për shembull, pasojat e shmangies së tokës nga udha e saj vetëm për 3 mm janë përshkruar në një burim si më poshtë: *“Ndër-sa rrotullohet rreth Diellit, Toka ndjek një orbitë që, për çdo 18 milje, shmanget vetëm 2.8 milimetra nga kursi i saj i drejtpërdrejtë. Orbita e ndjekur nga Toka nuk ndryshon kurrë, sepse edhe një shmangie prej 3 milimetrash do të sillte shkatërrime katastrofike: nëse shmangia do të ishte 2.5 mm nga 2.8 mm, atëherë orbita do të ishte shumë e gjerë dhe të gjithë ne do të kishim ngrirë. Nëse shmangia do të ishte 3.1 mm, ne do të kishim vdekur të përvëlur.”*¹² Ajeti kuranor në vijim na tregon këtë fakt të vërtetuar nga shkencëtarët. Në Kuran Zoti (xh.sh), për lëvizjen e trupave qiellorë nëpër rrugën e vet thotë:

“Pasha qiellin plot rrugë.” (Dharijat, 7)

LIGJI I GRAVITETIT

Pas zbulimit të ligjeve të Keplerit akoma kishte ngelur problemi kryesor i pazgjidhur, i cili mund të formohet me pyetjen: *“Cila është ajo forcë që i detyron planetët të rrotullohen rreth Diellit apo satelitët rreth Tokës?”*¹³ Zgjidhjen e këtij problemi fundamental e dha *“Isak Njutoni”* (Isaac Newton) (1643 – 1727), në fund të shekullit XVII, duke formuluar ligjin universal të gravitetit.¹⁴ Sipas Njutonit: *“Të gjithë trupat (sikurse edhe grimcat e materies në përgjithësi) tërhiqen ndërmjet tyre me forcën që është në përpjesëtim të drejtë me produktin e masave të tyre dhe në përpjesëtim të zhdrejtë me katrorin e distancës ndërmjet tyre.”*¹⁵

Graviteti është forca që vepron mbi çdo trup në sipërfaqe të trupit qiellor ose afër tij, e drejtuar për në qendër të tij. Forca tërheqëse e gravitetit nuk vepron vetëm në mes dy planetëve, p.sh. në mes të Diellit dhe Tokës, por njëkohësisht në mes të të gjithë trupave qiellorë. Në përgjithësi kjo vepron ndërmjet të gjithë trupave në Gjithësi, por nga largësitë tepër të mëdha si e tillë është e papërfillshme.¹⁶

Shkencëtari dhe njohësi i Kuranit dhe i fesë islame Dr. Abdul – Mexhid Ez Zindani, ligjin e gravitetit e shpjegon duke e vërtetuar përmes ajeteve kuranore. Zoti (xh.sh), në kuran thotë:¹⁷

“Ai e ngriti edhe qiellin dhe Ai vuri drejtësinë.” (Rrahman, 7)

12. HARUN JAHJA, MREKULLITË, fq. 18.

13. Prof. Dr. RASIM BEJTULLAHU, ASTRONOMIA, fq. 68.

14. <http://www-history.mcs.st-and.ac.uk/Biographies/Newton.html>, shikuar më 03.07.2013.

15. <http://www.physicsclassroom.com/class/circles/u6l3c.cfm>, shikuar më 03.07.2013.

16. Prof. Dr. RASIM BEJTULLAHU, ASTRONOMIA, fq. 72.

17. Dr. ABDUL – MEXHID EZ ZINDANI, NJËSHMËRIA, fq. 426 – 427.

Sa i përket fushës së gravitetit të çdo trupi qiellor, Dr. Abdul – Mexhid Ez Zindani me anë të ajetit kuranor.¹⁸

“Allahu është Ai që ngriti qiejt pa ndonjë shtyllë. Ju i shihni ato. Ai mbizotëroi Arshin dhe nënshtrio Diellin e Hënën që çdonjëri udhëton deri në një afat të caktuar; Ai rregullon çështjen (e gjithësisë), sqaron argumentet, që të jeni të bindur për takimin (pas ringjalljes) me Zotin tuaj.” (Rad, 2)

DIELLI NDRIÇUES

Dielli është një yll i zakonshëm. Ai është trup qiellor dhe më i madhi i sistemit, i vetmi trup ndriçues i tij, që u jep dritë energji (nxehhtësi) të gjithë trupave të tjerë të Sistemit Diellor, pra edhe Tokës sonë. Toka pa nxehhtësinë diellore do të ishte një planet pa jetë.¹⁹ Për ndriçimin e Diellit Zoti (xh.sh), në Kuran thotë:

“I madhërishëm është Ai që krijoi yje në qiell dhe vendosi në të dritë (Diell) e Hënë që ndriçon.” (Furkan, 25)

RROTULLIMI I DIELLIT

Shkencëtarët e shekullit VIII dhe IX, kanë menduar dhe besuar që Dielli është stabil dhe nuk lëviz. Kjo pason edhe disa nga të dyshimtit në fe, që dyshonin në fjalët e Allahut të Lartësuar.²⁰

“Edhe Dielli udhëton për në kufirin e vet (në cakun përfundimtar). Ai është (udhëtim) përcaktim i ngadhënjyesit, të dijsimit.” (Ja Sin, 38)

Gjithnjë, derisa shkenca nuk pranoi dhe nuk zbuloi gabimin deri tek i cili kanë ardhur para dy shekujve.

Rrotullimi i Diellit bëhet në dy forma: rrotullimi i Diellit rreth boshtit të vet, si dhe rrotullimi i Diellit rreth sistemit të vet së bashku me Tokën. Dielli rrotullohet rreth një aksi i cili është afërsisht pingul me planin ekliptik. Boshti i rrotullimit të Diellit anon 7, 25 ° pingul në ekliptikë. Dielli rrotullohet në drejtim të kundërt (kur shikohet nga veriu dhe nga jugu), në të njëjtin drejtim rrotullohen edhe planetët bashkë me orbitën rreth Diellit.²¹

RROTULLIMI I TOKËS

Kemi dy lloj lëvizjesh të Tokës. Rrotullimi i Tokës

rreth boshtit të vet, i cili quhet **rotacion** dhe rrotullimi i Tokës rreth Diellit, i cili quhet **revolucion**. Rotacioni dhe revolucioni kanë rëndësi të madhe gjeografike, sepse ndikojnë në ndërrimin ritmik të ditës dhe natës, zgjatjen jo të njëjtë të ditës e natës, paraqitjen e stinëve të vitit, ngrohjen jo të njëjtë të viseve të ndryshme gjeografike – brezat e nxehhtësisë etj.²² Për rrotullimin e Tokës Zoti (xh.sh), në Kuran thotë:

“Ai është që krijoi natën e ditën, Diellin e Hënën dhe secili prej tyre noton në orbitë.” (Enbija, 33)

DITA NDAHET NGA NATA

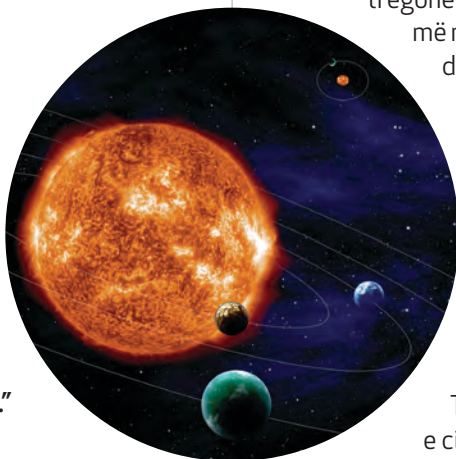
Më këtë rrotullim, krijohet ndarja e ditës nga nata. Zoti (xh.sh), thotë:²³

“Për ata është argument edhe nata, prej së cilës largojmë ditën, kurse ata mbesin në terr.” (Ja Sin, 37)”

Sipas shkencëtarit dhe njohësit të Kuranit dhe përgjithësi fesë islame, Dr. Abdul – Mexhid Ez Zindani, tregohet se ajeti i sipërpërmendur ka të bëjë me rolin e atmosferës në shpërndarjen e dritës në Tokë, më konkretisht molekulave që gjenden në ajër dhe rolin të tyre në shpërndarjen e dritës në Tokë. Më poshtë do të japim rolin e këtyre molekulave në shpërndarjen e dritës në Tokë nga një ekspert i kësaj fushe (Prof. Dr. Rasim Bejtullahu).

Drita që arrin nga trupat qiellore deri te vrojtuesi në sipërfaqen të Tokës, së pari kalon nëpër atmosferë, e cila ndikon në vrojttime astronomike.

Shpërhapja e dritës. Atmosfera e Tokës është e mbushur me grimca të vogla të pluhurit. Drita që arrin nga trupat qiellore shpërndahet në molekulat e ajrit dhe të pluhurit atmosferik. Valët e gjata të dritës rënëse i kalojnë pa pengesa grimcat e pluhurit dhe molekulat e ajrit të atmosferës, por ato të shkurtrat, të kaltrat, duke u goditur me to ndërrojnë krahun dhe nuk depërtojnë tërësisht deri në sipërfaqe të Tokës. Kjo është arsyeja pse qielli na duket i kaltër. Sikurse tregojnë edhe kozmonautët qielli është relativisht i zi, ndërsa ngjyra e kaltër e tij, kur vrojtohet nga Toka, është rrjedhim i shpërhapjes së dritës. Ndërrimet ditë – natë dhe anasjelltas nuk janë momentale, sikurse i kemi supozuar deri tani, por ky kalim bëhet ngadalë. Këtë interval kohe të kalimit nga dita në natë dhe anasjelltas e quajmë muzg.²⁴

18. Po aty, fq. 427.

19. KOÇO PRIFTI, PAJTIM BEHJTA, GJELOGJIA. fq. 286 – 287

20. Dr. ABDUL – MEXHID EZ ZINDANI, NJËSHMËRIA. fq. 457

21. <http://www.enchantedlearning.com/subjects/astronomy/sun/rotation.shtml>, shikuar më 10.07.2013

22. <http://www.physicalgeography.net/fundamentals/6h.html>, shikuar më 13.07.2013

23. Dr. ABDUL – MEXHID EZ ZINDANI, NJËSHMËRIA. fq. 135 – 136.

24. Prof. Dr. RASIM BEJTULLAHU, ASTRONOMIA. fq. 41 – 42

E DREJTA PËR TË VDEKUR

Zalm Lakti

Revista ndërkombëtare prestigjioze *"The Economist"*, një nga numrat e fundit e hapi me kryetitullin *'E Drejta për të vdekur'*. Në këtë numër argumentohet pse vetëvraska dhe ndihma në dhënien fund të jetës duhet të legjitimohet, që në fakt është dhe kuptimi i "të drejtës për të vdekur". Paraardhës i këtij parimi juridik është ai i "të drejtës për të jetuar". E drejta për të jetuar është tashmë e njohur si për publikun dhe i mbështetur me vendime të shumta të Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ).

Në këtë artikull do të hulumtojmë se si ka evoluar koncepti i Jetës nga pikëpamja juridike dhe do të dalim në përfundimin se çdo ditë e më shumë ne jemi duke i vënë çmim 'jetës' dhe duke e trajtuar si një produkt që blihet e shitet në treg.

"E drejtë për të jetuar" do të thotë se jeta dhe liritë themelore të individit mbrohen me ligj (Neni 21 i Kushtetuta e Shqipërisë), po ky

parim është mbështetur dhe nga vendimet e GJEDNJ-se (Mc Cann dhe të tjerë kundër Mbretërisë së Bashkuar), të cilat janë të detyrueshme për zbatim nga shtetet aderuese në konventë. Në këtë aspekt kemi bërë një progres në drejtim të mbrojtjes së jetës dhe vlerave humane duke pasur parasysh se Neni 2 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut kërkon që "e drejta për jetën" e çdokujt të "mbrohet me ligj", pra shkon në të njëjtën linjë me kushtetutën tonë.

Në fillim GJEDNJ u shpreh se neni 2 nuk mund të interpretohet se jep diametralisht të drejtën e kundërt, përkatësisht të drejtën për të vdekur; ai as nuk mund të krijojë një të drejtë për vetëvendosje në kuptimin që i japin një individit të drejtën për të zgjedhur vdekjen dhe jo jetën. Gjykata përkatësisht konstaton se nuk mund të rrjedhë nga Neni 2 i Konventës asnjë e drejtë për të vdekur, qoftë në duart e një personi të tretë apo me ndihmën e një autoriteti publik. Kjo pikëpamje pohohet nga Rekomandimi i fundit 1418 (1999) i Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës.

Por me ritmet e shpejta të globalizmit ne bëmë progres në drejtim të vlerave humane dhe jetës së njeriut duke hapur për diskutim një koncept tjetër, atë të së

"E drejta për të vdekur" na lë të kuptojmë se sa shumë cinikë jemi bërë për jetën, aq sa i kemi dhënë asaj vlerë monetare.

Sa më shpejt të kuptojmë se cilat nga qasjet e mësipërme janë më të mira për të formësuar një shoqëri vlerash, afatgjatë e ku paraja të shikohet si mjet e jo si qëllim, aq më shpejt do të reflektojmë mbi gjendjen tonë.

drejtës për të vdekur. Koncept që nga shumë shihet si një emancipim i shoqërisë, por në fakt nuk është asgjë tjetër përpos se tani jetës i kemi vënë një vlerë monetare. Ky ortek bie dhe mbi GJEDNJ, i cili në fillim shprehej se neni 2 nuk jep diametralisht të drejtën për të vdekur, por më vonë ndryshon arsyetim duke thënë se vendet që e aplikojnë të drejtën për të vdekur nuk kanë shkelur nenin 2 të konventës.

Duke tentuar që t'i shmangen mbrojtjes që neni 2 i ofron jetës një seri argumentesh të reja dalin për diskutim. Për shembull, përveç dënimit me vdekje, ai përmban vetëm rrethana të kufizuara, në të cilat një person privohet nga kjo e drejtë; asnjë nga sa u tha më sipër nuk ka lidhje me vetëvrasjen apo eutanazinë. Kjo gjë ngre një sërë pyetjesh të vështira të cilat edhe mbivendosen me njëra-tjetrën. Së pari: kur përfundon jeta – dhe rrjedhimisht e drejta për të mbrojtur jetën me ligj? Së dyti: është e pranueshme që të sigurohet kujdesi mjekësor qetësues për një person në prag të vdekjes apo që është në gjendje terminale, edhe nëse trajtimi si efekt anësor mund të kontribuojë në shkurtime të jetës së pacientit? Dhe a duhet konsultuar pacienti për këtë gjë? Së treti, a mund apo a duhet që Shteti të "mbrojë" të drejtën për jetën edhe të një personi që nuk dëshiron të jetojë më, duke dalë pra në kundërshtim me vullnetin e atij personi? A kanë individët në bazë të Konventës jo vetëm një të drejtë për jetën, dhe për të jetuar – por edhe një të drejtë për të vdekur ashtu siç e vendosin dhe kur e vendosin vetë? Dhe së katërti, a mund të lejojë Shteti dhënien fund të jetës me qëllim që t'u jepet fund vuajtjeve, edhe nëse personi në fjalë nuk mund të shprehë vullnetin e tij në këtë rast? Këto janë disa nga argumentet që janë parashtruar Gjykatësit me qëllimin për të marrë aprovimin e "të drejtës për të vdekur" dhe sigurisht gjykata nuk do vononte që me *çështjen Lambert dhe të tjerë kundër Francës (2014)* të legjitimonte të drejtën për të vdekur.

CILAT JANË QASJET KRYESORE NDAJ KËTIJ FENOMENI?

Në qasjen e parë janë përgjithësisht vendet të cilat kanë për bazë të drejtën Natyrore, më konkretisht laike. Mund të përmendim shtete si Holanda dhe Gjermania që e lejojnë eutanazinë mbi moshën 12-vjeçare me aprovimin e prindërve/kujdestarit. Nga ana tjetër, Belgjika bëhet vendi i parë në botë që lejon heqjen e ndihmës mjekësore të sëmurit pa dallim moshe duke plotësuar katër kushte:

1. Pacienti duhet të jetë i ndërgjegjshëm për vendimin

2. Kërkesa duhet të aprovohet nga prindërit/kujdestari dhe ekipi mjekësor.

3. Sëmundja duhet të jetë e pashërueshme.

4. Pacienti duhet të jetë në vuajtje të mëdha dhe nuk ka mjete të tjera mjekësore që ta qetësojnë.

Ndërsa qasja e dytë është ajo e vendeve që kanë për bazë Teoritë e së Drejtës Hyjnore dhe pjesërisht asaj Natyrore. Këshilli Evropian për Fetva dhe Kërkim (ECFR, 2008) deklaroi se për çfarëdo arsyeje nuk lejohet eutanazia apo asistimi në përfundimin e jetës së personit, qoftë ai aktiv ose pasiv. Këtë e mbështet me arsyetimin se personat nuk duhen humbur asnjëherë shpresën për rikuperim dhe nuk e kemi në dorë nëse duhet ta marrim apo jo jetën e një personi. Në fakt ky qëndrim është në linjë dhe me Kuranin, i cili thotë se nuk keni të drejtë të merrni jetën që e ka dhuruar Zoti përveç së për të bërë drejtësi dhe zbatuar ligjin (V:32,33,34). Gjithashtu dhe një numër i madh organizatash katolike, protestante protestuan pas shpalljes së vendimit nga gjykata për çështjen Lambert (BBC, 2014).

CILAT JANË PROBLEMET SHOQËRORE QË SJELL KY VENDIM?!

Problemi i parë është zbehja e vlerave humane dhe afirmon monetarizimin e jetës së njeriut. Një ndër argumentet kryesorë të mbështetësve të eutanazisë është kostoja financiare që ka shteti/kompanitë e sigurimit/shoqëria për të mbajtur një person në koma. Pra, duke mos dashur të shpenzojmë shumë para duhet të marrim një jetë. Gjatë gjykimit që bëjmë nuk duhet të harrojmë se potencialisht çdokush mund të gjendet si pacient, edhe ne. Problemi i dytë është që ne nuk jemi zotërues të jetës, që të vendosim kur ta marrim dhe kur jo jetën e pacientit. Në fakt dhe konsensusi i prindit apo kujdestarit për heqjen e ndihmës mjekësore është subjektiv që do të thotë se nuk mund të varet jeta e një njeriu në subjektivizmin e një tjetri. Pra, shoqëria jonë po ndryshon mënyrën e të menduarit, duke iu larguar përsëritjes dhe afruar asaj materialiste. Kjo pa mëdyshje shërben si katalizator për të gjitha fenomenet negative që kemi sot.

"E drejta për të vdekur" na lë të kuptojmë se sa shumë cinikë jemi bërë për jetën, aq sa i kemi dhënë asaj vlerë monetare. Sa më shpejt të kuptojmë se cilat nga qasjet e mësipërme janë më të mira për të formësuar një shoqëri vlerash, afatgjatë e ku paraja të shikohet si mjet e jo si qëllim, aq më shpejt do të reflektojmë mbi gjendjen tonë.

ISLAMI

është mëshirë për njerëzimin

M. Ali Eshmell

Islami është vëllazëri, sakrificë, mëshirë.

Siç dihet, njerëzia po përpëlitej në thatësinë e tmerrshme të egos dhe nuk kishte asnjë rrugëzgjdhje.

Por ja që nga qielli erdhi një mëshirë:

Islami.

Zemrat filluan të gjallërohen.

Siç dihet, skllëvër kishte shumë. Ata nuk kishin vlerë as sa një qime. Andaj ishte e pamundur për t'u mbrojtur nga kthetrat mizore.

Për këtë arsye, zbriti mëshira hyjnore dhe sollti një fuqi të madhe rahmeti: Islami.

Skllavëria mori fund dhe të gjithë u bënë robër të Zotit duke falur namaz krah për krah dhe në të njëjtin rresht.

Siç dihet, gratë ishin të pambrojtura. Ato ishin krijesat më të pavlefshme të shoqërisë. Vajzat e sapolindura varroseshin të gjalla. Ky tmerr pothuajse ishte shndërruar në një traditë të fortë dhe në një ligj të pashkelshëm. Lotët e të dhunuarve nuk i mposhtnin dot shpirtrat barbarë dhe mizorë. Papritur shpërtheu një burim mëshire që i mposhti dhe i kaloi të gjitha këto: Islami.

Vajzat u bënë begatia e zemrave dhe thesari i shtë-

pive. Grave iu dha një nder dhe fisnikëri e veçantë me deklarin: *"Xheneti është nën këmbët e nënave!"*

Siç dihet, të dobëtit dhe të varfrit gjithmonë poshtë-roheshin dhe shtypeshin. Virtyti dhe morali pothuajse nuk ekzistonin. Asnjë zgjidhje nuk arrinte dot t'i shuante hallet e njerëzve. Njerëzit shkatërroheshin nga sjelljet barbare dhe egoiste të tiranëve. Falënderimet qofshin për Allahun Teala, që së fundi dërgoi një mëshirë që ishte shpëtim për të gjithë: Islamin.

Zemrat e të pasurve dhe të të varfërve u bashkuan me njëra-tjetrën. Në sajë të këtij bashkimi, filloi një garë virtyti e papërkufizueshme.

Siç dihet, ndërmjet fiseve dhe grupeve nuk kishte ndonjë vëllazëri të vërtetë, por kishte çdo lloj armiqësie. Madje, nëse një njeri nuk kishte forcë, atë e hanin vëllazërit e tij.

Kësaj sate u vuri dorë drejtësia hyjnore, duke dërguar një mëshirë që themeloi një vëllazëri, e cila i bënte besimtarët t'i ndanin me të tjerët shtëpinë dhe pasurinë e tyre: Islamin.

Zemrat filluan të mendonin së pari për vëllain e tyre. Në sajë të kësaj, besimtarët u bënë altruistë edhe nëse vetë kishin nevojë. Edhe nëse ishin duke vdekur nga

etja, së pari i jepnin vëllait të tyre për të pirë.

Siç dihet, kafshët e shkreta nuk kishin asnjë të drejtë nën zotërimin e njerëzve të egër. Ato rënktonin nën dhimbjet që u shkaktonin kërbaçët. Edhe pemët dhe bimët ishin në gjendje të mjerueshme. Së fundi erdhi një mëshirë që i sollti njerëzit në vete dhe u injektoi vetëdijen: "Çdo gjë është amanet i Zotit. Për çdo gjë do të jepet llogari!"

Islami.

Në këtë mënyrë, morën frymë lehtësisht edhe krijesat e tjera. Tashmë u edukuan zemra që thoshin:

"Nëse ujku ha një dele buzë lumit Tigër, drejtësia hyjnore do të kërkojë llogari nga Umeri..."

Sepse Islami erdhi me një libër mëshirë i cili e kishte "Lexo!" urdhrin e parë.

Së pari u tregoi njerëzve mëshirën, u mësoi dhe i bëri ta përjetonin atë. Për ta shprehur këtë të vërtetë, Allahu i Lartësuar thotë:

"Ne ta kemi zbritur ty (o i Dërguar) Librin, vetëm që ti t'u sqarosh atyre çështjet, për të cilat ata nuk pajtoheshin, si dhe që të jetë udhërrëfyes e mëshirë për njerëzit që besojnë." (Nahl, 64)

"Allahu zbret nga qielli ujë me të cilin ngjall tokën pasi është tharë! Kjo, në të vërtetë, është shenjë e qartë për njerëzit që duan të dëgjojnë." (Nahl, 65)

"O njerëz, ju ka ardhur këshillë (Kurani) nga Zoti juaj, shërim për zemrat tuaja, udhëzim dhe mëshirë për besimtarët. Thuaj: "Me dhuntinë e Allahut dhe mëshirën e Tij - vetëm me këto le të gëzohen! Kjo është më e mirë se ajo që grumbullojnë." (Junus, 57-58)

Ja, Islami, i cili erdhi me një libër burimi mëshirë të atillë, i sollti njerëzisë shërimin e vërtetë. Zemrat e sëmura dhe të dërmuara gjetën shpëtim me mëshirën që sollti ai. Mjeranët që kishin devijuar nga rruga e drejtë, gjetën udhërrëfyesin e vërtetë. Edhe shkretëtirat e thata u zhytën në mëshirë me Islamin.

Në këtë mënyrë, Islami i takoi robërit me Mëshiruesin në boshtin e mëshirës. Ata i drejtoi te audiencia e Rrahmanit dhe i stolisi me shfaqjet e mëshirës. Të fshehtat e jetës dhe të shpëtimit të përhershëm ua mësoi nëpërmjet mëshirës me këto shprehje hyjnore:

"(Allahu është) i Gjithëmëshirshmi. Ua ka mësuar Kuranin (robërve të Tij). Ka krijuar njeriun dhe i ka mësuar atij të folurit e qartë. Dielli dhe Hëna ndjekin rrugën e caktuar. Bimët dhe pemët i përulen (Allahut). Ai e ka ngritur qiellin lart dhe ka vënë Balancën (për çdo gjë), që ju të mos e shkelni atë. Prandaj matni drejt e mos hani në peshë!" (Rrahman, 1-9)

Kjo mëshirë, e cila është shpëtim për njerëzimin, e mbushi Mekën dhe Medinen me paqe, vëllazëri, sakrificë dhe begati. Pastaj u përhap në të gjitha kontinentet duke i përqaftuar zemrat.

Ligësia dhe mohimi i Zotit gjithmonë u mposhtën kundrejt asaj mëshirë të delirë.

Gënjeshhtarët ikën të tërbuar nëpër foletë e tyre si

minjtë.

Ndërsa tradhtarët u strehuan pas fjalëve të tyre të pavërteta që i shpifën vetë duke filluar që në ditët e para kundrejt kësaj mëshirë plot begati, me të cilën nuk mund të luftonin haptazi dhe pa e shtrembëruar të vërtetën. Por prapë se prapë humbën. Edhe një i shkujdesur që pati shkruar shpalljen, i shkoi pas djallit të mallkuar dhe ra në gabimin e atyre duke mos e kaluar sprovën hyjnore. Për shkak të kësaj edhe u shkatërrua. Mevlana tregon:

"Para Osmanit ishte një shkruar tjetër që përpiquej t'i shkruante me kujdes ajetet që shpallehin. Kur Pejgamberi ia thoshte ajetet që i shpallehin, ai i shkruante në çdo lloj flete.

Kur drita e shpalljes e kaploi edhe atë shkruesin, në zemrën e tij lindën disa urtësi.

I Dërguari i Allahut (a.s.), i shprehte një lloj urtësitë që lindnin në zemrën e atij. Ai person i shkretë, për shkak të këtyre devijoi nga rruga e drejtë. Pastaj filloi të fliste budallallëqe:

"Çfarëdo që thotë Pejgamberi, i cili ndriçohet me nurin e Allahut, ato të vërteta i frymëzohen edhe zemrës sime."

Reflektimi i zi i këtij mendimi, u pasqyrua te i Dërguari i Allahut (a.s.). Ndëshkimi i Allahut erdhi te ai shkruar. Në këtë mënyrë, edhe u përjashtua nga shkrimi i shpalljes, edhe doli nga feja. Atë e kaploi urrejtja dhe u bë armiku i të Dërguarit të Allahut (a.s.) dhe i fesë islame.

I Dërguari i Allahut (a.s.), një herë i tha: "O qafir inatçi! Përse tani ngele pa dritë dhe je bërë i zymtë meqë drita ishte te ti? Sikur të ishe një burim i dritës hyjnore, a do të shpërthente ky ujë i zi nga ti?"

(O ti njeri që ke përfituar nga drita hyjnore! Merr mësim nga kjo fatkeqësi! Merr mësim, në mënyrë që)

Edhe ti të mos e shohësh të madhe veten tënde, të mos gjesh ndonjë gjë te vetja jote dhe të mos devijosh nga rruga e drejtë për shkak të atij mendimi!"

Edhe sulmi i atij shkruarit ndaj Islamit, në të vërtetë, ishte sfidë e hapur ndaj fjalës hyjnore, e cila është plot mëshirë për besimtarët. E vërteta është kjo:

"Meqë ti mund t'i bëje këto kur ishe pranë Pejgamberit, domethënë, kur nuk ishe i lirë të bëje ç'të doje, eja tani dhe tregojë aftësinë tënde si të dëshirosh! Eja dhe shkruaj vetëm dy ajete!"

Ja, kjo është urtësia hyjnore.

Dezertimi e mashtrimi i atij shkruarit dhe vërtetësia e librit të shenjtë, i cili është mëshirë, doli qartazi në pah. Ajete thotë qartazi:

"Në tregimet e atyre (të dërguarve) ka këshilla për ata që janë me mend. Ky (Kuran) nuk është tregim i trilluar, por ai është vërtetues i atyre (librave) që janë shpallur para tij, është shpjegues i çdo gjëje dhe udhërrëfyes e mëshirë për njerëzit besimtarë." (Jusuf, 111)

Sigurisht se kjo e vërtetë është e qartë për ata që kërkojnë mëshirën hyjnore.

Ndërsa për ata që i binden nefsit e shejtanit dhe që kërkojnë mëshirën në pamjen e jashtme, por që në të vërtetë kërkojnë ndëshkimin, është një lajmëtar i një fatkeqësie të madhe.

Për ata që e kundërshtojnë është shtrëngim në shpirt.

Për të mjerët është një pengesë që u vë perde qejfeve të tyre.

Veçanërisht për armiqtë e Islamit, është një makth i vërtetë.

Për këtë arsye, armiqtë e tërbuar, ngaqë e dinin se nuk mund të luftonin kundër dëlirësisë dhe mëshirës së Islamit duke vënë në pah papastërtinë dhe baltën e tyre, zgjodhën që ta luftonin Islamin dhe myslimanët duke u shfaqur sikur në përgjithësi ishin me të vërtetën. Kjo e vërtetë qëndron edhe pas përpjekjes hipokrite që bota perëndimore po bën për ta shfaqur Islamin të shëmtuar këta dy shekujt e fundit. Edhe këto fjali që i përdorin ndërmjet tyre, janë një argument i qartë për atë që thamë më lart: "Ne nuk mund të matemi me Islamin, sepse Islami është në avantazh nga të gjitha aspektet. Mbi të gjithë, libri i shenjtë i tij nuk është prishur aspak. Përveç të tjerash, Islami i pranon profetët e tjerë që kanë ardhur para tij dhe shfaq një linjë të qëndrueshme. Ndershmërinë dhe drejtësinë e ka të përsosur. Nëse nuk arrijmë ta ndalojmë, në mënyrë që të mos shpjegohet siç është, i gjithë perëndimi do të bëhet mysliman. Për këtë arsye, jemi të detyruar të gënjejmë në lidhje me Islamin dhe për ta shfaqur të keq e të ndryshëm nga ç'është. Edhe pse jemi të vetëdijshëm për përsosmërinë e tij, prapë se prapë jemi të detyruar t'i hedhim baltë. Gjithashtu jemi të detyruar që të nxjerrim anarki e tragjedi për t'ia mëshuar Islamit. Jemi të detyruar të nxjerrim sekte që shkaktojnë konflikte dhe luftëra dhe t'i nxisim ato. Vetëm në këtë mënyrë mund të luftojmë me Islamin. Vetëm në këtë mënyrë mund t'i ftohim njerëzit nga Islami. Metoda që duhet të përdoret gjithmonë është t'i afrosh nga e djathta dhe ta hedhësh në kurth nga e majta..."

Nën të gjitha turbullirat që përfundojnë me vdekje masive dhe trazirat që përfundojnë me fatkeqësi kolasale, gjenden këto të vërteta të hidhura.

Andaj ne duhet të marrim mësim me një durim të madh dhe me një vetëdije të lartë. Këtë mësim duhet ta marrim duke parë veçanërisht ngjarjet që janë përjetuar në kohën e të Dërguarit të Allahut (a.s.).

Përsëri le ta dëgjojmë Mevlanën: "O besimtar që ke halle!

Hipokritët deshën ta vinin në lojë (me hile dhe mashtrim) edhe të Dërguarin e Allahut (a.s.). Ata patën thënë:

"Le të ndërtojmë një xhami për ta lartësuar fenë e Ahmetit, domethënë, Islamin."

Ndërkohë qëllimi i atyre nuk ishte për të lartësuar fenë, por për të dezertuar nga feja.

Në këtë mënyrë, ata bënë një lojë të rrezikshme dhe

ndërtuan një xhami tjetër përveç xhamisë së Kubës që i Dërguari i Allahut (a.s.), ia pati hedhur themelet më parë.

Dyshemeja, tavani dhe kubeja e kësaj xhamie të re ishin të stolisura. Në të vërtetë, ata dëshiron vetëm të përçanin xhematin e xhamisë së Kubës duke bërë një xhami të re.

Ata shkuan te i Dërguari i Allahut (a.s.), për t'iu përgjëruar dhe u ulën në gjunjë si deveja. I thanë:

"O i Dërguari i Allahut! A nuk bën sikur të vini qoftë edhe një herë të vetme për ta nderuar atë xhami? Në këtë mënyrë, edhe ai vend të shenjtërohet me këmbët e tua të bekuara dhe emri yt fisnik të mos harrohet deri në Kiamet?"

Pa dyshim se kjo xhami është bërë për të falur namaz në ditë me reshje, në ditë me re, në ditë të vështira dhe në ditë me skamje.

Nëse vjen ndonjë i huaj, le të gjejë vend aty dhe t'i bëhet mirësi! Kjo ndërtesë shërbimi është bërë për të arritur begatinë dhe për të fituar sevape.

Ne dëshirojmë që feja të përhapet në çdo vend, sepse ushqimi i hidhur shndërrohet në të ëmbël kur hahet bashkë me miqtë.

Qoftë edhe për një çast, eja, nderoje atë vend, na pastro nga mëkatet dhe na prezanto me sahabët e tu!

Prandaj shfaq mirësinë dhe gëzoje si xhaminë, ashtu edhe ata që gjenden në xhami!

Ne e dimë se ti je një hënë dhe ne jemi errësira.

Ejani te ne qoftë edhe një çast, në mënyrë që nata e errët të ndriçohet dhe të shndërrohet në ditë me fytyrën tënde të bekuar, o ti diell që i ndriçon shpirtat me bukurinë tënde!

Në këtë mënyrë, ata i thanë gënjeshtra të ëmbla të Dërguarit të Allahut (a.s.), i bënë hile dhe pandehën se e mashtruan.

Çfarë të keqet do të kishte sikur ata hipokritët të besonin, t'i thoshin këto fjali nga zemra dhe të arrinin mirësinë e Zotit (xh.sh)?

O miq!

Fjalët që nuk dalin nga shpirti dhe zemra, por vetëm nga gjuha, u ngajnë barërave të gjelbër që rriten në mbeturina.

Sigurisht se edhe Pejgamberi i butë dhe i mëshirshëm nuk bëri asgjë tjetër përveçse u buzëqeshi dhe u tha në rregull. Ai i falënderoi ata dhe i gëzoi duke u thënë se do t'ua plotësonte dëshirën.

Por ja që hilet e atyre i shfaqeshin një nga një Pejgamberit siç shfaqen qimet në qumësht.

Por Pejgamberi i mëshirshëm bënte sikur nuk e shikonte qimen dhe lavdëronte qumështin.

Pejgamberi i madh, i cili ishte deti i mirësisë dhe bujarisë, tha me shumë të drejtë: "Unë ndjej më shumë dhembshuri për ju se sa ju për veten tuaj!"

Përsëri tha: "Një burrë ndezi një zjarr. Delet dhe të vegjlit e deveve përpiqeshin për t'u hedhur në zjarr.

Ndërsa burri përpiqej t'i ndalonte. Edhe unë ju kam kapur për brezi dhe përpiqem t'ju ndaloj që të mos hidheni në zjarr. Ndërsa ju përpiqeni të më ikni nga duart." (Xhami'u-Sagir, vëll. II. Fq. 136)

Domethënë, ju vraponi nga ajo anë dhe dëshironi të hidheni në zjarr, ndërsa unë përpiqem t'ju ndaloj duke ju kapur me dorë.

Së fundi, kur i Dërguari i Allahut (a.s.), u ngrit dhe dëshiroi të shkonte atje, Allahu i dha urdhër duke i thënë:

"O i Dashuri Im! Mos i dëgjo fjalët e këtyre karkanxholëve dhe mos i prano propozimet e atyre!"

Sepse hipokritët e fëlliqur deshën ta mashtronin dhe bënë të kundërtën e atyre fjalëve që thanë.

Qëllimi i atyre nuk ishte gjë tjetër përveçse mashtrim dhe dredhi.

Ata ndërtuan një xhami mbi urën e xhehenemit dhe pandehën se do të mashtronin Allahun.

Qëllimi i atyre ishte që t'i fusnin në luftë sahabët e të Dërguarit të Allahut (a.s.), me njëri-tjetrin. (Domethënë, do t'i përçanin besimtarët duke e tërhequr te xhamia e tyre një pjesë të myslimanëve të Kubës) Nga do ta dinin hipokritët epërsinë që kanë besimtarët, të cilët i besojnë Zotit (xh.xh)?

Ata patën planifikuar të sillnin aty një çifut nga Shami. Çifutët që gjendeshin aty, u pëlqente shumë ligjërimi i atij.

I Dërguari i Allahut (a.s.), u tha: "Unë mund të vij, por tani jemi në rrugë dhe po shkojmë në luftë. Kur të kthehem nga lufta, do të vij te ajo xhami!"

Në këtë mënyrë, mori masa kundrejt atyre.

I Dërguari i Allahut (a.s.), shkoi në Tebuk dhe veproi me largpamësi kundër atyre hipokritëve të tërbuar dhe mashtrues.

Kur Pejgamberi u kthye nga lufta, hipokritët erdhën përsëri dhe i kërkuan që ta mbante premtimin e dhënë më parë.

Allahu i Lartësuar e urdhëroi: "O Pejgamber! Thuajua haptazi tradhtinë atyre. Shprehua qartë edhe nëse fundi i kësaj do të jetë luftë dhe mos hezito!"

I Dërguari i Allahut (a.s.), menjëherë u tha: "O njerëz mashtrues! Heshtni, në mënyrë që të mos ua nxjerr në pah të fshehtë tuaj!"

Por kur më vonë ua nxori në pah disa prej kurtheve dhe të fshehtëve të atyre, punët u keqësuan. Të dërguarit e hipokritëve filluan të thoshin:

"Qoftë larg! Qoftë larg!"

Secili prej hipokritëve mori nën krahë një fletë Kurani dhe erdhën pranë të Dërguarit të Allahut (a.s.), për ta mashtruar përsëri.

Ata filluan të betoheshin, sepse betimin e kishin mburojë dhe traditë.

Njeriu që nuk është i ndershëm, nuk ka besnikëri ndaj fesë. Për këtë arsye, gjithmonë e prish betimin që bën.

Ndërsa njerëzit e ndershëm nuk kanë nevojë të betohen, sepse ata kanë dy sy të ndritshëm që e ndajnë të

mirën nga e keqja.

Mosmbajtja e fjalës së dhënë dhe prishja e betimit burojnë nga budallallëku. Mbajtja e betimit dhe shfaqja e besnikërisë është punë e njeriut të pastër dhe të devotshëm.

I Dërguari i Allahut (a.s.), u tha: "A t'i besoj betimit tuaj, apo betimit të Allahut Teala?"

Hipokritët erdhën përsëri me Kuran në duar duke u shfaqur sikur ishin agjërueshëm dhe u betuan:

"Betohemi në Kuranin Fisnik, i cili është i pastër dhe i drejtë, se në ndërtimin e asaj xhamie shpresohet kënaqësia e Allahut. Aty nuk ka asnjë dredhi. Aty ka vetëm dhikër për Zotin (xh.sh), vëllazëri dhe miqësi.

I Dërguari i Allahut (a.s.), u tha: "Zëri i Allahut vjen në veshin tim si një zë që kthehet prapa nga larg, si jehonë. Andaj, o të shkujdesur! Allahu ua ka vulosur dhe mbyllur veshët, në mënyrë që të mos e dëgjoni zërin e Tij.

Zëri i Allahut më vjen qartë. Për këtë arsye, siç mund ta ndaj të pastrën nga e papastra, edhe atë mund ta ndaj nga zërat e tjerë.

Hipokritët ishin të paafte kundrejt dritës së shpalljes, andaj përsëri filluan të betoheshin:

"Allahu i Lartësuar e ka quajtur kallkan betimin, domethënë, mburojë. Si mund ta hedhë ushtari mburojën përgjatë luftës?"

I Dërguari i Allahut (a.s.), përsëri i përgënjeshtroi ata. Por sidoqoftë përsëri përdori fjalët të buta dhe u tha: "Përsëri po gënjeni!"

Për shkak të mendimeve me qëllim të keq që kishin hipokritët, i Dërguari i Allahut (a.s.), e anuloi premtimin e tij me urdhër të Allahut Teala. Pasi ndodhi kjo, njërit prej sahabëve i erdhi në zemër ndjenja e mohimit dhe për një moment mendoi: "Përse i turpëron Pejgamberi këta njerëz të moshuar dhe me mjekra të bardha?"

Ku është fisnikëria? Ku është mbulimi i gabimit? Ku është turpi?"

A nuk ka qenë Pejgamberi (a.s.), ai që ka mbuluar me qindra mijëra gabime?

Ai mendoi kështu, por pas pak iu zverdh fytyra për shkak të këtij mendimi që pati për të Dërguarin e Allahut (a.s.) dhe u ndje i turpëruar. Menjëherë u pendua me zemër e shpirt. Ai e kuptoi se fatkeqësia e të qenët mik me hipokritët, e shëmton edhe besimtarin dhe e hedh në mëkate.

Sahabi filloi t'i përgjërohej Zotit (xh.sh): "O Zoti im që i di të gjitha të fshehtat! Më shpëto nga këto mendime!"

Siç nuk e kam shikimin në dorë, gjithashtu edhe zemrën nuk e kam në dorë. Po ta kisha në dorë zemrën, menjëherë do ta digjja me zemërim."

Ndërkohë që ishte i zhytur në këto mendime, e kaploi gjumi.

Në ëndërr e pa xhaminë e hipokritëve të mbushur plot me papastërti.

Gurët e xhamisë ishin shkatërruar nga papastërtia.

Ndërmjet gurëve dilte një tym i zi.

Ai tym i hyri në gojë dhe në fytyrë atij që e pa këtë ëndërr dhe ia dogji gojë. Ai u hodh përpjetë nga tmerri i atij tymi shkatërrues dhe u zgjua nga gjumi.

Në atë moment, menjëherë ra në sexhde dhe qau për një kohë të gjatë:

“O Zoti im! Këto janë shenjat e mohimit!

Ndëshkimi dhe poshtërimi janë më të mirë për mua se sa butësia dhe dhembshuria që desh më ndau nga drita e besimit.”

Të gjithë sahabët panë një ëndërr të qartë në lidhje me atë xhami. Në këtë mënyrë, qëllimi që hipokritët kishin në ndërtimin e asaj xhamie, doli në pah.

Nëse i tregoj një nga një këto ëndrra, do të besonin plotësisht, do të pastroheshin, do të ndjenin kënaqësi shpirtërore dhe lumturinë zemrat e tyre ata që dyshojnë.

Të gjithë duhet ta dimë se urtësitë e Kuranit Fisnik janë si pasuria e humbur e besimtarit. Sigurisht se të gjithë e njohin menjëherë gjënë e tyre të humbur.

Kur doli në pah se xhamia që ndërtuan hipokritët nuk ishte një xhami e vërtetë, por një vatër dredhie dhe një vend kurthi, i Dërguari i Allahut (a.s.), urdhëroi që ajo ndërtesë të shkatërrohet dhe ai vend të bëhej pikë e hedhjes dhe grumbullimit të mbeturinave.

Ata që e ndërtuan xhaminë, domethënë, hipokritët ishin falsë si vetë xhamia që bënë. Qëllimi që kishin ata në ndërtimin e kësaj xhamie, ishte si qëllimi i gjuetarit që hedh farëra në kurth për të kapur gjahun e tij. Ajo nuk ishte vepër bujarie. Copa e mishit që peshkatori vendos te grepi, nuk është një mirësi, bakshish apo bujari për peshqit.

I Dërguari i Allahut (a.s.), i cili është prijës në drejtësi, e dogji dhe e shkatërroi atë xhami që nuk ishte e njëjtë me xhaminë e Kubës.

Edhe gjendja e një njeriu me besim dhe e një njeriu pa besim në varret e tyre, të cilat gjenden në tokë, nuk janë të njëjta, por janë të ndryshme. Çfarë mund të them unë në lidhje me ndryshimet e gjendjeve në botën tjetër?

O udhëtar i rrugës së Zotit!

Mate mirë punën që bën dhe gjendjen tënde, bëj shumë kujdes, në mënyrë që të mos ndërtosh ndonjë xhami si xhamia Dirar dhe të nxjerrësh përçarje!”

Ky paralajmërim na tregon se:

Vëllazërinë islame duhet ta rrisim me sinqeritet dhe me shumë vetëdije krahas çdo gjëje. Atë duhet ta bëjmë si “Bun’jan Marsus”, si një ndërtesë të fortë, në mënyrë që xhamitë Dirar të mos e përçajnë umetin e Muhamedit (a.s.). Në lidhje me këtë çështje, veçanërisht për ta mbrojtur vëllazërinë, në vend që të fajësojmë njëri-tjetrin për lojërat që të tjerët bëjnë me ne, duhet të marrim në llogari veten tonë. Të mos harrojmë se një personalitet të lartë si Umeri, radijallahu anh, përçarja nuk e preku asnjëherë ngaqë gjithmonë e merrte veten në llogari duke thënë: “Vallë, a jam unë një hipokrit?”

Nën dritën e kësaj vetëdije, veçanërisht ngjarja e xha-

misë Dirar, është si një pasqyrë e qartë për të kuptuar lojërat që po bëhen mbi myslimanët e të gjithë botës.

Allahu i Madhëruar gjithmonë i ka ekspozuar ata që janë përpjekur t’i bëjnë këto lojëra dhe të nënçmojnë Islamin dhe e ka mbrojtur fenë e qartë për të cilën ka premtuar se do ta ruajë deri në Kiamet. Në ajetin fisnik thuhet:

“Mohuesit thonë për besimtarët: “Nëse (Kurani) do të ishte ndonjë gjë e mirë, ata nuk do ta kishin besuar atë para nesh!” E përderisa ata nuk e pranojnë udhëzimin e tij, ata thonë: “Ky është një trillim i lashtë!” (Ahkaf, 11)

Por ja që hipokritët nuk e kuptojnë. Në një ajet tjetër Allahu Teala thotë:

“Kush kërkon tjetër fe përveç Islamit, nuk do t’i pranohet dhe ai në botën tjetër do të jetë i humbur.” (Al Imran, 85)

Ja, kjo është gjendja e atyre.

Edhe përfaqësuesit e tyre të sotëm po ndjekin të njëjtën rrugë.

Ndërkohë që përdorin çdo lloj mashtrimi, në mënyrë që ta përmendin Islamin, që është fe e mëshirës, bashkë me terrorizmin, bëjnë sikur nuk i shohin këto fjali që i kanë shkruar duke e manipuluar:

“Zoti i ushtrive thotë: “... Vriti, shkatërrojua atyre çdo gjë, mos i mbro, vriti të gjithë që nga burrat e deri te gratë, që nga fëmijët e deri te foshnjat, që nga demat e deri te delet, që nga devetë e deri te gomarët!” (I. Samuel, 15, 2-3)

“...Vritini, të mos ju trembet syri dhe mos kini mëshirë! Vritini për t’i shkatërruar të moshuarit, të rinjtë, vajzat e reja, fëmijët dhe gratë!” (Hezekiel, 9, 4-6)

“...Të vegjlit e tyre do të përplasen për toke, shtëpitë do t’u shkatërrohen dhe grave të tyre do t’u merret nderi.” (Ishaja, 13, 15-16)

Ka kaq shumë vrasje masive të kësaj natyre sa që mund të shkruhen libra voluminozë në lidhje me to... Ja tmerret që po përjetohen në lindjen e mesme kohët e fundit... Gjëja më e çuditshme e kësaj tragjedie, e këtyre vrasjeve masive dhe e këtyre barbarizmave është nijeti i mirë, humanizmi dhe injektimi i demokracisë. A mund të jetë shkak humanizmi dhe injektimi i demokracisë për këto tragjedi, vrasje masive, barbarizma, dhuna dhe spastrime etnike?

Pastaj vijnë përpjekjet për ta nënçmuar Islamin, që është fe e mëshirës. Mevlana ka një përgjigje të shkëlqyer për njerëzit e tillë:

“Detinukndyhet për shkak se kanë pirë ujë qentën të të.”

Allahu i Lartësuar na dhëntë të gjithëve shpëtimin e përhershëm, na mbrojtë prej dëmeve të hipokrizisë dhe na bëftë prej zemrave që e shohin fytyrën e qeshur të Islamit, që e forcojnë vëllazërinë, që shfaqin sakrificat dhe që veprojnë me mëshirë siç na mëson Islami!.. Amin!..

Të udhëtosh

Edison Çeraj

Një nga gjërat e vyera që mund të marrim nga udhëtimet është se ato na kujtojnë ose na vetëdijësojnë se ne nuk jemi qendra e botës, se gjërat nuk sillen përreth nesh. Në fakt, thuhet se ai që zakonisht rri në një vend, duke mos lëvizur asnjëherë apo shumë rrallë nga vendi i tij, i ngjan ujit të ndenjtur, dhe e dimë shumë mirë se cili është ndryshimi ndërmjet ujit të ndenjtur dhe atij që rrjedh vazhdimisht.

Në njëfarë kuptimi, udhëtimet janë po aq të nevojshme sa vetë ajri për shëndetin, ajër i cili, meqë ra fjala, të shoqëron hap më hap në çdo udhëtim, duke i ndryshuar aroma nga njëra hapësirë në tjetrën, por jo esenca. Pra, kemi të bëjmë me një ajrim të brendshëm.

Takimi me njerëz të cilët mendojnë e besojnë ndryshe nga ne, që e organizojnë përditshmërinë ndryshe nga ne, që kanë rite e festa të ndryshme nga tonat, që kanë zakone të ndryshme, që ushqehen e vishen tjetërsoj nga ne e kështu me radhë, zaten, përbën edhe gjënë më të rëndësishme të një udhëtimit, ngaqë, për rrjedhojë, sado qëndrestarë qofshim në tonën (një lloj ngërçi nga i cili vuajnë jo pak njerëz), prapëseprapë do shkëmbejmë diçka, qoftë edhe mënyrën/komunikimin e përshëndetjes; dhe e gjithë kjo shënon një përbushje qenësore.

Një prej gjërave të parëdorshme për një udhëtar është se duhet të jetë i hapur ndaj tjetrit, jo në kuptimin që duhet ta dojë apo të pranojë çdo gjë që vjen nga tjetri, por, mbi të gjitha, ngaqë gjithnjë do kemi çfarë të marrim e të mësojmë, për të kuptuar kështu më mirë veten, atë çfarë ne mendojmë e veprojmë, pikërisht duke përjetuar gjendjen e mrekullshme të krahasimit. Domethënë, kur ta kemi njohur disi tjetrin, në vendin e të cilit kemi shtegtuar përkohësisht, atëherë mbase mund të marrim një qëndrim me veten në lidhje me ato ndjenja që përcaktojnë marrëdhëniet mes njerëzve.

Pak a shumë është si me fenomenin e gjuhëve, që, vetëm atëherë kur arrijmë ta njohim a ta mësojmë mirë një gjuhë të huaj, në të njëjtën kohë arrijmë të mësojmë edhe avantazhet dhe mangësitë e gjuhës

sonë, pra thellohemi edhe më shumë në të, dhe kështu ndodh edhe pasurimi i gjuhëve.

Ndoshta një nga përjetimet më të forta për një udhëtar është ai që ka të bëjë me frikën dhe shpresën. Kur udhëtari takon njerëz dhe vende të panjohura, natyrisht që ata me të cilët haset mund t'i bëjnë vend dhe ta afrojnë, por mund të ngajë edhe e kundërta. Por, në fakt, nuk është tamam kjo ajo që ndez te udhëtari gjendjen e shpresës apo të frikës, apo një gjendje të dyzuar midis këtyre, por është nevoja qenësore për t'u përbushur së brendshmi ajo që zakonisht njihet si "të ndihesh mirë", dhe, nga ana tjetër, frika se mos kjo nuk arrihet, dhe së këndejmi, nëse nuk përjetohet përbushja, atëherë vendin e saj e zë frika, frika nga ajo që të trazon e të lëkund, që nuk ta plotëson atë pritshmërinë e matur që ne farkëtojmë brenda vetes, dhe që me të drejtë presim që të ushqehet disi.

Në thelb, udhëtimi nuk përfundon asnjëherë, nuk ka një cak, pavarësisht faktit që ne ndodhemi në kushtet kushtëzuese të kohës e të hapësirës dhe në këtë mënyrë a në ndonjë tjetër që nuk është e thënë ta shprehim saktësisht nëpërmjet fjalës, udhëtimi lidhet me pafundësinë; sepse është njëmend e fortë brenda nesh një shtysë e cila na nxit vazhdimisht të ecim, të kërkojmë, si brenda vetes, por po aq edhe së jashtmi, duke kërkuar atë që rëndom shënjohe si "vendi ideal", por që në të vërtetë synohet nga të gjithë. Këtë e bëjmë sepse nuk bëjmë dot ndryshe.

Në këtë kuptim çdo njeri është një lloj pelegrini, dhe në njëfarë mënyre nuk bën dot pa një lloj peligrinazhi.

Kemi edhe një letërsi të tërë e cila na ka dhënë personazhe udhëtarë të këtij konteksti, të cilët kanë zënë vend njëherë e mirë në kujtesën e botës, siç është rasti me Gilgameshin, Uliksin, udhëtimi imagjinar i Dantes në shoqërinë e Virgjilit te *Komedia hyjnore*, shtegtimit te *Njëmijë e një netët*, Don Kishoti, Guliveri, udhëtimi i pamundur i fshatarit të Kafka-s në tregimin *Para portës së ligjit* e shumë të tjerë.

Pavarësisht se kur udhëtojmë duket sikur po e tejkalojmë veten për t'u dhënë asaj që do na dalë përpara, në thelb secili udhëton drejt vetes.

Qëndrueshmëria në Islam

Sufjan bin Abdullahu tregon: “E pyeta të Dërguarin e Allahut, (a.s.): ‘O i Dërguari i Allahut! Më mëso diçka nga Islami, për të cilën nuk do të kem nevojë të pyes të tjerët.’ Ai më tha: “Thuaj besova Zotin, pastaj bëhu i qëndrueshëm në kryerjen e veprave të mira”¹.

Sahabiu i nderuar kërkoi nga Profeti (a.s.), që t’i mësonte diçka përmbledhëse rreth Islamit, në mënyrë që ai të mos kishte më nevojë të pyeste të tjerët rreth tij. Profeti (a.s.), i tha: “Thuaj besova Zotin”, d.m.th. ripërtërije besimin tënd tek Allahu me zemër dhe me gojë, që të mbash gjithnjë parasysh të gjitha kuptimet e Islamit dhe të Imanit. Pastaj, i tha: “Bëhu i qëndrueshëm në kryerjen e veprave të mira”, d.m.th. të jesh vazhdimisht i vëmendshëm që të zbatosh urdhrat e Allahut dhe të mos i shkelësh ndalesat e Tij.

Në Kuranin famëlartë fjala el-istikame përmendet afërsisht 49 herë.

Fjala el-istikame në kuptimin gjuhësor do të thotë: mosshtrëmbërim, mosmënjanim. Kurse, për sa i përket kuptimit të kësaj fjale si term fetar, Ibn Rexheb el-Hanbeli (një prej dijetarëve të spikatur të kohës së tij lindur në vitin 736 H dhe vdekur në vitin 795 H) thotë: “El-Istikame është ndjekja e rrugës së drejtë, fesë së qëndrueshme pa u mënjanuar djathtas apo majtas. Ajo përfshin kryerjen e të gjitha detyrave fetare publike dhe jopublike dhe braktisjen e të gjitha ndalesave të tilla.”²

VEPRAT QË E NDIHMOJNË NJERIUN TË JETË I QËNDRUESHËM NË FE:

1- Leximi i Kuranit dhe përpjekja për t’a kuptuar atë sa më mirë.

1. Muslimi.

2. Xhamiu'l-Ulum vel-hikem.

2- Besimi në Allahun dhe veprat e mira. Zoti (xh.sh), thotë:

“Allahu i forcon besimtarët me fjalë të qëndrueshme në këtë botë dhe në botën tjetër...”³ Katade në komentimin e këtij ajeti thotë: “Në këtë botë i forcon me vepra të mira, ndërsa në botën tjetër i forcon në var!”

3- Meditimi rreth tregimeve profetike. Allahu (xh.sh), thotë: **“Ne po t’i tregojmë ty disa nga historitë e të dërguarve, për të ta forcuar zemrën...”**⁴

4- Lutja (dua’ja). Prej cilësive të besimtarëve të mirë është se ata i drejtohen Allahut me lutje, duke kërkuar që Ai t’i forcojë në Fenë e Tij.

Allahu në Kuran na tregon mënyrën se si luten besimtarët: **“Zoti ynë! Mos lejo që zemrat tona të shmangen (nga e vërteta), pasi na ke udhëzuar në rrugën e drejtë...”**⁵ Pejgamberi (a.s.), shpesh herë lutej me këto fjalë: «O Allah që ndryshon drejtimin e shikimit dhe të zemrës, të kërkoj që ta forcosh zemrën time dhe ta bësh të qëndrueshme në fenë tënde!»⁶

5- Dhikri (Përmendja e Allahut). Allahu (xh.sh), thotë: **“...Vërtet, zemrat qetësohen duke përmendur Allahun!”** Pejgamberi (a.s.), ka thënë: “Shembulli i atij që e përmend Allahun dhe atij që nuk e përmend është si shembulli i të gjallit me të vdekurin.”⁸ Përmendja e Allahut është prej gjërave që e ndihmon shumë njeriun të qëndrojë në fe, ashtu siç e ka bërë Allahu përmendjen e Tij shkak për qëndresë në betejë, Allahu i

3. Ibrahim, 27.

4. Hud, 120.

5. Al’Imran, 8.

6. Ahmedi.

7. Er-Ra’ad, 28.

8. Buhariu.

madhëruar thotë: **“O besimtarë, kur të ndesheni me ndonjë forcë armike, qëndroni të patundur dhe përmendni shumë Allahun që të fitoni!”**⁹

6 - Bëj diçka për Islamin. Nëse dëshiron të jesh i qëndrueshëm, jep edhe ti kontributin tënd për fenë. Zoti (xh.sh), thotë: **“O besimtarë, nëse e ndihmoni Allahun, edhe Ai do t’ju ndihmojë dhe do t’ju bëjë të qëndroni fort në këmbët tuaja.”**¹⁰

7- Shoqëria e mirë. Zgjedhja e shoqërisë së mirë e ndihmon njeriun të qëndrojë në rrugën e drejtë. Allahu i madhëruar thotë: **“Qëndro me ata që i luten Zotit të vet në mëngjes dhe mbrëmje, duke dëshiruar kënaqësinë e Tij dhe mos i shmang sytë nga ata (tek të tjerët), duke dëshiruar stolitë e kësaj jete...”**¹¹

Ukbe ibn Meit ishte një nga kundërshtarët më të egër dhe të pamëshirshëm të Profetit (a.s.). Ai e trajtonte shumë keq Profetin (a.s.), e fyente dhe e poshtëronte para gjithë njerëzve. Ky njeri mbeti i vrarë në betejën e Bedrit. Ndoshta është e çuditshme, por ky njeri gati sa nuk e pranoi Islamin. Shkaku që e shtyu të largohej nga ky vendim dhe kjo dëshirë, është shoku i tij Ebu Xhehli. Kur filloi të ndjejë diçka për Islamin, ai shkoi dhe i tregoi Ebu Xhehilit. Me ta dëgjuar, Ebu Xhehli i tha: «Miqësisë sonë i vjen fundi, nëse nuk shkon tek Muhamedi dhe ta pështysh në fytyrë.»

Ukbe ibn Meit u mat njëherë dhe peshoi mes miqësisë me Ebu Xhehlin dhe ndjekjes së Profetit (a.s.) dhe zgjodhi miqësinë me Ebu Xhehlin. Jo vetëm kaq, por e vuri në zbatim dhe kërkesën e tij. Në fund, ai vdiq si jobesimtar.

DISA NGA DOBITË E QËNDRUESHMËRISË

1. Qetësia shpirtërore. Allahu i Lartësuar në Kuran thotë:

“Ata që besojnë dhe zemrat e të cilëve, kur përmendet Allahu, qetësohen. Vërtet, zemrat qetësohen

9. El-Enfal, 45.
10. Muhammed, 7.
11. El-Kehf, 28.

me përmendjen e Allahut!”¹² Ky ajet na tregon për një rën nga dobitë e qëndrueshmërisë në fe. Njeriu në këtë botë goditet nga sprova të ndryshme dhe fatkeqësi që ia bëjnë jetën të vështirë, mirëpo, në qoftë se ai është i qëndrueshëm në fenë e Allahut, i zbaton urdhrat e Tij dhe shmanget nga ndalesat e Tij, kjo gjë e bën atë të qetë shpirtërisht, sepse lidhja e tij me Zotin dhe mbështetja e Tij në Të është e fortë. Kjo lidhje ia largon atij zymtësinë, pikëllimin dhe brengat dhe bën që Allahu t’ia heqë brengat dhe t’ia shndërron pikëllimin në gëzim e lumturi.

2. Bereqeti në pasuri. Allahu i Madhëruar thotë: **“Sikur të qëndronin (banorët e Mekës) në rrugën e vërtetë, Ne do t’ju jepnim ujë të bollshëm”**¹³ Në këtë ajet kuranor Allahu na tregon për një ndër frytet e qëndrueshmërisë në fe, që është bereqeti dhe bollëku në pasuri. Pra Zoti u premtoi atyre që janë të qëndrueshëm në fenë e Tij në këtë botë se do t’ua hapë dyert e furnizimit.

3. Mbrojtja nga kurthet e armiqve. Zoti (xh.sh), thotë: **“...nëse ju duroni dhe ruheni nga gjynahet, dinakëritë e tyre nuk mund t’ju dëmtojnë aspak. Vërtet Allahu ka dijeni për çdo gjë që punojnë ata”**¹⁴ Allahu Fuqiptotë i udhëzoi robërit e Tij besimtarë të jenë të durueshëm, të qëndrueshëm, të ruhen nga gjynahet dhe të mbështeten gjithnjë në Allahun, në mënyrë që Allahu t’i shpëtojë nga keqbërësit dhe kurthet e armiqve.

4. Hyrja në xhenet. Prej fryteve të qëndrueshmërisë në fenë e Allahut është fitimi i xhenetit, të cilin ua premtoi Allahu robërve të Tij të devotshëm, siç thotë në Kuran:

“Me të vërtetë, atyre që thonë: <Zoti ynë është Allahu, e pastaj vazhdojnë të vendosur në rrugën e drejtë, do t’u zbresin engjëjt (para vdekjes) e do t’u thonë: ‘Mos u frikësoni dhe mos u pikëlloni! Gëzojuni Xhenetit që ju është premtuar.’”¹⁵

12. Er-Ra’d, 28.
13. El-Xhinn, 16.
14. Al’Imran, 120.
15. Fussilet, 30.

GËSHTENJA, DOBITË E SAJ

Gështenjat apo ndryshe frutat aromatike me mbështjellës të fortë me ngjyrë kafe të errët, janë burim i shkëlqyeshëm i mineraleve, vitaminave dhe fibrave dhe përveç kësaj, kanë më pak kalori dhe yndyra sesa frutat e tjera arrome. Gështenja është një frut tipik i stinës së vjeshtës.

Fjala gështenjë vjen nga gjuha latine *Castanea*, por vetë ky emër rrjedh nga kastanon, nga qyteti i Thesalisë, i njohur në antikitetet për cilësinë e gështenjave. *Castanea* ishte emri i lashtë para caktimit të emrit gështenjë. Gështenja është quajtur "pemë buke" për cilësitë e saj ushqyese si frutë. Ajo zëvendësoi bukën në momentet e mungesës së saj.

Kjo specie drusore e ka origjinën nga Azia e Vogël. Gështenja u kultivua fillimisht në Europën Jugore, në Ballkan dhe në rajonet e afërta. Përdorimi i gjithanshëm i kësaj pemë, si frut për ushqim, dru në ndërtimtari, në zdrukthëtari dhe pemë dekorative e bëri atë të përdoret fillimisht gjerësisht në të gjithë Europën Perëndimore dhe më pas ajo u kultivua në kontinentet e tjera. Sot, mostra të vjetra shekullore mund të gjenden në Britaninë e Madhe dhe në të gjithë Europën Qendrore, Perëndimore dhe Jugore. Ato janë gjerësisht të njohura në Greqi, Austri, Turqi, Portugali, Francë, Hungari, Itali, Slloveni, Sllovakia, Serbi, Bosnjë, Kroaci dhe veçanërisht në Korsikë. Me një milion hektarë, gështenja është lloji i tretë drusor për nga shkalla e mbulimit të sipërfaqes në Francë. Pyjet e gështenjës aktualisht zënë një sipërfaqe më të madhe se 5000 kilometra katrorë, ose rreth 4% të sipërfaqes pyjore franceze.

Gështenjat janë të pasura me niseshte dhe fibra, ato gjithashtu kanë edhe një përqindje të lartë mineralesh, sidomos kalium, fosfor, magnez, kalcium dhe në një masë më të vogël, edhe hekur. Kanë një përmbajtje të lartë kalorike e që karakterizohen po ashtu edhe nga një përqindje e lartë sheqeri, nga proteina me cilësi të mirë dhe nga prania e vitaminave C, B1, B2, B3.

Gështenjat janë shumë të mira për ata që vuajnë nga lodhja sezonale, e shkaktuar nga gripi dhe

ftohjet e rënda. Janë të dobishme për të kapërcyer lodhjen mendore, mungesën e përqendrimit dhe stresin e fortë.

Gështenjat përdoren edhe gjatë shtatzënisë, falë përmbajtjes së tyre me acid folik, edhe në rastin e ndonjë anemie.

SHËNDETËSI DHE KOZMETIKË

Gështenjat përdoren edhe për mjekim të reumatizmës, përdoren si diuretike, për uljen e ënjtjeve dhe infektiveve të ndryshme. Ato përdoren edhe në përbërjen e shumë preparateve kozmetike për lëkurën e flokëve dhe fytyrës, për shkak të efekteve të tyre qetësuese në organizëm.

Në gështenjë ndodhen shumë acide yndyrore të pangopura, vitamina dhe minerale, të cilat kontribuojnë për jetëgjatësinë. Ky frut mund të parandalojë dhe përmirësojë hipertensionin, sëmundjet koronare të zemrës, arteriosklerozën, osteoporozën dhe sëmundjet e tjera. Janë të përshtatshme për femrat e të gjitha moshave.

Gështenja përmban vitaminë B2, e cila mund të nxitë rritjen dhe zhvillimin e qelizës. Prandaj, konsumi i gështenjës mund të përmirësojë lëkurën, rigjenerojë qelizat e vdekura dhe të lehtësojë pezmatimin e lëkurës.

Gështenja përmban gjithashtu karbohidrate të pasura, por më pak yndyrna se sa frutat e tjera arrome. Ky frut i jep trupit energji dhe nxit metabolizimin e yndyrave, duke ruajtur rolet e furnizimit të energjisë në veshkë, të nxitjes së funksionimit të shpretkës, të favorizimit të shëndetit të stomakut dhe të zorrëve. Gështenja ka edhe funksionin e ndalimit të gjakderdhjes. Për shkak se ajo përmban shumë hekur dhe vitamina të tjera, mund të përdoret për problemet me gjakderdhjen e tepërt gjatë menstruacioneve, po ashtu edhe për aneminë.

Studiuesit kanë zbuluar se konsumi i gështenjës mund të parandalojë dhe lehtësojë shumë simptoma dhe probleme gjatë periudhës së shtatzënisë:

LEHTËSIMI I SIMPTOMAVE NË JAVËT E PARA TË SHTATZËNISË

Gjatë javëve të para të shtatzënisë shumë gra nuk kanë oreks, po ashtu mund të kenë të përziera dhe marrje mendsh. Gështenja, falë vetive të saj, mund të përmirësojë funksionin e tretjes në stomak dhe zorrë gjatë kësaj faze.

LEHTËSIMI I DHIMBJES SË MESIT GJATË SHTATZËNISË

Gjatë fazës së shtatzënisë, pjesa më e madhe e nënave të ardhme do të ndjejnë dhimbje beli, e cila mund të lehtësohet nga konsumi i gështenjës. Ky frut mund të përmirësojë edhe problemin e pafuqishmërisë në mes dhe në këmbë.

LEHTËSIMI I EDEMËS SË GRAVE SHTATZËNË

Gështenja përmban përqindje të lartë kaliumi, që mund të ndihmojë ekuilibrin e përqindjes së natriumit në trup, duke nxitur metabolizimin e ujit të tepërt dhe asgjësimin e edemës tek gratë shtatzëna.

NDIHMON NË QËNDRUESHMËRINË E GJENDJES SHPIRTËRORE

Gështenja përmban shumë elementë të cilët mund të ndihmojnë në reduktimin e luhatjeve psikologjike dhe emocionale. Gratë shtatzëna që kanë paqëndrueshmëri shpirtërore, mund ta provojnë këtë frut magjik.

Gështenja, bën pjesë në grupin e arrorëve, por në ndryshim nga arrat dhe bajamet, përmban nivel më të ulët të yndyrave dhe është i vetmi i këtij grupi që përmban vitaminën C. Gështenja përmban edhe shumë minerale, si kalium, fosfor, kalcium, magnez dhe hekur. Gjithashtu, përmban vitaminën B, si edhe vitaminat A, C. Meqenëse gështenja është e pasur me kalium, ndihmon gjatë mjekimit të sëmundjeve të veshkave dhe të gjakut. Kurse gështenja e zierë ka shumë përbërje minerale, ndërsa gështenja e pjekur ka vlerë më të madhe energjike, proteina, si dhe dyfish karbohidrate. Gështenja e egër, përkatësisht fruti dhe lëvozhga e saj, kanë zbatim të gjerë në mjekësinë

alternative.

Ai përdoret për mjekim të reumatizmës, përdoret si diuretik, për uljen e ënjtjeve dhe infektiveve të ndryshme. Sidomos përdoret edhe në përbërjen e shumë preparateve kozmetike të flokëve dhe fytyrës, për shkak të efekteve të saj qetësuese mbi organizmin.

Gështenja duke qenë se është e pasur me vitamina, minerale dhe tretet lehtë është e përshtatshme për ushqimin e të moshuarve dhe të fëmijëve. Meqenëse gështenja është e pasur me kalium, por nuk përmban shumë natrium, rekomandohet në dietën e të sëmurëve me çrregullime të veshkave dhe të gjakut.

Gështenja gjithashtu është e pasur me burim mikroelementesh, i cili është shumë i dobishëm për shëndetin, pasi mund të parandalojë shumë sëmundje. Kërkime të shumta kanë vërtetuar se ajo zvogëlon kolesterolin e përgjithshme dhe të 'keqe', duke mbrojtur organizmin nga sëmundjet kardiake dhe nga infarkti. Fruti magjik i gështenjës është një burim i shkëlqyer yndyre dhe i vetmi frut i thatë që përmban përqindje të madhe të acideve yndyrore omega-3 (40 g gështenja janë të mjaftueshme që të mbulojnë nevojat e përditshme). Por, përveçse është burim yndyrash të dobishme, ajo është edhe burim proteinash dhe indesh bimore.

Gështenja ka pak kalori dhe nuk përmban kolesterolin. Edhe pse është një fryt i thatë, ajo ka shumë pak yndyrë dhe pjesa e brendshme e saj është e butë dhe niseshtore, me përqindjen më të lartë të kalorive që vijnë nga sheqernat. Gjithashtu, është e pasur me vitaminë E, vitaminë B3, kalium dhe inde bimore. Sheqernat dhe indet bimore thithen ngadalë duke i dhënë kështu energji organizmit. Në një dallim midis gështenjës së butë dhe asaj të egër është se gështenja e egër nuk hahet për shkak të shijes jashtëzakonisht të hidhur, por duke pasur shumë efekt shërues përdoret në prodhimet e preparateve farmaceutike, kryesisht për shërimin e sëmundjeve të venave. Gështenjat konsumohen kryesisht të pjekura dhe kanë një shije të lehtë dhe të ëmbël.

KENI TRU TË MAJTË APO TRU TË DJATHTË? SI TA GJENI ME ANË TË CELULARIT

Kërkuesit kanë gjetur se ana e kokës suaj, që ju zgjidhni për të mbajtur celularin, tregon nëse jeni dominant në anën e djathtë apo të majtë të trurit.

Rezultatet nga 700 persona, në një vëzhgim në lidhje me përdorimin e celularëve, kanë treguar një korrelacion mjaft të madh për dominancën dhe dëgjimin e njerëzve që përdorin celularë. Njerëzit që mbajnë celularin në të djathtë, janë me tru të majtë dominant dhe e kundërta.

Dikush që është dominant me tru nga ana e majtë, thuhet se është më shumë logjik, analitik dhe objektiv, ndërsa dominantët e djathtë, janë më shumë mendimtarë, intuitivë dhe subjektivë.

Më shumë se 70% e njerëzve, e mbajnë celularin në anën në të cilën kanë dhe dorën dominante, kanë pohuar kërkuesit nga Henry Ford Hospital, Detroit. Ata studioan se shumë njerëz e mbajnë celularin në veshin e djathtë.

“Kjo praktikë duket jologjike për faktin se ka një ndryshim nga dëgjimi me veshin e djathtë, ndërsa shënimet mbahen po me dorën e djathtë”, thanë kërkuesit në një poster të prezantuar në një konferencë

të otorinolaringologji-së në San Diego.

Megjithatë, gjetjet e tyre sugjeruan, se mbajtja e celularëve ishte e pritshme nga dominanca hemisferike, edhe pse problemet me dëgjimin “ndikojnë në preferencat në të dëgjuar” për përdorimin e celularëve, thanë ata.

Gjetjet e studimit patën implikime të ndryshme, përfshirë atë që të dhënat e ofruara shtesë, treguan që mund të mos ketë lidhje midis përdorimit të telefonave dhe tumor-eve të trurit, kokës dhe qafës.

Bashkautorë në studim Dr. Michael Seidman tha se “nëse do të kishte ndonjë lidhje të fortë, atëherë do të kishte shumë njerëz të diagnostikuar me kancer në anën e djathtë të trurit, kokës dhe qafës”.

Një aplikim tjetër nga ky punim, ishte se u bë e mundur që të zhvillohej një opsion më i thjeshtë dhe me më pak kosto për të përcaktuar anën e trurit, ku ndodh gjuha dhe e folura, krahasuar me metodën e përdorimit të test-it Wada që përfshin injektim-in e anestetikut në arterie-n karotid-e.

9 FAKTE INTERESANTE RRETH FUNKSIONIMIT TË TRURIT

Në trurin e njeriut mesatarisht gjenden 10 miliardë qeliza nervore, ndërsa numri i lidhjeve që mundësojnë komunikimin ndërmjet këtyre qelizave është 100 trilionë. 100 trilionë, padyshim se është një numër mbi 52 metoda e lidhje me organet e tjera. Ndërsa informatat e bartura në tru nëpërmjet numrit është matur rrugëve nervore, në brendi të trurit udhëtojnë në shpejtësi të pa paramenduar prej 320 H. në orë, ndërsa nervat që arrijnë në trup nga qelizat trunore kanë një detyrë si në autostradë, për bartjen e informatave të vazhdueshme ndërmjet trurit dhe trupit. Shkurt thënë në brendi të trupit në çdo sekondë kemi një komunikacion të jashtëzakonshëm, ndërmjet organeve trupore dhe trurit, brenda çdo sekonde shkojnë dhe vijnë me mijëra informata të ndryshme. Madje është e njohur se vetëm për një minutë në tru realizohen prej 100 mijë deri 1 milionë reaksione të ndryshme kimike. Edhe të gjithë operacionet që realizohen në trupin tuaj, gjatë shikimit të një filmi bëhen në sajë të qindra

informacioneve që shkojnë e vijnë ndërmjet trurit dhe muskujve për të njëmijtën pjesë të sekondës.

1. Truri nuk ndjen dhimbje, edhe pse dërgon sinjale të dhimbjes.

2. 80% e trurit është ujë gjë që do të thotë se duhet të keni kujdes nga dehidratimi.

3. Truri është më aktiv gjatë natës, edhe pse mund të mendoni se ai është vigjilent gjatë ditës, kur edhe pjesa tjetër e trupit tuaj është. Por në fakt nuk është ashtu. Truri juaj është më aktiv kur fle.

4. Sa më i zgjuar që jeni aq më shumë ëndrra do shihni.

5. Truri ka nevojë të mëdha të oksigjenit, ai kërkon 20 për qind të oksigjenit dhe kalorive edhe pse përbën vetëm dy për qind të peshës totale të trupit.

6. Fuqia e mahnitshme kompjuterike e trurit tuaj kërkon vetëm rreth 10 vat energji për të vepruar.

7. Informacioni në tru udhëton me shpejtësi të ndryshme. Neuronet në tru janë ndërtuar ndryshe dhe informacioni mes tyre udhëton me shpejtësi të ndryshme. Kjo është arsyeja pse nganjëherë mund të kujtohen informacionet në çast e nganjëherë jo.

8. Truri ndryshon formë gjatë pubertetit. Vitet ado-

leshente nuk ndryshojnë vetëm mënyrën se si ndjehe- ni por edhe se si silleni e cila me raste mund të jetë me rrezik për ju.

9. Truri mund të ruajë gjithçka, teknikisht, truri juaj ka kapacitet për të ruajtur çdo gjë që ju keni përjetuar, keni parë, lexuar apo dëgjuar.

10 AKTIVITETET MË TË ÇUDITSHME NË HAPËSIRË

Hapësira është një galaktikë e tërë çudirash. Ato variojnë që nga vrimat e zeza në miniaturë deri tek shtrembërimet e strukturës së hapësirës dhe kohës, që nga galaktikat që konsumojnë njëra tjetrën deri tek materia që as shihet dhe as diktohet në mënyrë të drejtpërdrejtë. "Neëseeek" publikon 10 prej fakteve më të çuditshme të hapësirës.

1. QUASARS

Drita e këtyre fenerëve të shndritshëm na vjen nga kufijtë e universit të dukshëm dhe i kujtojnë shkencëtarëve për foshnjërinë kaotike të universit. "Quasars"-ët çlirojnë më shumë energji se qindra galaktika të kombinuara. Supozohet se ato janë vrima të zeza gjigande në zemër të galaktikave të largëta.

2. ENERGJIA E VAKUMIT

Fizika kuantike na tregon se në kundërshtim me atë që duket, hapësira boshe është një vatër gurgulluese me pjesëza subatomike "virtuale", të cilat krijohen dhe shkatërrohen vazhdimisht. Pjesëzat që largohen mbushin çdo centimetër kubik të hapësirës me energji që, sipas teorisë së relativitetit, prodhojnë një forcë antigravitacionale që e shtyn hapësirën. Askush s'e di çfarë e shkakton zgjerimin e përsheptuar të universit.

3. ANTI-MATERIA

Pjesëzat që përbëjnë materien normale kanë anë të kundërta si gjithçka tjetër. Një elektron mban anën negative, por ekuivalenti i tij anti-materie, pozitroni, është pozitiv. Materia dhe anti-materia asgjësojnë njëra-tjetrën kur përplasen dhe masa e tyre kthehet në energji të pastër sipas ekuacionit të Ajnshtajnit " $E=mc^2$ ".

4. VRIMAT E ZEZA NË MINIATURË

Nëse një teori e re e gravitetit, "braneöworld" është e saktë, atëherë të shpërndarë në sistemin tonë diellor janë me qindra vrima të zeza të vogla, secila me masën e një bërthame atomike. Ndryshe nga simotrat e mëdha, këto vrima të zeza në miniaturë janë mbetjet e lashta të "Big Bang"-ut dhe ndikojnë në hapësirë dhe kohë ndryshe, për shkak të lidhjes së ngushtë me dimensionin e pestë.

5. SFONDI I MIKROVALËVE KOZMIKE

Të njohura si "CMB"-të, këto rrezatime janë mbeturin nga Big Bang prej së cilit lindi universi. Në fillim është diktuar

gjatë viteve '60 si një zhurmë radioje që buronte nga çdo vend në hapësirë. "CMB"-ja konsiderohet si një prej provave më të mira të teorisë së "Big Bang"-ut.

6. MATERIA E ZEZË

Shkencëtarët mendojnë se kjo përbën materien e universit, por as mund të shihet dhe as mund të diktohet në mënyrë të drejtpërdrejtë duke përdorur teknologjitë e momentit. Kandidatët variojnë që nga neutrinet me peshë të lehtë deri tek vrimat e zeza të padukshme. Disa shkencëtarë të tjerë e vënë në dyshim materien e zezë.

7. EKSOPLANETET

Deri në fillim të viteve '90, të vetmet planetë të njohur në univers ishin ato pranë sistemit tonë diellor. Astronomët që nga ajo ditë kanë identifikuar më shumë se 190 planetë ekstrastolarë. Ata variojnë që nga planetët e gazit, masat e të cilëve janë shumë të vogla për të qenë yje, deri tek planetët shkëmborë. Kërkimet për një Tokë të dytë deri tani nuk kanë nxjerrë gjë.

8. VALËT E GRAVITETIT

Valët e gravitetit janë shtrembërime në strukturën e hapësirës dhe kohës të parashikuar nga teoria e Albert Ajnshajnit për relativitetin e përgjithshëm. Valët udhëtojnë me shpejtësinë e dritës, por janë kaq të dobëta sa shkencëtarët presin të diktojnë vetëm ato të krijuara nga ngjarjet kozmike kolosale.

9. KANIBALIZMI GALAKTIK

Ashtu si jeta në Tokë, galaktikat mund "ta hanë" njëra-tjetrën dhe të evoluojnë me kohë. Fqinja e "Rrugës së qumështit", Andromeda, për momentin po darkon me një nga satelitët e saj. Me qindra grumbullime yjore janë shpërndarë përgjatë Andromeda-s, mbeturinat kozmike të vakteve të kaluara.

10. NEUTRINOT

Neutrinet elektrikisht janë neutrale, pjesëza elementare që kalojnë përmes materies dhe nuk pësojnë asgjë. Disa prej tyre po kalojnë dhe në trupin tuaj ndërsa lexoni këtë. Këto pjesëza "fantazmë" prodhohen në zjarrin e brendshëm të flakëve, yjeve të shëndetshëm si dhe shpërthimeve supernova të yjeve që vdesin.